

ӨРЛЕУ

**Үздіксіз
білім жаршысы
Вести непрерывного
образования**

Республикалық ғылыми-әдістемелік ақпараттық журнал
Республиканский научно-методический информационный журнал

шілде-тамыз
қыркүйек 2018
июль-август
сентябрь 2018

3(22)

ӨРЛЕУ Үздіксіз білім жаршысы ӨРЛЕУ Вести непрерывного образования

№3(22)/2018

шілде-тамыз-қыркүйек

2013 жылдан бастап шығады
Жылына 4 рет шығады

июль-август-сентябрь

Издается с 2013 года
Выходит 4 раза в год

*Меншік иесі – «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты
Собственник – Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области*

Бас редактор – Главный редактор
С.Д.МУКАНОВА,
доктор педагогических наук

Бас редактордың орынбасары
М.А. Жетписбаева, канд.филол.наук

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Г.К. Ахметова	доктор пед. наук, профессор
У.М.Бахтикиреева	доктор филол. наук, профессор (Россия)
Ж.Ж.Наурызбай	доктор пед. наук, профессор
М.Н. Сарыбеков	доктор пед. наук, профессор
С.Т. Каргин	доктор пед. наук, профессор
Б.А. Жетписбаева	доктор пед. наук, профессор
А.К. Кусаинов	доктор пед. наук, профессор
С.К. Исламгулова	доктор пед. наук, доцент
Л.В. Моисеева	доктор пед. наук, профессор (Россия)
К. Абдикалыков	канд. пед. наук, отв. секретарь

Басуға 01.10.2018 ж.
қол қойылды.
Пішімі 60x84 1/8.
Офсеттік қағазы.
Көлемі 8,0 б.т.
Таралымы 100 дана.
Бағасы келісім бойынша.
Тапсырыс №162

Подписано в печать 01.10.2018 г.
Формат 60x84 1/8.
Бумага офсетная.
Объем 8,0 п.л.
Тираж 100 экз.
Цена договорная.
Заказ №162
Беттеген:
А.А.Разбеков

Адрес редакции: 100019, г. Караганды, ул. Жанибекова, 42
Тел.: +7 7212 41-68-59; **факс:** +7 7212 41-70-10.
Адрес сайта: orleu-krg.kz **E-mail:** ipk.karaganda@mail.ru

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігімен тіркелген
03.05.2013 ж. №13605-Ж мерзімді баспасөз басылымды тіркеуге қойылғаны туралы куәлік
Зарегистрирован Министерством культуры и информации Республики Казахстан.
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания №13605-Ж от 03.05.2013 г.
© Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, 2013

ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕ: ПЕДАГОГ СТАТУСЫ ТУРАЛЫ

АКТУАЛЬНЫЙ ВОПРОС: О СТАТУСЕ ПЕДАГОГА.....	4
--	---

ГРАНИ ИНТЕГРАЦИИ: НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ

ЫҚПАЛДАСУ ҚЫРЛАРЫ: ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ

ОСТАПЕНКО А.А. Учебные средства учителя: попытка системной классификации.....	12
АБДИКАЛЫКОВ К. SMART-педагогтың жоба жұмысына құзыреттілігі.....	28
KUSHNIR M.P. Assessment and reflection: common and specific.....	40

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ ЖӘНЕ БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ПОВЫШЕНИЕ КВАЛИФИКАЦИИ

СМАГИНА О.А. Профессионально-личностное развитие педагога в системе дополнительного образования как ресурс формирования человеческого капитала для экономического благополучия страны.....	46
АЛАШЕЕВ С.Ю. Региональный компонент как способ управления качеством профессиональной подготовки.....	54
АБЗАЛБЕК Л.С. Педагогтің кәсіби дайындығы мен қызметіндегі педагогикалық рефлексия.....	60
КАКЕНОВА Д.Б. Біліктілікті арттыру жүйесінде педагогтің кәсіби-тұлғалық дамуы.....	66
КАНТАРБАЕВА Ж.Е. Роль личностных качеств педагога в духовно-нравственном воспитании школьников.....	72
КИСАБЕКОВА М.Е., МАЙБАСОВА У.А. К вопросу о политике и инфраструктуре инклюзивного образования.....	78

АШЫҚ АУДИТОРИЯ: ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ПРАКТИКАДАН

ОТКРЫТАЯ АУДИТОРИЯ: ИЗ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ

МУКУШЕВА С.Б. Музыкальное краеведение на уроках музыки как способ формирования духовно-нравственной культуры учащихся.....	84
СМАГУЛОВА Қ.Ғ. Мәтінмен жұмысты Блум таксономиясы негізінде ұйымдастыру.....	90
СУЛЕЙМЕНОВ М.Б. Орыс тілді мектептердегі оқушылардың тыңдалым және айтылым дағдыларын дамыту.....	96
KHAIRULLINA G. Effective approaches to teaching reading at senior stage.....	102

АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ - ИНФОРМАЦИОННЫЙ ОБЗОР

ЖЕТПИСБАЕВА М.А. «Өрлеу» Қарағанды институтының бенчмаркингі – Бенчмаркинг инноваций Карагандинского института «Өрлеу».....	108
БЕКТЫБАЕВА Г.Ш. Қарағанды облыстық педагогтардың біліктілігін арттыру институты: ізденіске, жаңалыққа, жетістікке – 70 жыл. Карагандинский областной институт повышения квалификации педагогов: 70 лет поиска, открытий, успеха.....	109
ИБРАГИМОВА Г.К. Республикалық конференцияның техникалық туры. Технический тур республиканской конференции.....	111
АДЫХАНОВА А.С. «Swap Ideas Day» педагогикалық ойталқы алаңы. Педагогическая гостиная «Swap Ideas Day».....	112
КУШНИР М.П. Республикалық ғылыми-практикалық конференцияның пленарлық отырысы. Пленарное заседание республиканской научно-практической конференции.....	114
ЖЕТПИСБАЕВА М.А. Өзара әрекеттесу – даму шарты. Взаимодействие – условие развития.....	117
САКАЕВА А.Н. Жаумбай Амантурлиевич Караевтың қонақ дәрісі. Гостевая лекция Караева Жаумбая Амантурлиевича.....	118
ЖЕТПИСБАЕВА М.А. Республикалық конференцияның сателлиттік сессиялары. Сателлитные сессии республиканской конференции.....	120

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

Педагогтардың кәсіби қызметіне қойылатын қазіргі заманғы талаптар жаңартылған білім беру мазмұнын жүзеге асыруда педагогикалық мәдениеттің жоғары деңгейін ұсынады: жаңа мақсаттар мен міндеттерге сәйкес келетін заманауи білім беру технологияларын меңгеру, жаңа білім беру нәтижелеріне қол жеткізу, үздіксіз кәсіби даму.

Бұл нөмірдің материалдары педагогтардың кәсіби және жеке дамуының өзекті мәселелеріне, оқу үрдісін ұйымдастыру мен мектеп пәндерін оқытуға арналған. Авторлар арасында – Ресейдің ғалымдары мен педагогтары, Самара облыстық білім беру қызметкерлерінің біліктілігін арттыру және қайта даярлау институты мен «Өрлеу» Қарағанды педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтының оқытушылары бар.

Бұл шығарылым «Педагог мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын тылқылау барысында қалыптасты, осыған байланысты педагог мамандығының абыройын, оның қоғамдағы беделін көтеруде қолайлы жағдай жасау мәселелері бойынша ұйымның ұстанымын айқындайтын «Өрлеу» БАҰО» АҚ Қарағанды филиалының материалдары енгізілді.

Ізгі ниетпен, С. Муканова

ДОРОГОЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Современные требования к профессиональной деятельности педагогов предполагают высокий уровень педагогической культуры для реализации обновленного содержания образования: овладение современными образовательными технологиями, адекватных новым целям и задачам, достижение новых образовательных результатов, непрерывное профессиональное развитие.

Материалы номера посвящены актуальным проблемам профессионального и личностного развития педагогов, организации образовательного процесса и преподавания школьных предметов. Среди авторов – ученые и педагоги России, преподаватели Самарского областного института повышения квалификации и переподготовки работников образования и Карагандинского института повышения квалификации педагогических работников «Өрлеу».

Данный выпуск формировался в процессе обсуждения проекта Закона Республики Казахстан «О статусе педагога», в связи с чем в номер включены материалы Карагандинского филиала АО «НЦПК «Өрлеу», освещающие позицию организации по вопросам создания благоприятных условий для повышения престижа профессии педагога, его авторитета в обществе.

С уважением, С. Муканова

АКТУАЛЬНЫЙ ВОПРОС: О СТАТУСЕ ПЕДАГОГА

От редакции: Вопрос о назревшей необходимости разработки закона, регулирующего правовой статус, гарантии и реализацию прав и свобод педагогических работников, поднимался педагогической общественностью, в том числе и сотрудниками филиалов АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу», в прежние годы. Так, в республиканской газете «Казахстанская правда» от 7 апреля 2017 года была опубликована статья директора Карагандинского филиала «Өрлеу» Мукановой Саулеш Димкешевны. В 2017 году коллективом филиала был разработан проект концепции «О статусе педагогического работника», основные положения которого актуальны в свете обсуждения проекта Закона Республики Казахстан «О статусе педагога».

Предлагаем вашему вниманию статью С.Д. Мукановой и проект концепции «О статусе педагогического работника».

С.Д. МУКАНОВА,

директор филиала АО «НЦПК «Өрлеу», д.п.н.

СТАТУС ПЕДАГОГА – ИНДИКАТОР ОТВЕТСТВЕННОСТИ ГОСУДАРСТВА И ОБЩЕСТВА

Приоритет улучшения качества человеческого капитала в системе образования Казахстана, несомненно, связан с повышением статуса педагога в обществе.

Причем связан он не столько с позиций выполнения им функциональных обязанностей, включенности его в решение социальных задач общества, сколько с позиций обязательств, которые должна выполнять по отношению к педагогу экономическая и социальная системы. Престижен ли труд педагога, как оценивают эту профессию общество, социум? Существуют ли в стране механизмы повышения авторитета педагога, признания обществом его профессиональных достижений и таланта? Отвечая на эти вопросы положительно, можно уверенно говорить, что у общества есть будущее.

В Государственной программе развития образования и науки Республики Казахстан на 2016–2019 годы низкий статус педагога в стране определен одной из слабых сторон развития образовательной сферы. В связи с этим поставлены задачи повышения престижа профессии педагога, ее качественного состава. В этой политике сегодня сделано немало: принят ряд правовых документов, разработаны подходы к стандартизации профессиональной деятельности, пересматривается система аттестации, развивается система повышения квалификации и другие. Вместе с тем остро стоят вопросы разделения ответственности педагога и родителей за образование ребенка, поддержки педагога местными органами власти, материально-технического обеспечения деятельности педагога и др. Думается, назрела необходимость принятия закона Республики Казахстан «О статусе педагогического работника», который закрепит правовой статус, гарантии и реализацию прав и свобод этой целевой аудитории. Все это обеспечит создание благоприятных условий для повышения престижа профессии педагога, авторитета его в обществе.

ПРОЕКТ КОНЦЕПЦИИ «О СТАТУСЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ»

Введение

Государственная стратегия дальнейшего развития казахстанского общества предусматривает *изменение роли системы образования как центрального звена* новой модели экономического роста [1]. Приоритет по **улучшению качества человеческого капитала в системе образования, несомненно, связан в первую очередь, с обновлением системы** требований к профессиональному уровню педагога, повышению его статуса в обществе.

Статус педагога – характеристика его включения в решение социальных задач общества, функциональных обязанностей, а также обязанностей, которые должна выполнять по отношению к педагогу экономическая и социальная системы. Высокий статус педагога рассматривается одним из основных ресурсов достижения цели по повышению конкурентоспособности образования и науки, развития человеческого капитала для устойчивого роста экономики. Статус педагога связан с понятием «престиж профессии» как оценка обществом, социумом позиций, занимаемых педагогом. Статус педагога также связан с понятием «авторитет педагога» как степень признания обществом профессиональных достижений, его достижений, таланта.

В государственной программе развития образования и науки Республики Казахстан на 2016-2019 годы [2] низкий статус педагога в стране определен одной из слабых сторон развития образовательной сферы. В этой связи достижение программной цели развития образования и науки рассматривается через повышение престижа профессии педагога, повышение качественного состава.

Концепция «О статусе педагогического работника» (далее – Концепция) разработана в соответствии с общенациональной программой демократических реформ и стратегией вхождения Казахстана в число тридцати конкурентоспособных стран мира. Концепция направлена на дальнейшее повышение социального статуса педагогических работников Казахстана.

В политике повышения статуса педагогического работника (далее – педагог) рассматриваются следующие основные содержательные аспекты:

- нормативные правовые аспекты повышения статуса педагога;
- профессиональный стандарт педагога;
- Национальная квалификационная рамка;
- подготовка, повышение квалификации, переподготовка педагогов;
- аттестация педагога;
- разделенная ответственность педагога и родителей;
- поддержка педагога местными органами власти;
- имидж профессии педагога
- мотивационное обеспечение деятельности педагога;
- информационное обеспечение деятельности педагога;
- методическое обеспечение деятельности педагога;
- оценка деятельности педагога;
- материально-техническое обеспечение деятельности педагога.

Концепция станет основой для разработки Закона Республики Казахстан «О статусе педагогического работника», определяющего правовой статус, гарантии и реализации прав и свобод педагогических работников, обеспечивающий создание

благоприятных условий для повышения престижа профессии педагога, авторитета его в обществе.

Нормативные правовые нормы обеспечения статуса педагога

Закон РК «Об образовании» от 27 июля 2007 года в главе 7 «Статус педагогического работника» имеет статью 50, согласно которой педагогические работники государственных организаций относятся к категории гражданских служащих [3]. Педагог должен признаваться гражданским служащим, что значительно усиливает гарантии, определяющие его статусные признаки.

Исследователи, отмечая, что «в целом обозначение статуса педагогического работника на законодательном уровне необходимо расценивать как несомненное завоевание в сфере регулирования общественных отношений». Вместе с тем, указывается следующее: «...есть основания полагать, что для полноценного закрепления статуса педагога недостаточно тех общих положений, которые нашли свое отражение в Законе РК «Об образовании» [4].

В статье 1 Закона РК «Об образовании» при наличии определений разных понятий, относящихся к образованию, отсутствуют определения самих субъектов отношений; учителя, воспитателя, педагога, педагогического работника и т.д. Это определяет нелогичность дальнейшего законодательного регулирования статуса учителя, педагогического работника.

Кроме того, как свидетельствует практика успешных систем образования, необходимо разделение функций учителя, преподающего предмет, и педагога, осуществляющего функции классного руководителя.

В статье 51 Закона РК «Об образовании» представлены права педагогического работника: занятие педагогической деятельностью с обеспечением условий для профессиональной деятельности; занятие научно-исследовательской, опытно-экспериментальной работой, внедрение новых методик и технологий в педагогическую практику; индивидуальную педагогическую деятельность; повышение квалификации не реже одного раза в пять лет продолжительностью не более четырех месяцев; досрочную аттестацию с целью повышения категории; моральное и материальное поощрение за успехи в педагогической деятельности в виде государственных наград, почетных званий, премий и именных стипендий защиту своей профессиональной чести и достоинства; творческий отпуск для занятия научной деятельностью с сохранением педагогического стажа, уважение чести и достоинства со стороны обучающихся, воспитанников и их родителей или иных законных представителей.

Законом РК «Об образовании» не допускается привлечение педагогических работников к видам работ, не связанных с выполнением ими своих профессиональных обязанностей, за исключением случаев, предусмотренных законами Республики Казахстан. При этом отсутствует перечень видов работ, не связанных с профессиональными обязанностями педагогов.

Статья 53 предоставляет педагогическим работникам социальные гарантии: жилище, в том числе служебное и (или) общежитие; ежегодный оплачиваемый трудовой отпуск продолжительностью 56 календарных дней для педагогических работников, 42 календарных дня – для педагогических работников организаций учебно-методического обеспечения, дошкольного и дополнительного образования.

Статья 53 Закона РК «Об образовании» предусматривает социальные гарантии педагогических работников, где отдельно указаны льготы для педагогических

работников образования, работающих в сельской местности.

Педагогическим работникам образования, работающим в сельской местности, по решению местных представительных органов: устанавливаются повышенные не менее чем на двадцать пять процентов оклады и тарифные ставки по сравнению со ставками педагогических работников, занимающихся педагогической деятельностью в городских условиях; выплачивается единовременно денежная компенсация на покрытие расходов за коммунальные услуги и на приобретение топлива для отопления жилых помещений за счет бюджетных средств в размерах, устанавливаемых по решению местных представительных органов.

Педагогическим работникам организаций образования ежегодно за счет средств соответствующих бюджетов выплачивается: в государственных организациях образования пособие на оздоровление один раз в календарном году при предоставлении им очередного трудового отпуска в размере, определяемом трудовым законодательством Республики Казахстан; обладателю звания «Лучший педагог» – вознаграждение в размере 1000-кратного месячного расчетного показателя.

Далее. Внесены дополнения в нормативные правовые акты Республики Казахстан в части усиления требований к абитуриентам, поступающим на педагогические специальности. Так, в Типовых правилах приема на обучение в организации образования, реализующих образовательные программы высшего образования указано, о наличии специального экзамена для абитуриентов, поступающих на педагогические специальности, с целью определения склонности абитуриентов к педагогической деятельности.

Для эффективной реализации инклюзивного образования в организациях образования необходима профессионализация такого важного вида педагогической деятельности как тьюторство. «В сегодняшнем понимании, тьютор (от англ. tutor) – это специалист, который организует условия для успешной интеграции учащегося с особенностями развития в образовательную и социальную среду школы» [5; 11]. В казахстанской системе образования тьюторство предполагается реализовать посредством введения должности педагога-ассистента, который будет работать с детьми с особыми образовательными потребностями в общеобразовательных школах [6].

Из опыта Российской Федерации в повышении статуса педагога

В Российской Федерации признается особый статус педагогических работников в обществе, определены условия для осуществления ими профессиональной деятельности. Педагогическим работникам предоставляются права и свободы, меры социальной поддержки, направленные на обеспечение их высокого профессионального уровня, условий для эффективного выполнения профессиональных задач, повышение социальной значимости, престижа педагогического труда.

Определены виды работы, предусмотренные должностными обязанностями, которые регулируются заключаемыми трудовыми договорами (служебными контрактами) и должностными инструкциями.

Законодательно закреплено право педагогических работников, проживающих и работающих в сельских населенных пунктах, на предоставление компенсации расходов на оплату жилых помещений, отопления и освещения за счет бюджетных ассигнований федерального бюджета или бюджетов субъектов Российской Федерации.

Законодательством определены права гарантии и компенсации педагогическим

работникам, участвующим по решению уполномоченных органов исполнительной власти в проведении единого государственного экзамена в рабочее время и освобожденным от основной работы.

Предложения в Перечень мер по повышению статуса педагогических работников

- Стандарт педагога

- Определение должностей педагогических работников: учитель, воспитатель, помощник воспитателя, психолог, социальный педагог, библиотекарь, педагог-ассистент и т.д. в соответствии с Типовыми квалификационными характеристиками должностей пед и приравненных к ним лиц. Это связано с логикой дальнейшего законодательного регулирования статуса педагогического работника.

- Подготовка педагогов

1. Привлечение к специальности нужных абитуриентов.

2. Отмена КТА для абитуриентов со средним специальным образованием, поступающих на педагогические специальности в соответствии со специальностью по диплому.

3. Омоложение педагогических кадров.

В соответствии с Государственной программой развития образования и науки Республики Казахстан на 2016-2019 годы предусмотрена доля молодых педагогов от общего количества педагогов в 2015 году – 2.7 %, в 2017 году – 3.0%, в 2019 году – 3.5 %.

Возможные меры по отбору абитуриентов:

- а) проведение педагогических олимпиад среди школьников с целью выявления мотивированных и склонных к педагогической деятельности лиц;

- б) возрождение педагогических классов в системе общего среднего образования с целью популяризации педагогической профессии и формирования у обучающихся целенаправленной профессионально-педагогической ориентации, устойчивого интереса к педагогической деятельности;

- в) рекрутирование учащихся с высоким уровнем подготовки за счет внешней мотивации – стипендия в выпускном классе, чтобы претендент поступил на педагогическую специальность, гарантированное поступление на бюджетное отделение педагогических факультетов;

- г) разработка механизма ранней профилизации для отбора профессионально пригодной для педагогической деятельности.

Для желающих получать педагогическую специальность – льготы по снижению оплаты за обучение в случае обучения на платной основе.

4. Увеличение объема педагогической практики, организация последнего курса подготовки как профессиональная деятельность в школе в качестве помощника учителя по типу дуального обучения. При этом этот год зачитывается в стаж работы по специальности. Также имеется возможность выпускнику после окончания очного обучения прохождения обязательной годовой стажировки в организации образования (интернатура).

5. Организация возможности студенту вуза в период обучения перевестись на педагогическую специальность с неродственной специальности путем предоставления льготы при переводе через увеличение допустимого количества предметов «разницы».

6. Подготовка многопрофильных педагогов, имеющих квалификацию на преподавание на разных уровнях образования. Так, подготовка учителя начальных классов и истории в средней и старшей школе; подготовка учителя неродственных специальностей, например, математики и физкультуры.

7. Финансовая надбавка педагогическим работникам, имеющим академическую степень магистра научно-педагогического направления.

8. Включение времени обучения в вузе по педагогической специальности в педагогический стаж

- Повышение квалификации педагогов

Возможные меры:

а) законодательная мера об обязательном повышении квалификации педагогическим работником 1 раз в три года;

б) реализация специальных образовательных программ повышения квалификации для специалистов, желающих вернуться в профессию после длительного перерыва.

- Переподготовка педагогов

Возможные меры:

а) реализация специальных образовательных программ переподготовки специалистов с высшим образованием на педагогические специальности с отрывом и без отрыва от производства. Например, специалистов с техническим образованием на учителей математики, физики, информатики и т.п.; с медицинским образованием – на дефектологов, воспитателей ДОО, биологии, химии и т.п.;

б) реализация специальных образовательных программ переподготовки специалистов с высшим педагогическим образованием на дополнительные специальности без отрыва от производства.

- Права социальной защиты:

- повышение должностного оклада для молодых педагогических работников (снижение «зазора» между наименьшей и наибольшей ставкой заработной платы);

- ежемесячная денежная компенсация для приобретения литературы (книги, периодика), которая не подлежит налогообложению;

- назначение досрочной трудовой пенсии до достижения пенсионного возраста (пенсии за выслугу лет);

- обязательное премирование педагогических работников к профессиональному празднику;

- законодательное закрепление объема выполняемой педагогом дополнительной нагрузки по работе с родителями, документами и т.п.;

- льготное кредитование приобретения компьютерной техники;

- льготное ипотечное кредитование и т.п.

- Формирование положительного общественного имиджа профессии педагога:

1) широкое информирование общественности о профессии педагога, льготах, победителях педагогических конкурсов и т.п.;

2) создание социальной рекламы (ролики, щиты и т.п.), инфографики о профессии учителя;

3) съемка художественных фильмов с положительными образцами педагогической деятельности;

4) проведение ток-шоу с интересными педагогами.

- Методическая и материально-техническая база организации педагогической деятельности

1. Обеспечение рабочего места компьютером, проектором, интерактивной доской.

2. Развитие ресурса Интернет (сайты, порталы, системно-методические комплексы).
3. Развитие доступа к широкополосному Интернету.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Послание Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана. 31 января 2017 г. «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность» [ЭР]. Режим доступа http://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nnazarbaeva-narodu-kazahstana-31-yanvary-a-2017-g
2. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2016-2019 годы, 1 марта 2016 г., №205, г.Астана [ЭР]. Режим доступа <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1600000123>
3. Закон РК «Об образовании», 27 июля 2007, №319-III, г.Астана [ЭР]. Режим доступа http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319_
4. Толеубекова Б.Х., Кусаинов С.Ж. Проблемы законодательного регулирования статуса педагога В Республике Казахстан, Вестник КазНПУ, 2011 г.
5. Стратегии командного сотрудничества в реализации инклюзивной практики образования. Сборник материалов // Сост. Н.Борисова, М.Перфильева. – М.: РООИ «Перспектива», 2012. – 115 с.
6. Кто такие педагоги-ассистенты и чем они будут заниматься в школах // Власть. Интернет-журнал со своим мнением [ЭР]. Режим доступа https://vlast.kz/explain/22053-kto-takie-pedagogi-assistenty-i-chem-oni-budut-zanimatsa-v-skolah.html?utm_source=daily_email&utm_medium=title

КАРАГАНДИНСКИЙ ИПК, СПЕЦИАЛЬНАЯ ШКОЛА И ПРАКТИКА ОБНОВЛЕНИЯ СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

20 сентября 2018 года в филиале АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области стартовала серия областных научно-методических семинаров «Проектирование современного урока в специальной школе». Целью семинаров является создание диалоговой площадки для обмена опытом, профессиональная поддержка педагогических работников специальных (коррекционных) школ по планированию и проведению уроков в условиях обновления содержания среднего образования. В первом семинаре приняли участие 40 учителей казахского языка и литературы из 10 специальных (коррекционных) школ Карагандинской области.

В ходе семинара были рассмотрены актуальные вопросы, касаемые проектирования урока по современным требованиям. Тренеры обновленного содержания образования Айткенова М.Б., Сулейменов М.Б., Абзалбек Л.С. представили особенности обновленных учебных программ по предметам «Казахский язык», «Казахская литература» и «Казахский язык и литература». В практической части семинара педагоги научились проектировать краткосрочный план урока в соответствии с целями обучения.

В рефлексивной части семинара учителя специальных школ отметили значимость рассмотренных вопросов, обозначили пути дальнейшего сотрудничества, выразили благодарность руководителям и тренерскому составу Карагандинского института повышения квалификации.

ҚАРАҒАНДЫ БАИ, АРНАЙЫ МЕКТЕП ЖӘНЕ БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҒАРТУ ТӘЖІРИБЕСІ

2018 жылдың 20 қыркүйегінде «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ «Арнайы мектепте заманауи сабақты жобалау» облыстық ғылыми-әдістемелік семинарлар сериясы басталды. Семинар мақсаты – орта білім беру мазмұнының жаңаруы жағдайында сабақты жоспарлау мен өткізу бойынша арнайы (түзету) мектептердің педагогикалық қызметкерлерін кәсіби қолдау, тәжірибе алмасуға арналған пікірлесу алаңын құру. Бірінші семинарға Қарағанды облысының 10 арнайы (түзету) мектебінен 40 қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі қатысты.

Семинар барысында заманауи талаптарға сәйкес сабақты жобалауға қатысты өзекті мәселелер қарастырылды. Тренерлер М.Б. Айткенова, М.Б. Сулейменов, Л.С. Абзалбек «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті» және «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәндері бойынша жаңартылған мазмұндағы білім беру бағдарламаларының құрылымымен таныстырды. Семинардың тәжірибелік бөлімінде педагогтер оқу мақсаттарына негізделген қысқа мерзімді сабақ жоспарын құрастыруды үйренді.

Семинардың барлық қатысушылары рефлексивтік бөлімде қарастырылған мәселелердің маңызды болғандығын айтып, әрі қарайғы ынтымақтастық жолдарға назар аударды. Қарағанды біліктілікті арттыру институтының басшылары мен тренерлік құрамына алғыстарын білдірді.

УЧЕБНЫЕ СРЕДСТВА УЧИТЕЛЯ: ПОПЫТКА СИСТЕМНОЙ КЛАССИФИКАЦИИ

Статья продолжает цикл публикаций профессора А.А. Остапенко по формализации дидактики, начатый в 1-м номере нашего журнала за этот год. В настоящем тексте предложена авторская классификация дидактических средств учителя. Автор даёт предельно ясные определения понятиям состав, метод, режим, этап и форма организации учебного процесса. А также проясняет разницу между понятиями методика и технология применительно к дидактике.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: состав, метод, режим, этап, форма организации учебного процесса, учебный период, методика, технология.

ВВЕДЕНИЕ

Один из способов определить квалификацию мастера (в том числе и педагога) – познакомиться с его инструментами. Их может быть много или мало, они могут быть совершенны или нет, в конце концов, они могут быть уместны или нелепы. Плоскогубцами при желании можно, конечно, забивать гвозди, но эффективнее эту работу выполнять при помощи молотка. При этом молотки бывают разных размеров и разной формы. Как правило, хорош тот мастер, у кого инструментов много, они исправны (наточены, настроены) и всегда под рукой, то есть находятся в порядке.

Опыт работы со школьными учителями и вузовскими преподавателями свидетельствует, что большинство из них не просто не владеют своим инструментарием, а зачастую даже не подозревают о его многообразии. А говорить о порядке в этих инструментах и вовсе не приходится. Складывается впечатление, что большинство из нас пытается выполнять новые дидактические задачи старыми, ржавым, беспорядочно разложенным инструментом. Ясности в том, чем метод обучения отличается от способа, а методика от технологии, в учительской среде нет и подавно. Да и откуда ей взяться, если большинство самых современных учебников дидактики всячески запутывают читателя. Разные авторы принципиально по-разному трактуют одни и те же понятия. Складывается впечатление, что большинство из них плохо владеют элементарными правилами и законами классификации.

Вот несколько примеров из самых современных учебников дидактики (из этических соображений не называю авторов). В одном из них приведена классификация организационных форм учебных занятий: урок, лекция, семинар, групповая форма занятий, деловая игра и т.д. Так и хочется спросить: а что, лекция не может быть на уроке? А семинар не может проходить в групповой форме? Вспомните, элементарную классификацию животных из школьного учебника. Могут ли кишечно-полостные одновременно быть моллюсками или земноводными млекопитающими? Нет, конечно.

Читаем в другом учебнике перечисление видов обучения, снова претендующее на

классификацию: «обучение бывает индивидуальным, развивающим, дистанционным, эвристическим» и т.д.

Профессор В.В. Гузеев неоднократно применительно к дидактике писал, что «к сожалению, ни одна из этих классификаций (а у него количество примеров занимает полтора десятка страниц. – А.О.) не является настоящей классификацией в строгом смысле этого слова» [4; с. 20]. И ниже он напоминает элементарные положения теории множеств, касающиеся определения понятия «классификация»: «Классификацией принято называть деление множества на подмножества, удовлетворяющее двум условиям:

- подмножества не пересекаются, то есть ни один элемент классифицируемого множества не попадает одновременно в два или более подмножества;
- объединение этих подмножеств совпадает с исходным множеством, то есть каждый элемент данного множества попадает хотя бы в одно подмножество» [4; с. 20].

В дальнейшем мы будем сверять наши рассуждения с этими двумя элементарными общеизвестными положениями.

Нас могут упрекнуть в том, что мы слишком много внимания уделяем сугубо теоретическому вопросу, что он не интересен слушателю или читателю, ибо он не имеет практического выхода. С этим мы не согласимся, ибо убеждены, что от наличия ясной классификации дидактических инструментов зависит ясность мышления учителя и преподавателя. А ясность мышления обуславливает правильность педагогических действий. Создав чёткую классификацию дидактических инструментов, мы сможем навести порядок в многообразии учительского инструментария, что позволит учителю всегда иметь «под рукой» нужный дидактический инструмент. Итак, попробуем это сделать, не претендуя на завершённость и единственность подхода. Хотя очень хочется, чтобы учёные-дидакты когда-нибудь смогли договориться о терминах.

Но первое, о чём следует договориться, – это о толковании понятия «учебный процесс». Мы предлагаем под учебным процессом понимать процесс обретения человеком... Далее, видимо, можно вписать знаний, представлений, умений, навыков, компетенций и т.д. [см.: 11]. Причём для этого понятия не важна направленность процесса: меня обучают или я сам учусь, хотя эти два варианта учебного процесса имеют в русском языке разные названия: «обучение» и «учение». Таким образом, мы полагаем, что понятие «учебный процесс» шире понятий «процесс обучения» и «процесс учения» и включает в себя последние два. В педагогической литературе зачастую эти понятия либо смешиваются, либо отождествляются. Здесь мы абсолютно солидарны с И.Д. Фруминым, который утверждает, что «необходимо в теории разделить учение и обучение. Обучение не является процессом, гарантирующим активность учения» [14; с. 44]. Мало того, по его мнению, пренебрежение понятием «учение» (за счёт его смешивания или отождествления с понятием «обучение») привело к утере части «основного ресурса образовательных результатов», выражающемся в «собственной энергетике обучающихся, способности к переобучаемости» [14; с. 44]. и пр. Таким образом, процесс, результатом которого человек получает или совершенствует знания, умения и навыки, мы будем называть далее учебным процессом, понимая, что обучение и учение являются его компонентами.

Начнём анализировать учебный процесс с разных сторон, с разных позиций, по разным признакам.

1. СОСТАВ (КОНТИНГЕНТ) УЧАЩИХСЯ

Самый простой признак, по которому можно характеризовать учебный процесс,

– это количество людей, одновременно включённых в этот процесс в качестве обретающих знания, умения и навыки. С этой позиции в учебный процесс могут быть вовлечены:

- один человек (примером может служить репетиторство);
- два человека (примером может служить обучение в парах сменного состава А.Г. Ривина и В.К. Дьяченко);
- от трёх до семи человек (примером может служить экипажная работа в условиях концентрированного обучения);
- одна учебная (академическая) группа;
- несколько учебных (академических) групп;
- значительное количество людей (примером может служить практика сектантов проповедовать и обучать огромное количество людей на стадионах или в больших концертных залах).

Мы считаем, что учебный процесс можно классифицировать по признаку количества учеников. Тогда этот признак следует назвать словом состав (или контингент) учебного процесса. В этом случае классификация видов учебного процесса по составу, т.е. по количеству людей, одновременно обретающих знания, умения и навыки, представляется чрезвычайно простой:

- индивидуальное обучение (один человек);
- парное обучение (два человека);
- групповое (или экипажное) обучение (от трёх до семи человек);
- академическое обучение (одна академическая группа);
- поточное обучение (несколько академических групп);
- массовое обучение (значительное количество людей).

Предложенная классификация полностью соответствует выдвинутым выше требованиям теории множеств. Может ли она быть другой? Может. Например, парный способ можно включить в групповой как частный случай и т.д. Но другая классификация должна удовлетворять тем же требованиям. Какая из них правильнее, дискутировать бессмысленно. Предложенную идею изобразим графически (рис.1).

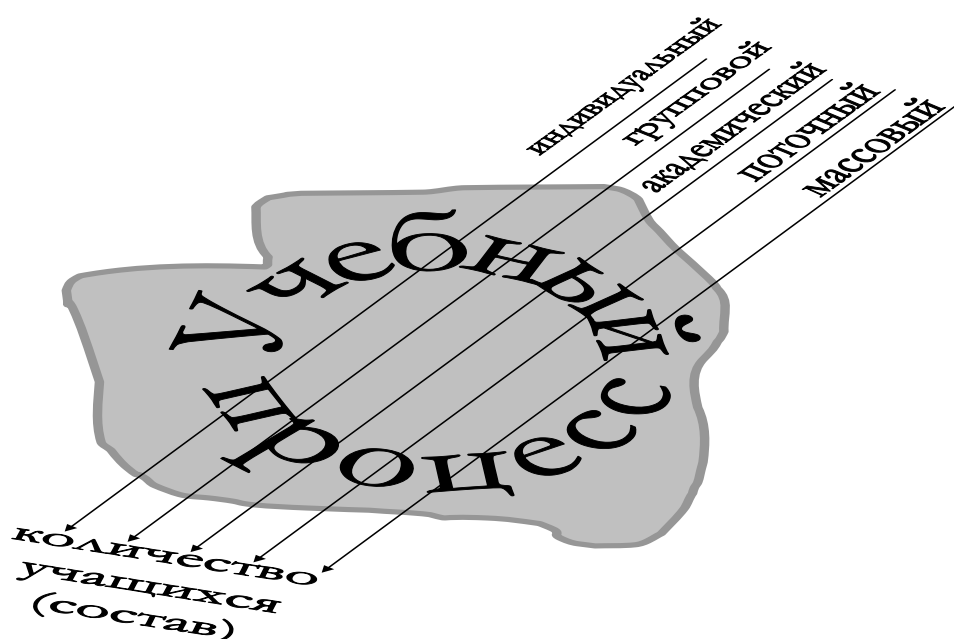

Рисунок 1. Классификация видов учебного процесса по составу

Дадим определение.

Определение 1. Состав (контингент) – это признак (критерий) образовательного процесса, определяемый количеством учащихся, одновременно вовлечённых в образовательный процесс.

Договоримся о сокращениях, которыми мы будем обозначать различные составы учебного процесс.

Таблица 1. Состав учебного процесса

Количество обучающихся	Состав	Обозначение
1	Индивидуальный	Инд
2-7	Групповой	Гр
Одна академическая группа	Академический	Акад
Несколько академических групп	Поточный	Пот
Большое количество обучаемых	Массовый	Масс

При этом парное обучение будем считать частным случаем группового и не выделять как самостоятельный метод.

2. МЕТОД ОБУЧЕНИЯ

Второй признак, по которому легко классифицировать дидактические инструменты, — «открытость элементов процесса обучения для ученика» [4; с. 21]. Раскроем это детально, опираясь на исследование В.В. Гузеева, и приведём предложенную им [5; с. 12] упрощённую модель процесса обучения для одного учебного периода¹.

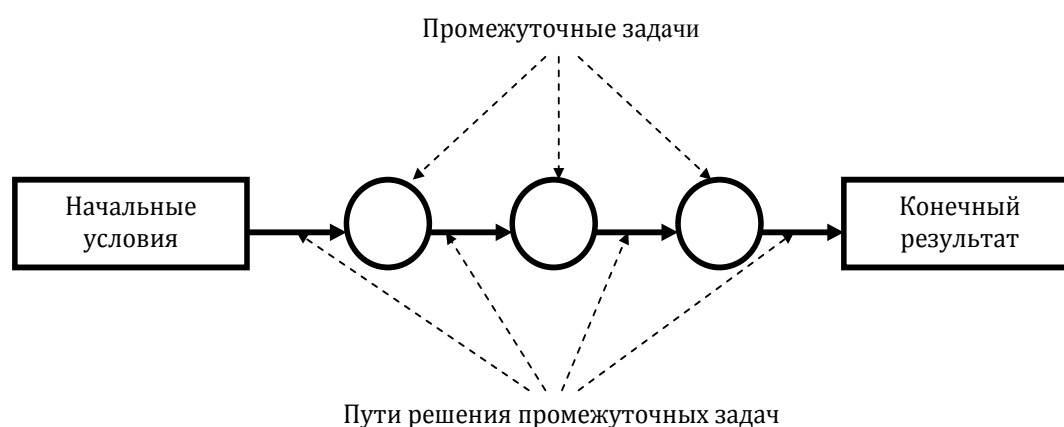

Рисунок 2.

Упрощённая модель процесса обучения (по В.В. Гузееву)

«Отношением для классификации методов обучения будет открытость элементов этой схемы для ученика. Можно получить предварительную таблицу классификации методов обучения.

¹Под учебным периодом В.В. Гузеев понимает «промежуток учебного времени, в течение которого достигаются цели обучения, воспитания и развития обучаемых» [5; с. 12].

Таблица 2. Классификация методов обучения

Схема	Название	Обозначение
	Репродуктивный	РПР
	Программированный	ПГ
	Эвристический	Э
	Проблемный	ПБ

Видно, что при движении по таблице сверху вниз меняется позиция ученика: от объекта научения, получателя готовой учебной информации к субъекту учения, самостоятельно добывающему информацию и конструирующему необходимые способы действий. Меняется и позиция учителя: из транслятора он превращается в организатора коммуникаций и эксперта» [6; с. 17-18].

За 15 лет эта классификация была многократно опубликована, на неё имеются десятки ссылок, поэтому детали повторять мы не будем. Время показало продуктивность и простоту этого подхода к классификации методов. Дадим ясное определение.

Определение 2. Метод – это признак образовательного процесса, определяемый уровнем самостоятельности ученика (или уровнем открытости элементов процесса обучения для ученика).

При этом совершенно очевидно то, что эта предварительная классификация далека до полноты, поскольку четырьмя методами не исчерпываются комбинации четырёх элементов учебного процесса (начальные условия, промежуточные результаты, пути решения задач, предполагаемый результат). Элементарные школьные знания комбинаторики подсказывают, что таких комбинаций 16. Разберёмся сейчас хотя бы в четырёх из них, одновременно примеряя их признаки к упоминаемым в дидактической литературе методам и давая ясные определения описываемым методам. А остальные двенадцать разберём на следующей лекции. Четыре пишем, двенадцать – на ум пошло.

Названные четыре метода мы с В.В. Гузеевым называли базовыми. Они привычны и понятны. Их используют практически все учителя и преподаватели. Общее для них – это открытость для ученика начальных условий и предполагаемых результатов. Они даются ученику готовыми.

Определение 2.1. Базовыми называются методы обучения с открытыми начальными условиями и открытыми предполагаемыми результатами.

Рассмотрим каждый из базовых методов отдельно.

1. Если ученик знает, из чего надо исходить, через какие промежуточные результаты пройти в изучении темы, как их достичь, то его функции в обучении сводятся к тому, чтобы запомнить все это и в должный момент воспроизвести. Таким образом, можно говорить о репродуктивном (РПР) или объяснительно-иллюстративном методе (ОИ). Здесь и далее мы используем эти два понятия как синонимы.

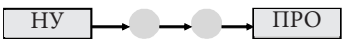
Определение 2.1.1. Репродуктивным (или объяснительно-иллюстративным) называется метод обучения со всеми открытыми элементами учебного процесса.

Схематично метод изобразим так: , где НУ – начальные условия, ПРО – предполагаемые результаты обучения, кружочками обозначим

промежуточные задачи, а стрелочками – пути их решения.

2. Если ученику не сообщаются промежуточные результаты, но открыто всё остальное, то мы имеем программированный метод (ПГ) обучения. Действительно, ученик знает, из чего исходить и что делать. Получив результаты по первой части программы действий, надо перейти к выполнению второй части программы и так далее до получения планируемых результатов. Идею программированного обучения выдвинул в 1954 году американский психолог Б.Ф. Скиннер. В отечественной педагогике подробно идею программированного обучения разрабатывал академик В.П. Беспалько [3].

Определение 2.1.2. Программированным называется метод обучения с открытыми начальными условиями, предполагаемыми результатами, путями достижения промежуточных задач, но с закрытыми промежуточными задачами.

Схематично метод изобразим так: .

3. Если промежуточные результаты открыты, но способ их получения ученику не сообщается, то приходится пробовать разные пути, пользуясь множеством эвристик. Так повторяется после получения каждого объявленного промежуточного результата. Перед нами стандартная схема эвристического поиска, то есть мы говорим об эвристическом методе (Э) обучения.

Определение 2.1.3. Эвристическим называется метод обучения с открытыми начальными условиями, предполагаемыми результатами, промежуточными задачами, но с закрытыми путями достижения промежуточными задачами.

Схематично метод изобразим так: .

Прообразом эвристического обучения можно считать сократический диалог. В отечественной педагогике эвристический метод впервые подробно описал П.Ф. Каптерев. В энциклопедии Брокгауза и Ефрона имеется статья Э.Л. Радлова «Эвристический метод», в которой он пишет, что этот метод «состоит в том, что ученика путем ряда вопросов наводят на решение проблемы, подлежащей рассмотрению» [13; с. 141].

4. Если неизвестны ни промежуточные результаты, ни пути их достижения, ученик сталкивается с противоречием между имеющимися знаниями и необходимыми, то есть попадает в проблемную ситуацию. Его поиск приобретает более сложный характер. В этом случае учитель использует проблемный метод (ПБ) обучения.

Определение 2.1.4. Проблемным называется метод обучения с открытыми начальными условиями и предполагаемыми результатами, но с закрытыми промежуточными задачами и путями их достижения.

Схематично метод изобразим так: .

В основу проблемного обучения легли идеи американского психолога Дж. Дьюи. В советской педагогике популяризаторами и исследователями проблемного обучения были Ю.К. Бабанский [1], Т.В. Кудрявцев [8] и И.Я. Лернер [10].

Сведём четыре схемы в матрицу базовых методов (табл. 3).

Таблица 3. Классификационная матрица базовых методов

Начальные условия и предполагаемые результаты открыты		Промежуточные задачи	
		открыты	закрыты
Пути решения промежуточных задач	открыты	репродуктивный 	программированный
	закрыты	эвристический 	проблемный

Полагаем, что приводить примеры реализации четырёх базовых методов обучения излишне по причине их очевидности. Остальные 12 методов подробно рассмотрим на следующей лекции.

Проанализируем учебный процесс по признаку «открытость элементов процесса обучения для ученика», учитывая, что мы уже анализировали его по признаку количества учеников. При этом для избегания громоздких схем и таблиц ограничимся лишь базовыми методами. Очевидно, что полная классификация методов, предложенная В.В. Гузеевым (на основании классификации В.А. Оганесяна), также удовлетворяет требованиям теории множеств, только по другому признаку. При этом естественно, что каждый способ может совмещаться с любым методом (рис. 3).

Рисунок 3. Открытость элементов процесса обучения для ученика

Так, индивидуальное обучение беспрепятственно может быть проблемным, а групповое – эвристическим, поскольку способ и метод учебного процесса определяются по принципиально разным признакам. Пересечение линий на схеме указывает на многообразие вариантов дидактических подходов с позиций сочетания способов и методов обучения. Пять выделенных способов и четыре базовых метода (а их ведь 16) дают двадцать возможных вариантов этого сочетания.

3. РЕЖИМ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Третий признак, по которому целесообразно классифицировать инструменты учебного процесса, – это «характер распределения информационных потоков» [4; с. 47] или, точнее, их направленность. В.В. Гузеев вводит [4; с. 48] понятие «информационных режимов обучения» и их деление на **интраактивный, экстраактивный и интерактивный**.

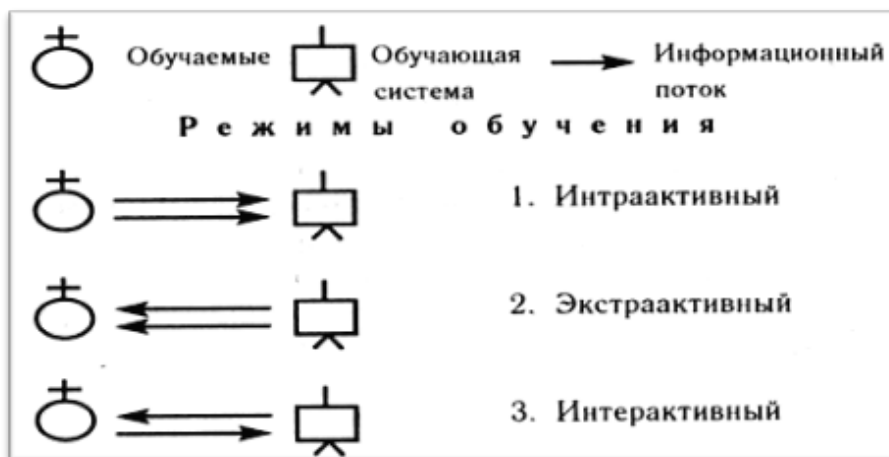

Рис. 4. Характер распределения информационных потоков.

Он различает их по признаку направления информационных потоков по отношению к ученику (см. рис. 4). Впоследствии неточное слово «интраактивный» было заменено на правильное «интроактивный».

Разберёмся с каждым режимом в отдельности.

Таблица 4. Режимы обучения.

Режим	Схема	Роль	Обозначения	
Экстраактивный (из-вне)		обучаемый («толкай»)	ЭкстраА	Меня учат
		учащийся («тяни»)		Учусь сам
Интроактивный (из-нутри)		обучающий	ИнтроА	Учу другого
Интерактивный (между)		обучаемый обучающий	ИнтерА	Учусь с другим

Экстраактивный режим, при котором учебная информация поступает к ученику **извне** имеет две модификации: «меня учат (я обучаемый)» и «я учусь сам (я учащийся)». В первом случае учебную информацию в ученика «вталкивают», во втором – он её «вытаскивает (вытягивает, выуживает)» сам.

Интроактивный режим предполагает для ученика ситуацию даяния другому («Я его учил, даже сам понял»). В этом режиме ученик выступает в роли обучающего.

Интерактивный режим предполагает чередования направления информационных потоков и может происходить в диалоге.

Определение 3. Информационный режим – это признак образовательного процесса, определяемый направлением информационных потоков по отношению к ученику.

Вернёмся к нашей схеме многообразия дидактических инструментов, дополнив её четырьмя упомянутыми режимами учебного процесса (рис. 5).

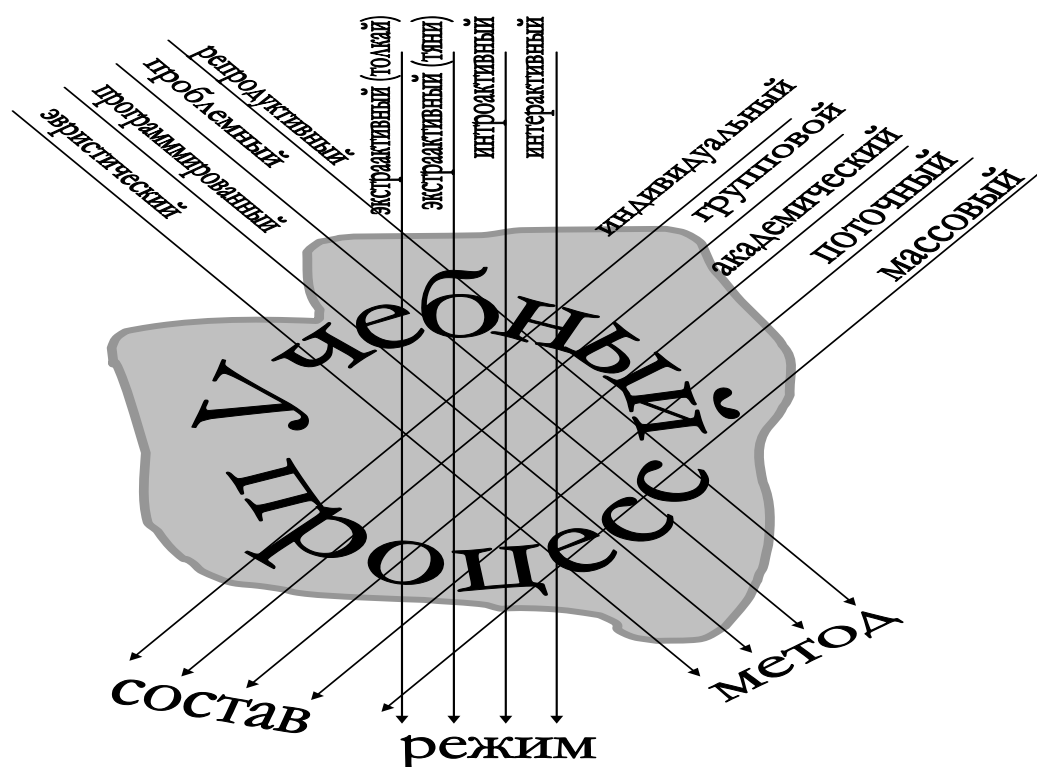

Рис. 5. Многообразие дидактических инструментов

Мы видим, что сочетание пяти вариантов состава, четырёх базовых методов и четырёх режимов даёт множество в восемьдесят вариантов организации учебного процесса.

4-5. ЭТАПЫ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ФОРМЫ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

В большинстве учебников по педагогике нет существенных расхождений в том, что процесс усвоения знаний и умений имеет определённые этапы. Чаще всего выделяют пять различных элементов: изучение нового материала (ИНМ), повторение (П), закрепление (З), контроль (Кон), коррекция (Кор) [2; с. 95].

Определение 4. Этап – это признак образовательного процесса, определяемый

фазой (стадией) достижения цели.

Очевидно, что каждый из **этапов** учебного процесса может реализовываться любым **способом**, любым **методом** и в любом **режиме**. Это сочетание даёт ещё большее многообразие дидактических инструментов, которые, видимо, и следует назвать **организационными формами** учебного процесса. Определение этого понятия дадим чуть ниже.

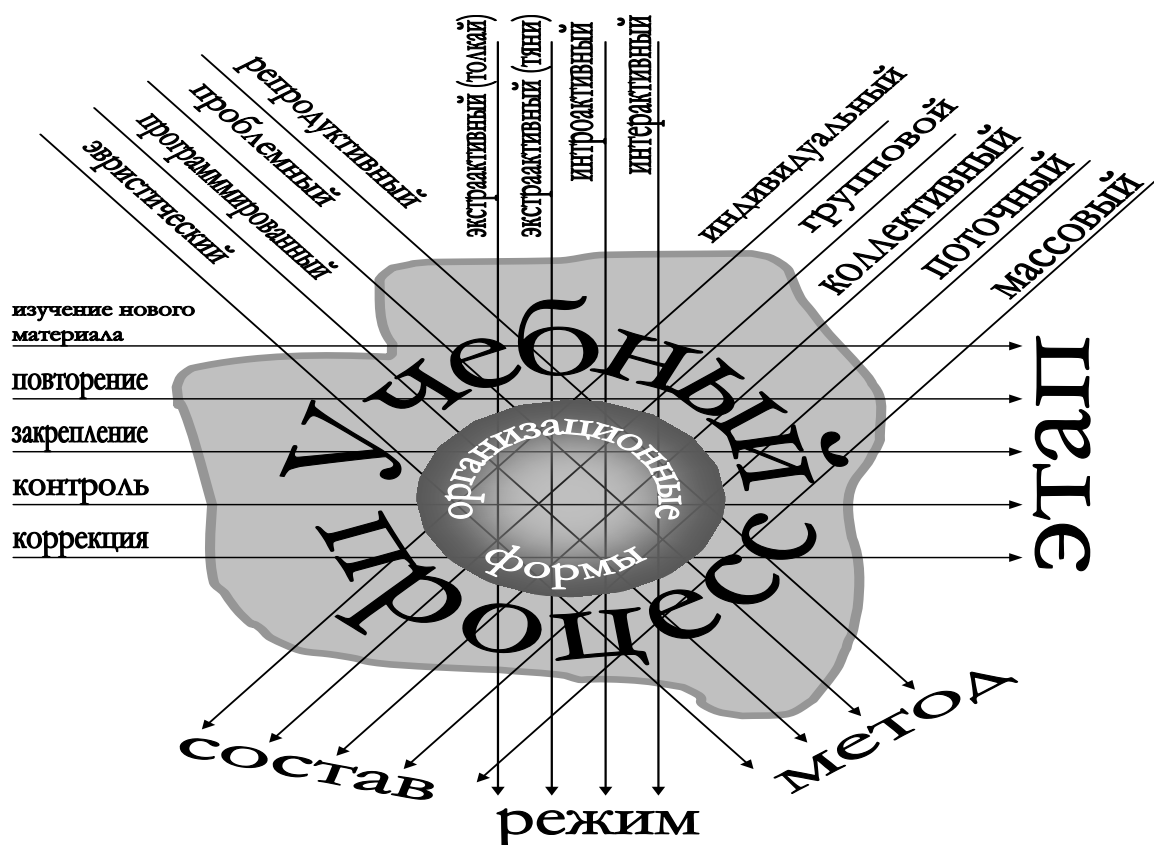

Рис. 6. Этапы и организационные формы учебного процесса

При таком подходе очевидно, что перечень организационных форм учебного процесса может быть весьма объёмным. Начнём этот перечень: рассказ, беседа, лекция, семинар, практикум, лабораторная работа, экскурсия, зачёт, коллоквиум, экзамен, опрос, контрольная работа и т.д. и т.п. Соответственно, каждая организационная форма (ОФ) может быть определена четырьмя переменными параметрами: способом (С), методом (М), режимом (Р) и элементом (Э) учебного процесса. Это такая «функция» четырёх переменных: $ОФ = f(С; М; Р; Э)$.

6. УЧЕБНЫЙ ПЕРИОД

Перечень организационных форм огромен и открыт для дополнения. Но чего в нём точно не должно быть, так это термина «урок», так как урок – это, не организационная форма, а «минимальный учебный период, занимающий один академический час» [5; с. 109].

Приведём определение: «Учебный период – промежуток времени, в течение которого достигаются определённые цели обучения, воспитания и развития обучаемых» [6; с. 17]. Далее В.В. Гузеев как раз и указывает, что минимальный учебный период – это урок, а основной учебный период в рамках учебного процесса – это блок уроков.

Мало того, рамки блока уроков он очерчивает рамками «относительно автономной темы учебного курса» [6; с. 17]. Из этого определения можно предположить, что продолжительность учебного периода в первую очередь зависит от содержания темы или её объёма. И тогда моменты начала и завершения учебного периода как временного промежутка точно совпадают с моментом постановки цели и моментом достижения результата, а сам учебный процесс по В.В. Гузееву выглядит следующим образом, где условным обозначением $T_{уч}$ обозначен учебный период.

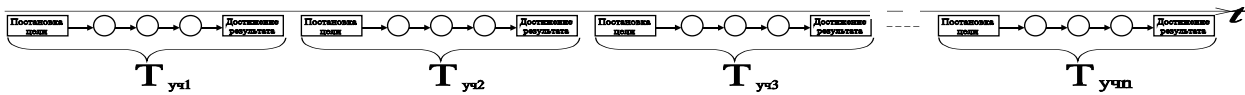

Рис. 7. Модель учебного процесса (по В.В. Гузееву)

Таким образом, следуя логике В.В. Гузеева (а это вытекает из его определений учебного периода, урока и блока уроков), урок или блок уроков непременно должен начинаться постановкой целей, а завершаться подведением итогов. Но дело в том, что именно такая структура урока или блока уроков далеко не самая эффективная. Мы это исследовали и многократно описали [12; с. 2-28]. Опираясь на экспериментальную психологию (эффект Зейгарник), синергетику (устойчивость и неустойчивость сложных систем), мы выявили, что эффективный урок или блок уроков не всегда завершается подведением итогов, он должен прерываться незавершённым действием и, соответственно, начинаться в следующий раз с продолжения этого действия, а не с постановки задач. Урок (блок уроков) должен завершаться на самом интересном месте (как серия грамотно снятого телесериала), тогда и следующий урок начнётся с увлечением и «без раскочки». На уточнённой модели начало и конец учебного периода «сдвинуты» относительно моментов постановки целей и достижения результата.

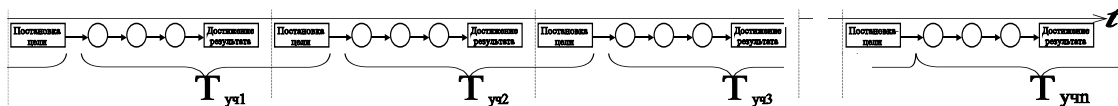

Рис. 8. Уточнённая модель учебного процесса, обладающего более высоким уровнем эффективности

Из этого следует, что с позиции временной организации и временной структуры у учебного процесса есть две стороны: внутренняя логика процесса, которая вполне описывается схемой В.В. Гузеева (цель – процесс – результат), и внешний график (расписание) звонков, перерывов, выходных, который при эффективной организации не совпадает с этой внутренней логикой. Это не вполне очевидное разграничение В.В. Гузеевым не предусмотрено. А именно оно приводит к неточности определений. Коррективы необходимо вносить либо в определение учебного периода, либо в определение урока (блока уроков). Считаем целесообразным скорректировать определение учебного периода, опустив в нём упоминание целей, а, соответственно, и упоминаний процессов воспитания и развития. Иначе надо вводить понятия «воспитательный период», «развивающий период». Таким образом, учебный период – это промежуток учебного времени. Он может быть длинным, коротким, минимальным (урок), основным (блок уроков), оптимальным, продолжительным и т.д.

На наш взгляд, учебный период – это понятие, связанное с внешней составляющей

временной организации и временной структуры учебного процесса и зависящее в первую очередь от графиков (расписаний) звонков, перерывов, выходных, каникул и т.д. Тогда учебные периоды можно классифицировать по их продолжительности (длительности). Например, так:

- урок;
- блок уроков;
- учебный день;
- учебная неделя;
- учебный триместр (четверть);
- учебное семестр (полугодие);
- учебный год;
- нормативный срок обучения.

Если кто-то этот список будет уточнять, расширяя или укорачивая его, то никаких возражений с нашей стороны не последует. Главным признаком классификации учебных периодов должна быть, на наш взгляд, их продолжительность (длительность).

7. МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ

Проведём мысленный эксперимент. Представим себе, что завуч школы решил сделать сравнительный анализ уроков, проведённых по одной и той же теме разными учителями в параллельных классах. Что оно обнаружит? С высокой степенью уверенности можно сказать, что разные учителя будут по-разному учить своих учеников одному и тому же. Что значит по-разному? Пользуясь введённой профессором В.В. Гузеевым и дополненной нами терминологией, можно сказать, что завуч увидит принципиально различные последовательности форм организации (ФО) учебного процесса.

В виде дидактической «формулы» обобщённая модель урока как учебного периода будет выглядеть так:

$$T_{уч} = \Phi O_1 + \Phi O_2 + \Phi O_3 + \dots + \Phi O_n \quad (1),$$

где $T_{уч}$ – учебный период, а ΦO – формы организации.

При этом учебный период, в свою очередь, будет своеобразной «функцией» четырёх переменных (состав, метод, режим, этап), определяющих организационную форму: $T_{уч} = \sum \Phi(C; M; P; \Xi)$ (2),

где ΦO – форма организации, C – состав, M – метод, P – режим, Ξ – этап.

В развёрнутом виде «формула» учебного периода выглядит так:

$$T_{уч} = \underbrace{\Phi(C_1 + M_1 + P_1 + \Xi_1)}_{УС} + \underbrace{\Phi(C_2 + M_2 + P_2 + \Xi_2)}_{УС} + \underbrace{\Phi(C_3 + M_3 + P_3 + \Xi_3)}_{УС} + \dots + \underbrace{\Phi(C_n + M_n + P_n + \Xi_n)}_{УС} \quad (3),$$

где УС – учебная ситуация.

При этом, помня, что каждый состав, метод, режим, этап имеет своё многообразие значений, найти две одинаковые формулы-последовательности учебных ситуаций, а значит организационных форм, у разных учителей практически невозможно. Каждый учитель по-своему решает одну и ту же учебную задачу. Таким образом, мы постепенно подошли к понятию «методика».

Под методикой обучения мы понимаем своеобразную для каждого педагога

последовательность организационных форм внутри учебного периода, необходимую для достижения той или иной учебной цели. Разные методики требуют разных затрат (временных, энергетических, материальных и т.д.). Одни методики легко тиражируемы, другие уникальны и неповторимы (помнится учительская реплика после посещения открытого урока у коллеги: «Это здорово, но я так не смогу!»). Какие же методики из бесконечного их многообразия должен рекомендовать завуч коллегам?

8. ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ

Можно ли рекомендовать всем для внедрения методику ленинградского учителя литературы Е.Н. Ильина? Вряд ли, потому что Ильин неповторим, и это признают практически все, кто видел его уроки. Можно ли рекомендовать методу оценивания знаний учителя В.Ф. Шаталова, который позволяет своим ученикам многократно пересдавать любую оценку до «пятёрки» («Любая нежелательная оценка может быть исправлена и не ставится навечно» [16; с. 194])? Вряд ли, ибо не каждый учитель, имея огромную почасовую нагрузку, может позволить себе значительные временные затраты, чтобы многократно выслушивать своих учеников. Можно ли рекомендовать методику развивающего обучения (хоть по Занкову, хоть по Давыдову с Элькониным), если в «развивающие» классы учителя повсеместно проводят специальный отбор? Вряд ли, ибо тем самым они утверждают, что результата у всех учеников быть не может. Как же учителю не растеряться в том многообразии инструментария (методик), который наизобретали методисты? И здесь я солидаризируюсь с выверенной и взвешенной коллективной позицией сотрудников редакции старейшего педагогического журнала «Народное образование» (причём солидаризируюсь и как исследователь, и как сотрудник этой редакции), издающей, в том числе, журналы «Школьные технологии», «Образовательные технологии» и «Педагогические технологии». А позиция наша состоит в следующем: веление времени таково, что из всего многообразия педагогических изобретений необходимо отобрать те, которым будут «присущи определённые признаки:

1. Системность и чёткий алгоритм действий («делай раз, делай два, делай три»).
2. Воспроизводимость (как гарантия того, что любой пользователь, независимо от своих качеств, профессионального уровня может пользоваться ею).
3. Прогнозируемый гарантированный результат.
4. Исчерпывающая оптимальность (как характеристика необходимого и достаточного).

Можно назвать ещё одно качество, присущее всем антропологическим технологиям: природосообразность» [цит по: 15].

Таким образом, мы подошли к понятию технологии, указывая на то, что отличием технологии от методики является системность (алгоритмичность), воспроизводимость (тиражируемость), гарантия результата, оптимальность и природосообразность. Наиболее ёмкое и краткое определение дал А.М. Кушнир: «Педагогические технологии – это оптимальные способы достижения педагогических задач в заданных условиях» [9; с. 263]. Не умаляя глубины этой дефиниции, вернёмся в контекст наших рассуждений и терминов. В этом контексте определение технологии будет таким: под технологией обучения мы предлагаем понимать универсальную, легко воспроизводимую оптимальную последовательность форм организации учебного процесса, необходимую для гарантированного, природосообразного достижения учебной цели.

Используем приём сдвоенной (кратной) записи академика П.М. Эрдниева для удобства сравнительного анализа определений методики и технологии: **Под**

методикой
технологией

своеобразную для каждого педагога

универсальную, воспроизводимую, оптимальную

обучения мы предлагаем понимать последовательность форм организации учебного процесса, необходимую для достижения учебной цели.

Е.Н. Ильин неповторим (а значит, невоспроизводим), В.Ф. Шаталов расточителен по времени (а значит, неоптимален), В.В. Давыдов развивает почему-то не всех (а значит, нет гарантии результата). Стало быть, все перечисленные педагогические изобретения являются методиками, а не технологиями.

А родитель всё реже отдаёт предпочтение учителю, который работает уникально и неповторимо, который считает себя исследователем, творцом, «художником», и результаты которого ещё не вполне ясны. И ведёт своего ребёнка к ремесленнику-технологу, который ничего не изобретает, а берёт готовые рецепты и выдаёт гарантированный результат. И поэтому мы вполне согласимся с тем, что «время частных методик прошло и никакое обобщение опыта лучших педагогов (если вообще можно говорить об обобщении уникальных явлений) не даёт возможности системно и целенаправленно строить эффективное обучение» [7; с. 15]. А «вместо «свободы выбора» из множества методик научная, природосообразная педагогика предлагает осознанное проектирование оптимальных способов действия для заданных или имеющихся условий на основе точных знаний о человеке» [9; с. 264].

9. КЛАССИФИКАЦИЯ ДИДАКТИЧЕСКИХ ИНСТРУМЕНТОВ

Сведём изложенные выше положения в таблицу 5.

Таблица 5. Классификация дидактических инструментов.

	Классификационный признак	Класс дидактических инструментов	Виды дидактических инструментов	
Учебный процесс	Количество учеников	Состав	Инд Гр Акад Пот Масс	Множество организационных форм учебного процесса
	Открытость элементов учебного процесса для учеников	Метод	РПР ПГ Э ПБ М	
	Направление информационных потоков	Режим	ЭкстраА ИнтроА ИнтерА	
	Стадия усвоения	Этап	ИНМ Повт Закр Кон Кор	

* * *

За пределами нашей классификации осталось множество дидактических инструментов, которые принято называть педагогическими приёмами или дидактическими находками, та часть дидактики, которая, по определению В.В. Гузеева, относится к области педагогического искусства. «Приёмы педагогической техники — зона неопределённости в технологии» [6; с. 16]. Приёмы составляют специальную область дидактики, называемую педагогической техникой или педагогическим мастерством. Приёмы можно описывать, накапливать, коллекционировать, но систематизировать их весьма непросто. Этому будет посвящена отдельная лекция.

Мы не будем рассматривать и такие параметры учебного процесса как добровольность/обязательность и дистанционность/непосредственность.

Мы не претендуем на завершённость предлагаемой классификации, но приглашаем к диалогу учёных-дидактов и учителей-практиков. Цель диалога проста и понятна — договориться о терминах, навести порядок в нашей дидактической отрасли, привести понятия к общему знаменателю. Это избавит нас от вредного терминологического плюрализма и добавит уважения к дидактике, которую наукой-то пока можно называть с определённой натяжкой. А порядок в умах учёных-дидактов есть необходимое условие порядка в действиях учителей-практиков.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Бабанский Ю.К. Проблемное обучение как средство повышение эффективности учения школьников. Ростов-на-Дону: РГПИ, 1970.
2. Бершадский М.Е., Гузеев В.В. Дидактические и психологические основания образовательной технологии. М.: Центр «Педагогический поиск», 2003. С. 95.
3. Беспалько В.П. Программированное обучение. Дидактические основы. М.: Высшая школа, 1970.
4. Гузеев В.В. Методы и организационные формы обучения. М.: Народное образование, 2001. С. 20.
5. Гузеев В.В. Образовательная технология: от приёма до философии. М.: Сентябрь, 1996. С. 12.
6. Гузеев В.В. Системные основания интегральной образовательной технологии. Автореферат ... докт. пед. наук. М, 1999. С. 17-18.
7. Гузеев В.В. Технологические парадигмы в мировом образовании // Химия в школе. 2003. № 6. С. 15.
8. Кудрявцев Т.В. Проблемное обучение: истоки, сущность, перспективы. М.:Знание, 1991.
9. Кушнир А.М. Методический плюрализм и научная педагогика // Живая педагогика. Открытость. Культура. Наука. Образование. Материалы круглого стола «Отечественная педагогика сегодня — диалог концепций». М.: Народное образование, 2004. С. 263.
10. Лернер И.Я. Проблемное обучение. М.: Знание, 1974.
11. Остапенко А.А. Антропологическая лестница полноты образования человека. Изд. 2-е, испр. и дополн. — М.: НИИ школьных технологий, 2017. — 28 с.
12. Остапенко А.А. Непрерывность образования. Краснодар: Кубанский учебник, 2001. С. 20–28.
13. Радлов Э. Эвристический метод // Энциклопедический словарь. Т. XL. СПб.: Изд. Брокгауза и Ефрона, 1904. С. 141.
14. Фрумин И.Д. Учение как ресурс // Педагогика развития: соотношение учения и обучения. Материалы научно-практической конференции. Красноярск, 2000. С. 43–51.
15. Целищева Н.И. Технологический подход — веление времени // Перспективные образовательные технологии на рубеже веков. Материалы межрегиональной научно-практической конференции / Под ред. проф. В.П. Кваша. Краснодар: Институт им. К. Россинского, 1999. С. 69–74.
16. Шаталов В.Ф. Эксперимент продолжается. М.: Педагогика, 1989. С. 194.

A.A. ОСТАПЕНКО

МҰҒАЛІМНІҢ ОҚЫТУ ҚҰРАЛДАРЫ: ЖҮЙЕЛІ ЖІКТЕУ ТАЛПЫНЫСЫ

Мақала осы жылғы 1-нөмірде басталған профессор А.А. Остапенконың дидактиканы рәсімдеу бойынша басылым топтамасын жалғастырады. Бұл мәтінде мұғалімнің дидактикалық құралдарын авторлық жіктеу ұсынылады. Автор оқу процесінің құрам, әдіс, тәртіп, кезең және құрылысына ең анық анықтамалар береді. Сонымен бірге дидактикаға қатысты әдіс және технология ұғымдары арасындағы айырмашылықты түсіндіреді.

ТҮЙІН СӨЗДЕР: құрам, әдіс, тәртіп, кезең, оқу процесін ұйымдастыру құрылысы, оқу кезеңі, әдістеме, технология.

A.A. OSTAPENKO

TEACHER TRAINING TOOLS: ATTEMPTS OF SYSTEM CLASSIFICATION

The article continues the series of Professor A.A. Ostapenko publications on the formalization of didactics, which has been started in the first issue of our journal this year. In the current text, the author's classification of teacher didactic tools has been suggested. The author gives very clear definitions of the composition, method, mode, stage and the form of educational process organization. And the author also clarifies the difference between the concepts of methodology and technology related to didactics.

KEYWORDS: composition, method, mode, stage, the form of the educational process organization, educational period, method, technology.

378.046.4.

Қ.АБДЫҚАЛЫҚОВ

«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
abdikalykov_k@mail.ru

SMART-ПЕДАГОГТЫҢ ЖОБА ЖҰМЫСЫНА ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ

SMART-педагогтың кәсіби құзыреттілігі және оны жетілдіру әдістері қарастырылған. Оқушылар орындайтын жоба жұмысының кезеңдері сипатталған, жобаны үйлестіруші мұғалімнің атқаратын функциясы нақтыланған. Жоба жұмысының құрылымдық элементтері сәйкес көрсеткішпен бағаланған, педагогтың біліктілік деңгейін анықтаудың әдістемесі жасақталған. Бұл педагогтың шеберлік деңгейін айқындауға көмектеседі, өзіндік даму траекториясының жетілу бағыты мен мазмұнын көрсетіп береді.

ТҮЙІН СӨЗДЕР: SMART-педагог, кәсіби құзыреттілік, жоба, жоба жұмысының құрылымдық элементтері, педагогикалық шеберлік, біліктілік деңгейді анықтаудың әдістемесі.

Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпыадамзаттық құндылық, ғылым мен практика жетістіктері негізінде тұлғаны қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби жасақтауға бағытталған білім алуға қажетті жағдай туғызу [1]. Осыдан еліміздің әлеуметтік-экономикалық даму міндеттерін табысты шешудің, бәсекеге қабілеттіліктің негізгі кепілдігі – SMART-педагогтың ұлы мұраты анықталады.

SMART-педагог – адамгершілігі мол, жасампаз белсенді, экологиялық білімді, шығармашыл тұлға, ол рефлексияға қабілетті, өзін-өзі дамытуға және толық танытуға ұмтылады, әдіснамалық, зерттеушілік, дидактикалық-әдістемелік, әлеуметтік-тұлғалық, коммуникативтік, ақпараттық және басқа да құзыреттіліктерді жоғары деңгейде меңгерген. Заманауи педагог өз пәнін терең меңгерумен шектелмей, педагогикалық үдеріске қатысушылардың орнын көре білетін, оқушының іс-әрекетін ұйымдастыратын, оның нәтижесін алдын ала болжай білетін, болуы мүмкін ауытқуларды түзететін, яғни құзыретті тұлға болуға тиісті [2].

Педагогтың кәсіби құзыреттілігін жетілдіру педагогика ғылымының маңызды, әрі жетекші мәселелерінің бірі. Құбылмалы нарықтық кезеңді бастан кешіп жатқан еліміздің оқушыларын заман талабына жылдам бейімдеу ұстаздар қауымының басты міндеті саналмақ. Бұл қазақстандық білім беру саласын жаңғыртуға жетелеп, құзыреттіліктерді дамытуға бағыттаса, ол өз кезегінде белгілі бір мөлшердегі функционалдық сауаттылықтың болуымен шартталған. Біздің оқушыларымыз білім алу барысында өз бетімен ізденіп жинаған мол ақпаратын талдау арқылы оны өңдеуге, жүйелеп құрылымдауға, тиімді қолдануға дағдыланатын болады, осылайша қоғамдық өмірге белсене атсалысып, өзін барынша толыққанды танытуға мүмкіндік алмақ.

Әлемдегі білім беру жүйесі озық елдер «өмірлік білім алу» қағидасынан бас тартып, «өмір бойы білім алу» тұжырымдамасын ұстануда. Осындай көзқарасты PISA-2015 нәтижесіне қатысты оқушылардың функционалдық сауаттылығын одан әрі жетілдірудің жолдарын талдаған Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының есебінен де

байқауға болады: онда оқушыларды үнемі өздігінен білім алуға дағдыландыру және оны өмірде тиімді қолдануға үйрету ұсынылған [3]. Осы мақсатқа қол жеткізу арқылы Қазақстан оқыту деңгейі мен сапасы жағынан жетекші елдер тобына қосылмақшы. Оқушылардың PISA халықаралық зерттеулерге қатысуының нәтижелері еліміздегі жалпы білім беретін мектептердің педагогтары жоғары деңгейдегі пәндік білім береді, бірақ өмірлік жағдайларда оларды қолдануға жеткілікті түрде үйретпейтіндерін көрсетті. Сонымен, мұғалімдер логикалық, сыни және конструктивті ойлау негіздерін қалыптастырудың тиімді әдістерін жеткілікті дейгейде білмейтіндері аңғарылды.

Осыдан оқушының жаратылыстану-ғылыми сауаттылығын қалыптастыруға жауапты педагог құзіреттілігіне қойылатын талаптар туындайды:

1) педагогтың өзі жаратылыстану-ғылыми сауаттылықты қалыптастыруға құзіретті болуы керек. Тек осы жағдайда ғана ол оқу үдерісінде жаратылыстану-ғылыми сауаттылыққа қатысты тапсырмаларды мақсатты қолданады және тіптен мұндай тапсырмаларды өзі де құрастыратын болады.

2) педагог оқушылардың өнімді іс-әрекетін ұйымдастырушы (үйлестіруші) қызметін атқарады, бұл оның педагог ретіндегі құзыреттілігіне де қойылған талап.

Осы екі талап оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырушы педагогты дайындаудың, оның біліктілігін арттырудың мазмұнын анықтайды:

- педагогтың белгілі бір дәрежеде ғалым-зерттеуші біліктілігіне ие болуы қажет;
- педагог құзыреттілікке бағдарланған тапсырманы құрастырудың технологиясын меңгеруі керек;

- педагог оқушылардың өнімді іс-әрекетін ұйымдастыру технологиясының мазмұнын игергені жөн. Оның мазмұнына зерттеу әрекетінің түрі және элементтері, модель құру, мәліметтерді талдау, жобалау, пікірталас жүргізу және т.б. жатады.

Осылайша, жаратылыстану пәндерін оқытуда оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту мәселесі, біздің пікірімізше, оқу іс-әрекетінің мазмұны мен педагог құзыреттілігі тұрғысынан жүзеге асырылуға тиісті.

Бұл қоғамдағы білім беру жүйесіне жаңа сипаттамаларды: вариативтілікті, көпфункционалдықты, адамның іс-әрекет құндылықтарын және оңтайлы тәсілдерді игеруін енгізуді қажетсінеді. Педагог енді тек оқытумен шектелмей, баланың қалай оқитындығын түсініп, сезінуі керек. Өйткені, заманауи білім берудің жаңа міндеті – оқушы тұлғасы бойында шығармашылықпен ойлауға, шешім қабылдаудағы дербестікке, бастамашылдыққа қабілетті қалыптастыру. Дәл осындай талапты қанағаттандыратын жоба жұмысы жоспарланатын және жүзеге асырылатын іс-әрекеттің, алға қойған мақсатқа жетудің қажетті шарты, әрі құралы болып танылған. Отандық және шетелдік педагогтардың пікіріне сүйенсек, мұны іске асыру педагогтың тұлғалық, жалпykәсіби және мәдени қасиеттерінің, жоба жұмысына құзыреттілігінің, оқу материалының мазмұнын терең меңгерудің жоғары дәрежеде дамуын талап етеді. Бұл жоба оқытудың жаңа технологиясын жасақтауға бағытталған, сондықтан педагогтың мұндай іс-әрекетін инновациялық деуге болады [4].

Осыған орай шығармашыл, ғылыми-педагогикалық тұрғыда ойлайтын жаңашыл педагогқа қатысты қоғам мен мектептің заманауи талаптары мен педагогтың қазіргі дәстүрлі қызмет атқару деңгейі арасындағы қарама-қайшылық айқындала түсті. Педагогтар жоба жұмысына үйретуді парыз ретінде қабылдап, оны саналы атқаруға дайын болғандығына қарамастан олардың кәсіби дайындық жүйесі инновациялық жұмысқа қойылатын талаптарға сәйкеспейтіндігі, жоба жұмысына құзыреттілікті қалыптастырмайтындығы байқалды.

Зерттеулер педагогтың жобаға дайындық деңгейі оны қалыптастырушы қабілет

мен бейімділіктердің мынадай жиынтығынан тәуелді болатындығын анықтады:

- рефлексия жасау негізінде кәсіби сұранысқа талдау жасау;
- педагогикалық проблеманы айқындау және жасақтау, педагогикалық жобалаудың мақсаты мен міндеттерін қою;
- педагогикалық технологияны зерттеу, проблемаға қатысты ақпаратқа ізденіс жұмыстарын жүргізу және талдау, проблеманың тиімді шешімін табу және оларға ұтымды таңдау жасау;
- инновациялық әдіске негізделген технология және оқыту құралдарын әзірлеу;
- оқыту құралдарын жасақтау және қолданылған педагогикалық технологияға диагностика жүргізу.

Жоба жұмысына құзыреттілік педагогқа жоба жұмысын саналы, әрі өз бетімен жүргізуге, инновациялық сипаттағы тиімді шешімді табуға, кәсіби саладағы қиындықты жеңуге, оқу-тәрбие үдерісін жетілдіруге мүмкіндік береді. Әрине, педагогтың жоба жұмысына құзыреттілігін қалыптастыру үшін жоба жұмысы тұрақты сипатта үнемі жүргізіліп, оқу жобасы пәнаралық және әдістемелік бағыттармен кіріктірілу керектігі белгілі. Жоба әдісі әрқашан белгілі бір уақыт ішінде оқушының өзі жеке, жұппен, топпен дербес тапсырма орындауына бағдарланған. Ұжымдық өзара оқыту оқушының танымдық қызығушылығын ынталандырып, тұлғаға өзіндік маңыздылықты сезіндіреді [5].

Ғылыми негізделе ойластырылған және оқу-тәрбие үдерісіне логикалық кіріккен жоба оқушылардың білімге деген шынайы құмарлығын арттырады, өйткені ол:

- тұлғаға бағдарланған;
- көптеген дидактикалық тәсілдерді (бірлескен оқу, проблемалық оқыту, рөлдік ойын, практикалық қолданыс, тәуелсіз білім, миға шабуыл) қолданады;
- өздігінен ынталандырады, оны орындаған сайын қызығушылық арта береді;
- барлық сала мен деңгейде педагогикалық мақсатты қолдап отырады;
- нақты істе өзі мен басқалардың тәжірибесінен үйрене алады;
- өз еңбегінің өнімін көрген оқушыға қуаныш туғызады [6].

Жоба жұмысында тек нәтиже ғана емес, сонымен бірге үдеріс те маңызды. Жоба жұмысын ұйымдастырушы кез келген мұғалім қол жеткізуге ынталы нәтиже:

- оқушылардың белсенділік деңгейін және білім сапасын арттыру;
- әртүрлі білім беру саласының пәндері арасындағы интеграция;
- оқушылардың кәсіби өзін-өзі анықтауы.

Оқушының жоба жұмысын орындауы кезіндегі мұғалімнің атқаратын функциясы: оқушыларға керек ақпаратты табуға көмектеседі; өзі де ақпарат көзі бола алады; бүкіл үдерісті үйлестіреді; оқушыларды мадақтайды; кері байланысты үнемі қолдап отырады.

Жоба жұмысының кезеңдері (И. Д. Чечель бойынша): 1) мақсат қою: проблема айқындау, міндет жасақтау; 2) зерттеудің мүмкін нұсқасын талқылау, қисынды стратегияларды салыстыру, тәсілдерді таңдау; 3) өздігінен білім алу және мұғалім кеңесімен білімді өзектілендіру; 4) іс-әрекеттің барысын ойластыру, міндеттерді бөлісу (топтық жұмыста); 5) нақты міндетті зерттеу, шешімін табу; 6) нәтижесін жалпылап қорытындылау; 7) жобаны іске асыру; 8) жетістік пен кемшілікті талдау [7].

Жоба жұмысының құрылымдық элементтерін әрқайсысы өзіне сәйкес келетін бес негізгі көрсеткішпен (үлгілік нұсқа) бағалауды ұсынамыз:

1. зерттеудің өзектілігі:

- жобаның оқытудың мақсатына (оқушының сұранысына) сәйкестігі;
- ғылыми проблеманың (практикалық міндеттен өзгеше) дұрыс таңдалынуы;

- өзекті проблеманың мазмұнын толық ашатын жоба тақырыбының нақтылығы;
- жоба мерзімінің жеткіліктігі, қажетті ресурстардың қолжетімділігі;
- жобаға қойылған міндеттерге орындаушы(лар) құзыреттілігінің сәйкестігі.

2. гипотезаның дұрыс жасақталуы:

- гипотеза жасақтауда әртүрлі қарама-қайшылықты пікірлердің ескерілуі;
- гипотеза жасақтауда ақпарат көздерінен алынған теориялық сипаттағы мәлімет

қолданылған;

- гипотеза жасақтауда кейбір алдын ала жасалған шолу экспериментінің мәліметтері пайдаланылған;

- жобадан күтілетін нәтиженің қандай болатындығы жәйлі түсінікті айқындайтын жорамалдың «егер..., онда..., өйткені ...» сипатында берілуі;

- жоба гипотезасының ғылыми тұрғыда тексерілуге болатындығы.

3.зерттеуді жоспарлау:

- барлық тұрақты, тәуелді және тәуелсіз шамалар анықталған;
- тәуелсіз шамалар диапазоны мен интервалы дұрыс таңдалынған;
- тәуелді айнымалыларды өлшеудің тиімді әдіс-тәсілдері көрсетілген;
- қажет ресурстар мен құрал-жабдықтардың саны мен сапасы қарастырылған;
- болуы мүмкін қауіптер ескеріліп, қатерлілік деңгейі бағаланған.

4.зерттеуді орындау және мәліметтерді жинақтау:

- зерттеу үдерісі жоспарға сай сенімді, әрі тиімді орындалған;
- проблемаға қатысты материалдардан көп мәліметтердің сұрыпталғаны және

баламалы әдістерден тиімділері таңдалынып алынғаны байқалады;

- жоспарды өзгертуі мүмкін кез келген қажеттілік тіркелген;
- барлық бақыланған (оның ішінде «күмәнді» де) нәтижелер тіркелген;
- барлық нәтижелер әдістемелік және логикалық сипатта (мысалға, кесте)

реттелген.

5.нәтижені ұсыну:

- нақты, әрі логикалық сипаттағы кесте (баған атауы, бөлік, координата шкаламен көрсетілген) түрінде берілген;

- мәліметтердегі аномальды нүктелердің болу ықтималдығы түсіндірілген;

- нәтиже график немесе диаграмма түрінде тиімді ұсынылған: ең жақын жуықтау әдісімен алынған ырғақты қисық график, дискретті айнымалыларға арналған бағаналы график, сандық қатынастар үшін дөңгелек диаграмма;

- жобаның есебін бірізді реттелген құрылымда, толыққанды мазмұнмен беру;

- жоба нәтижесін ұсынуға түсінбеушілікті айғақтайтын сұрақтардың туындамауы.

6.нәтижені талдау және бағалау:

- нәтижелерге негізгі бағыттар бойынша әдістемелік тұрғыда толыққанды қорытынды жасалған;

- нәтижелердің шынайы мәні нақты сарапталып түсіндірілген, гипотезаға сәйкестігі тексерілген;

- нәтиженің сапасы мен сенімділігі дұрыс қорытынды жасауға жеткілікті;

- зерттеу үдерісінің сапасы мен сенімділігі қолда бар ресурстарды толық қолданумен қамтамасыз етілген;

- нәтижені жалпы басқа жағдайда да қолдану мүмкіндігі талқыланды.

7. жобаны әрі қарай жалғастыруды жоспарлау:

- зерттеуді одан әрі жалғастыруды мақсат еткен қосымша зерттеулердің стратегиясы сипаттала түсіндірілген;

- жобаның құрылымын, мазмұны мен ресурстарын толықтыру арқылы оқу

үдерісіне қолдану талқыланған;

- жобаның тиімділігін арттыратын (болуы мүмкін шектеулер мен қиындықтарды болдырмайтын) балама әдістемені іздестіру ойластырылған;

- зерттеудің оқушылардың жеке бастық мүдделеріне қалай, қаншалықты әсер еткендігі нақты талданған;

- кең ауқымды көптеген дереккөздерге сілтеме жасалып, жобаның рухани және материалдық құндылығын арттыру идеясы қарастырылған.

Жоба жұмысы оның әрбір жеті құрылымдық элементтеріне сәйкес құрастырылған бес көрсеткіштері (1-кесте) бойынша бағалануға тиісті.

Оқу жобасы әдісінің оқушының дербестігін, оның тұлғасының барлық қырын дамытатындығы, білім беру үдерісіндегі оқушының субъективтілігін қамтамасыз ететіндігі оның қазақстандық білім беру жүйесіне енуіне негіз болды. Жаңартылған білім мазмұнын жасақтауда бұл әдістің «Жоба жұмысы» вариативтік курсы ретінде 6-9 сыныптарда оқытылуға ұсынылуы білім беру үдерісінің сапасын арттыру құралы ретінде танылуы дей аламыз.

Кесте 1. Жоба жұмысын бағалау (үлгі)

№	Жобаның құрылымдық элементтері	Бағаланатын көрсеткіштер
1	З е р т т е у д і ң өзектілігі	1. Жобаның оқытудың мақсатына (оқушының сұранысына) сәйкестігі 2. Ғылыми проблеманың (практикалық міндеттен өзгеше) дұрыс таңдалынуы 3. Өзекті проблеманың мазмұнын толық ашатын жоба тақырыбының нақтылығы 4. Жоба мерзімінің жеткіліктігі, қажетті ресурстардың қолжетімділігі 5. Жобаға қойылған міндеттерге орындаушы(лар) құзыреттілігінің сәйкестігі
2	Гипотезаның дұрыс жасақталуы	1. Гипотеза жасақтауда әртүрлі қарама-қайшылықты пікірлердің ескерілуі 2. Гипотеза жасақтауда ақпарат көздерінен алынған теориялық сипаттағы мәлімет қолданылған 3. Гипотеза жасақтауда кейбір алдын ала жасалған шолу экспериментінің мәліметтері пайдаланылған 4. Жобадан күтілетін нәтиженің қандай болатындығы жәйлі түсінікті айқындайтын жорамалдың «егер..., онда..., өйткені ...» сипатында берілуі 5. Жоба гипотезасын ғылыми тұрғыда тексеруге болатындығы
3	Зерттеуді жоспарлау	1. Барлық тұрақты, тәуелсіз және тәуелді шамалар анықталған 2. Тәуелсіз шамалар диапазоны мен интервалы дұрыс таңдалынған 3. Тәуелді айнымалыларды өлшеудің тиімді әдіс-тәсілдері көрсетілген

		4. Қажет ресурстар мен құрал-жабдықтардың саны мен сапасы қарастырылған
		5. Болуы мүмкін қауіптер қамтылып, қатерлілік деңгейі бағаланған
4	Зерттеуді орындау және мәліметтерді жинақтау	1. Зерттеу процесі жоспарға сай сенімді, әрі тиімді орындалған
		2. Проблемаға қатысты материалдардан көп мәліметтердің сұрыпталғаны және баламалы әдістерден тиімділері таңдалынып алынғаны байқалады
		3. Жоспарды өзгертуші кез келген қажеттілік тіркелген
		4. Барлық бақыланған (оның ішінде «күмәнді» де) нәтижелер тіркелген
		5. Барлық нәтижелер әдістемелік және логикалық тұрғыда (мысалға, кесте) реттелген
5	Нәтижені ұсыну	1. Нақты, әрі логикалық сипаттағы кесте (бағандардың атауы, бөліктері, координаталары шкаламен көрсетілген) түрінде берілген
		2. Мәліметтердегі аномальды нүктелердің болу ықтималдығы түсіндірілген
		3. Нәтиже график немесе диаграмма түрінде тиімді ұсынылған: ең жақын жуықтау әдісімен алынған ырғақты қисық график, дискретті айнымалыларға арналған бағаналы график, сандық қатынастар үшін дөңгелек диаграмма
		4. Жобаның есебі бірізді реттелген құрылымда, толыққанды мазмұнмен берілген
		5. Жоба нәтижесін ұсынуда түсінбеушілікті айғақтайтын сұрақтардың туындамауы
6	Нәтижені талдау және бағалау	1. Нәтижелерге негізгі бағыттар бойынша әдістемелік тұрғыда толыққанды қорытынды жасалған
		2. Нәтижелердің шынайы мәні нақты сарапталып түсіндірілген, гипотезаға сәйкестігі тексерілген
		3. Нәтиженің сапасы мен сенімділігі дұрыс қорытынды жасауға жеткілікті
		4. Зерттеу процесінің сапасы мен сенімділігі қолда бар ресурстарды толық қолданумен қамтамасыз етілген
		5. Нәтижені жалпы басқа жағдайда да қолдану мүмкіндігі талқыланды
7	Жобаны әрі қарай жалғастыруды жоспарлау	1. Зерттеуді одан әрі жалғастыруды мақсат еткен қосымша зерттеулердің стратегиясы сипаттала түсіндірілген
		2. Жобаның құрылымын, мазмұны мен ресурстарын толықтыру арқылы оқу процесіне қолдану талқыланды
		3. Жобаның тиімділігін арттыратын (болуы мүмкін шектеулер мен қиындықтарды болдырмайтын) балама әдістемені іздестіру ойластырылған
		4. Зерттеудің оқушылардың жеке бастық мүдделеріне қалай, қаншалықты әсер еткендігі нақты талданған
		5. Кең ауқымды көптеген дереккөздерге сілтеме жасалып, жобаның рухани және материалдық құндылығын арттыру идеясы қарастырылған

Бұл Қазақстан Республикасының орта білім жүйесіндегі орта мектеп бітірушілерін даярлауды халықаралық стандарттарға, Қазақстанның әлемдік білім беру кеңістігіне кіру талаптарына сәйкестендіруден туындап отыр. Алдағы оқу жылдарында жаратылыстану пәндерінің мазмұнымен берілетін бұл курста әр сыныптың әрбір тоқсанында бір тақырып жоба әдісімен оқытылатын болады. Оған адамның ортаға әлеуметтенуіне маңызды ғылым және өмір, өмір қауіпсіздігі, су, қоршаған орта (6 сыныпта), экология, қалдықтарды өңдеу, биоәртүрлілікті сақтау, әлсіздерді қорғау (7 сыныпта), салауатты тамақтану, денсаулық және өркениет аурулары, климаттың өзгеруі, жасыл энергетика (8 сыныпта), техника және технология, тұрақты даму, туризм, спорт (9 сыныпта) тақырыптары қамтылмақшы.

Пән мазмұны ретінде зерттеуді жоспарлау, дереккөздермен жұмыс (ақпарат көздерінің түрлері, ақпарат көздерімен жұмыс әдістері, академиялық шыншылдық), эксперимент жүргізу (зерттеу жүргізу шартын ұйымдастыру, мәліметтерді анықтау, өлшеу және жазу), мәліметтерді өңдеу және талдау (эксперименттік мәліметтерді өңдеу әдістері және оны рәсімдеу, нәтижелерді талқылау), нәтижелерді ұсыну (зерттеу нәтижелерін ұсынудың формасы, презентация техникасы), жобаны басқару таңдап алынған [8].

Педагогтың «Жоба жұмысы» пәнінен біліктілік деңгейін анықтаудың әдістемесі үлгілік нұсқада (2-кесте) жасақталып, пәндік критерийлер және олардың сәйкес көрсеткіштері берілген. Мұндағы:

- А – бастапқы әдістеме,
- Ә – жасақталған әдістеме,
- Б – тағайындалған әдістеме,
- В – жетілген әдістеме.

Бұл кесте мұғалімнің өз деңгейін анықтауына және қай бағытта жетілу керектігін айқындауға септігін тигізуге тиісті [9].

Кесте 2. Педагогтың «Жоба жұмысы» пәнінен біліктілік деңгейінің критерийлері және көрсеткіштері (үлгі)

Пәндік критерий	Көрсеткіштер	Әдістеме			
		А	Ә	Б	В
Оқыту дағдысы	Мақсаты нақты және нәтижесі айқын іс-шараны жоспарлауға және өткізуге қабілетті	1			
	Оқытуды жетілдіруге бағытталған әдістемені модельдейтін тапсырманы жоспарлауға және өткізуге қабілетті		2		
	Мұғалімнің білімдік сұранысын барлық уақытта ескереді, елеулісін жоспарды жаңғыртуға қабылдайды, оқыту үдерісіне енгізеді			3	
	Күтілетін нәтижеге қол жеткізу үшін оқыту жоспарын мұғалімнің қажеттіліктеріне сай шапшаң бейімдеп отырады, өмір бойы білім алуда әртүрлі әдіс-стратегияларды қолдану арқылы үнемі ізденіс пен іс-әрекетте болады				4
Ойлау бейнесі	Оқытуға қабілеттілік ешқашан да өзгермейтін туа бітті қасиет екеніне сенімді	1			
	Оқытуға қабілеттілікті өзгерту өте қиындықпен келетінін мойындайды		2		

	Оқытуға қабілеттілік тиімді әсер етулермен дамитынын біледі			3	
	Оқытуға қабілеттілікті тәуекелмен, өз кемшілігін түзетуші іс-шаралармен дамыта алады				4
Жаңа оқу бағдарламасын түсінуі	Білім беру бағдарламасының құрылымын, оқу бағдарламасы мен пәндік оқу жоспарының мақсаттарын біледі	1			
	Білім беру бағдарламасының құрылымын, сонымен қоса пәннің тараулары мен тараушаларының жіктелуін түсінеді		2		
	Білім беру бағдарламасы мен оның тарауларын толық түсінеді, пәндік оқу бағдарламасының спиральды сипатын, әртүрлі сынып оқушыларының күтілген дамуын түсіндіре алады			3	
	Оқу бағдарламасын жекешелендіру барлық оқушыларды жоғары дәрежеде дамытатынын түсіндіруге қабілетті				4
Жоспарлауы	Жоспарлаудың барлық (ұзақ, -орта, -қысқамерзімді) деңгейін түсіндіре алады, оқытудың нақты мақсаты мен соған сай оқушылардың іс-әрекеті қамтылған жеке сабақтарды жоспарлауға қабілетті	1			
	Оқу жоспарын барлық оқушыларды оқу мақсатына жеткізетін әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолданған жеке сабақтарды өткізу үшін қолдана алады		2		
	Оқу жоспарын оқушылардың білімі мен дағдысын біртіндеп дамытатын бірізді дифференциалды оқытуға қолдана алады			3	
	Оқу жоспарын бірізді оқытуды тұрақты бағалауға қолданады: білім мен дағдының жетіспеуін толықтыратын өзгеріс енгізеді				4
Белсенді оқытуы	Оқытуды тек нұсқаумен жоспарлайды, бұрын меңгерілген білім мен дағды қолданылатын белсенді оқытуды жүзеге асыру мүмкіндігі сирек	1			
	Оқытуда өзара әсерлесудің шектелген стратегиясы жоспарланады, білім мен дағды қолданылатын белсенді оқытуды жүзеге асыру мүмкіндігі жеткілікті		2		
	Оқытуда барлық оқушылардың белсенді қатысуын қамтамасыз ететін дараланған тапсырмалар жоспарланады, оқу жоспарына оқушы үлгеріміне қатысты өзгеріс енгізілмейді			3	
	Оқытуда құрылымы үйлесімді, жеке, қызықты және күрделі тапсырманы қолдану жоспарланған. Оқушы үлгерімін арттыру мақсатында жоспарға өзгеріс енгізуге бейім				4
Пәндік-педагогикалық білімі	Пән мазмұнын қанағаттанарлық деңгейде біледі, пәнді оқытуға қолданылатын педагогикалық әдістерден біршама хабардар	1			
	Пән мазмұнын орташа деңгейде біледі, жоспар мен әдістемедегі педагогикалық әдістер шектеулі немесе кейбірі оқушылар мен пәнге қолдануға жарамсыз		2		

	Пән мазмұнын жеткілікті деңгейде біледі, жоспар мен әдістемеде пәнге қатысты тиімді педагогикалық әдістер біршама баршылық			3	
	Пәнге қатысты құзыреттілігі сарапшылық деңгейде, жоспар мен әдістемеде оқушылардың пәнге қатысты барлық оқу сұраныстарын қамтитын тиімді педагогикалық әдістер кеңінен берілген				4
Білім алушы-ның сұраны-сын ескеруі	Оқушының материалды түсінгенін тексеру әдісінің нәтижесі аз, оқытудың мақсатына жеткендігін білу қиын. Кері байланыс дер кезінде жасалмаған немесе оқыту мақсатына тура бағытталмаған	1			
	Оқушының оқыту мақсатына жетудегі ілгерілеуін айқындайтын тексеру әдісі шектеулі. Кері байланыс дер кезінде жасалған, оқыту мақсатына сәйкеседі, бірақ оны жетілдіруші нұсқау жетіспейді		2		
	Оқытудың мақсатына жетудің дәрежесін айқындаушы әдістер жоспарланған және қолданылады. Кері байланыс дер кезінде жасалған, оқыту мақсатына сәйкеседі, оны жетілдіруге нақты нұсқау берілген			3	
	Оқыту үдерісінің жетілдірілгендігін айқындайтын әдістер жоспарланған және қолданылады. Кері байланыстың нәтижесі оқытуды одан әрі жетілдіруге қолданылады				4
Критери-алды бағалауы	Бағалаулардың барлық (ресми және биресми, диагностикалық, формативті және суммативті) түрлерін түсінеді	1			
	Бағалаулардың барлық түрлерін әзірлей алады, мақсатқа қатысты сұрыптап таңдау жасайды және жүзеге асырады		2		
	Оқушылардың білімдік сұраныстарын диагностикалаудың және бағалаудың кең ауқымын әзірлей алады және қолданады			3	
	Оқушыларды сапалы оқытуға қолдау жасау мақсатында бағалаудың әртүрлі тиімді әдістерін қолданады				4

Жоба жұмысына қатысты теориялық материалдарды зерделеу оның басқа да маңызды тұстарына назар аудартады:

- біріншіден, оған топтық жұмыстың барлық оң қасиеттері тән. Қарым-қатынас жасаудың жаңа типі мен деңгейін қалыптастыратын коллаборативті оқыту танымдық іс-әрекеттің әртүрлі деңгейіндегі оқушыларды бәсекелестік ниетке емес, бірыңғай ортақ мақсатқа жетуге жұмылдырады;

- екіншіден, жоба жұмысын қолдану арқылы педагогтың шығармашылық өрісі кеңейе түседі;

- үшіншіден, мұның мақсаты деректік білім жинақтау емес, іс-әрекеттің тәсілі саналатын оқыту. Бір немесе бірнеше проблемалардың шешімін қарастыратын жоба жұмысы игерілген білімнің практикалық қолданысын көрсете алады [10].

Педагогтың жоба жұмысына қатысты атқаратын қызметінің ерекше бір қырына оның топ ішіндегі субъектілік шешімге және топтың әртүрлі қарым-қатынас сипатына сай

психологиялық жайлы ортаны тұрақтандыруы, оқушылардың түйінді басымдылықтарын қалыптастыруға және олардың әлеуметтік тәжірибе жинақтауына тиімді жағдай туғызуы жатады. Жоба жұмысындағы әріптестік педагогикасы ізгілікті силасымдықты орнықтыруға, оқушылар қол жеткізген шығармашылыққа үнемі шабыттандыруға, білім беру үдерісін нәтижелі жасампаз еңбекке айналдыруға мүмкіндік беруімен де құнды.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. [ЭР] – Қол жетімді режимі https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30119920#pos=0;0
2. Концепция непрерывного педагогического образования педагога новой формации Республики Казахстан. – Астана, 2005. – 32 с. [ЭР]. – Режим доступа https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30020915
3. PISA: 15-летние учащиеся Казахстана показали высокий рост читательской грамотности [ЭР]. – Режим доступа http://lenta.inform.kz/ru/pisa-15-letnie-uchaschiesya-kazahstana-pokazali-vysokiy-rost-chitatel-skoy-gramotnosti_a2977367
4. Вербицкий А. А. Новая образовательная парадигма и контекстное обучение. – М., 1999. – 75 с.
5. Джонс Д. К. Методы проектирования: пер. с англ. – М., 1986. – 326 с.
6. Заир-Бек Е. С. Теоретические основы обучения педагогическому проектированию: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. – СПб., 1995. – 382 с.
7. Баранов А.А., Шарафутдинов Р.Н. Дидактические условия формирования проектной компетенции у будущего педагога. – М., 2012.
8. Руководство для тренера. Программа повышения квалификации учителей естественно-математического цикла по предмету «Проектная деятельность» в рамках обновления содержания среднего образования Республики Казахстан. – ЦПМ АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы». – Астана, 2015. – 144 с.
9. Абдықалықов Қ. Жаңа тұрпатты мұғалімнің жоба жұмысына құзыреттілігі // «Өрлеу. Үздіксіз білім жаршысы – Өрлеу. Вести непрерывного образования». – 2015. – №2(9). – С.96-102.
10. Полат Е.С., Бухаркина М.Ю. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. – М., 2010. – 368 с.

К. АБДИКАЛЫКОВ

SMART-ПЕДАГОГТЫҢ ЖОБА ЖҰМЫСЫНА ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ

Рассмотрены профессиональные компетенции SMART-педагога и способы их развития. Описаны периоды выполнения учащимися проектной работы, определены функции координирующего проект учителя. Определены структурные элементы проектной работы и соответствующие им критерии оценивания. Представлена методика измерения квалификационного уровня педагога, позволяющая определить уровень педагогического мастерства, направление и содержание траектории саморазвития педагога.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: SMART-педагог, профессиональная компетентность, проект, структурные элементы проектной работы, педагогическое мастерство, методика определения квалификационного уровня.

K. ABDIKALYKOV

COMPETENCE OF SMART-TEACHER TO PROJECT WORK

The article deals with the professional competence of SMART - teacher and methods of improvement. The stages of project activities, clarify the roles of the teacher coordinating the project work. Structural elements of the project work evaluated the relevant indicators, formed technique for determining the qualifications of the teacher. It helps to identify the level of pedagogical skill of the teacher indicates the direction and content of the necessary changes to the path of self-development teacher.

KEYWORDS: SMART-teacher, professional competence, project, structural elements of project work, pedagogical mastery, methodology of determination of level of competence.

**«БІЛІМ БЕРУ РОБОТОТЕХНИКАСЫ» ВЕРНИСАЖЫ:
ҚОРЫТЫНДЫСЫН ШЫҒАРУ**

2018 жылдың 18 қыркүйегінде «Өрлеу БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ «Білім беру робототехникасы» облыстық вернисаждың қорытындысы шығарылды.

Вернисаждың мақсаты: білім беру робототехникасы бойынша педагогтардың инновациялық және кәсіби маңызды тәжірибесін тарату.

Облыстық байқауға Қарағанды облысы бойынша Қарқаралы, Осакаров, Нұра аудандарының және Қарағанды, Саран қалаларының білім беру ұйымдарының оқытушылары қатысты.

Қазылар алқасына мұғалімдер роботтың бейнероликтерін, LEGO MINDSTORMS EDUCATION EV3 бағдарламалық қамтамасыз етуде әзірленген бағдарлама және шығармашылық жобаның әзірлемесін ұсынды. Тапсырманы орындау барысында байқауға қатысушыларға кәсіби шеберлігін көрсету ғана емес, сонымен қатар робототехникалық жүйелерді жобалау, құру және бағдарламалау бойынша түпнұсқалық ерекше шешімдерді іздеуді көрсету қажет болды.

Онлайн дауыс беру нәтижелері бойынша жеңімпаздар анықталды:

1-орын – Тобыкова Арай Дайырбековна, КММ «№2 ЖББОМ», Қарқаралы ауданы;

2-орын – Байгабулов Мерген Рассулович, КММ «№23 ОМ» Осакаров ауданы, Молодежный кенті;

3-орын – Динисламова Гульнара Габдулахатовна, КММ «Саран қаласы әкімдігінің №6 ОМ», Саран қаласы.

Қазылар алқасының мүшелері «Менің АТ-идеям» номинациясын идеяның ерекшелігі мен жаңалығы үшін ұсынды және оның жеңімпазы Саран қаласының КММ «Жас техниктер станциясынан» Дамбовский Максим Валерьевич болды.

Барлық Вернисаж қатысушыларына сертификаттар (PDF пішімі) беріледі, олар <http://orleu-krg.kz/> сайтында «Сертификаты» бөлімінде жүктеледі.

Сондай-ақ, Вернисаждың материалдарын <http://orleu-krg.kz/> («Вернисаж» беті) сілтемеден жүктеуге болады.

«Білім беру робототехникасы» облыстық вернисаждың жеңімпаздарын жеңіспен құттықтаймыз әрі жаңа шығармашылық табыстар тілейміз!

ВЕРНИСАЖ «ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ РОБОТОТЕХНИКА»: ПОДВЕДЕНИЕ ИТОГОВ

18 сентября 2018 года в филиале АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области подведены итоги областного Вернисажа «Образовательная робототехника».

Цель Вернисажа: распространение инновационного и профессионально-значимого опыта педагогов по образовательной робототехнике.

В областном конкурсе приняли участие педагоги организаций образования Карагандинской области из Каркаралинского, Осакаровского, Нуринского районов и из г.Караганды, г.Сарани.

На суд жюри педагогами были представлены видеоролики действующего робота, программа, разработанная в программном обеспечении LEGO MINDSTORMS EDUCATION EV3, и разработка творческого проекта. Во время задания конкурсантам необходимо было не только продемонстрировать профессиональное мастерство, но и проявить поиск оригинальных решений при проектировании, конструировании и программирования роботизированных систем.

По итогам онлайн голосования конкурса признаны победителями:

1 место – Тобыкова Арай Дайырбековна, КГУ «СОШ №2», Каркаралинский район;

2 место – Байгабулов Мерген Рассулович, КГУ «СШ №23» п.Молодежный, Осакаровский район;

3 место – Динисламова Гульнара Габдулахатовна, КГУ «ОШ №6 акимата города Сарани», г. Сарань.

Члены жюри учредили номинацию «Моя ИТ-идея» за оригинальность и инновационность идеи и ее победителем стал Дамбовский Максим Валерьевич, КГУ «Станция юных техников» г.Сарань.

Все участники Вернисажа получают сертификаты (формат PDF), которые можно будет скачать на сайте <http://orleu-krg.kz/> в разделе «Сертификаты».

Также материалы Вернисажа можно скачать по ссылке: <http://orleu-krg.kz/> (страница «Вернисаж»).

Поздравляем победителей областного Вернисажа «Образовательная робототехника» с победой и желаем новых творческих успехов!

371.261

M.P. KUSHNIR

Branch of JSC «National center for professional development» «Orleu»
Institute for professional development of pedagogical workers of Karaganda region,
Karaganda city, Republic of Kazakhstan
kushnir_m_p@mail.ru

ASSESSMENT AND REFLECTION: COMMON AND SPECIFIC

The article reveals common and specific features of assessment and reflection processes. The author found out the distinguishing characteristics of two phenomena. Summing up the results of research, the scholar pointed out the similarities between assessment and reflection in the context of self-assessment and goal-setting.

KEYWORDS: *assessment, reflection, self-assessment, self-reflection, goal-setting.*

Assessment is playing a bigger role in the context of Education Renewal. New priorities to improve primary education in National Education Program (the Program) are made. The assessment in the Program is presented as assessment data that can be obtained from directly examining student work to assess the achievement of learning outcomes according to the criteria. Assessment in primary school is carried out using formative and summative assessment [1]. In the process of preparing teachers for the implementation of the Standard, understanding and developing the ability to use the system of criterial assessment to achieve the goals of teaching the renewed educational program for primary classes is provided [2].

In accordance with the educational program of the advanced training courses for teachers in primary school subjects, in the framework of updating the content of secondary education in the Republic of Kazakhstan (hereinafter referred to as the Program), teachers consider the main approaches to criterial assessment: assessment principles, the criterion estimation model, formative and summary assessment. Then, questions of criterial assessment are returned when studying the methods of teaching in the subjects of primary school, and in the context of the relationship between goal, assessment and reflection.

But the results of attending teachers' lessons show that not all teachers understand this relationship. In constructing the lesson, some teachers do not define the goal as the link that links all the stages – from goal-setting to reflection – and assessment is traditionally held once at the end of the lesson using one formative assessment strategy [3].

The program has not involved reflection on one's own comprehension state, although the stage of self-reflection is envisaged and the reflection is a stage in the learning process. By developing a short-term lesson plan and implementing it in micro-teaching, some teachers reflect on how assessment and reflection are related, how they differ and where the dividing line between them is. We are going to answer these questions within the framework of the article.

Let's consider a parity of concepts «assessment» and «reflection».

The term «assessment» refers to any form of activity of the teacher and students evaluating themselves, providing information that can serve as a feedback and allows for the modification of the teaching and learning process (Black P., William D.) [4, p.18].

Assessment refers to the wide variety of methods or tools that educators use to evaluate, measure, and document the academic readiness, learning progress, skill acquisition, or educational needs of students. It is aimed at making informed decisions on what to do next in the educational process [5].

Assessment for learning is the process of finding and interpreting the data that students and their teachers use to decide how far students have advanced in their studies, where they need to move forward and how to do it the best way [4, p.18].

Thus, the assessment includes two subjects – a teacher and a learner. The process of reflecting on personal achievements and failures is a self-assessment. In peer assessment, a collaborative learning technique, students evaluate their peers' work and have their work evaluated by peers. The peer assessment gives students feedback on the quality of their work, often with ideas and strategies for improvement. At the same time, evaluating peers' work can enhance the evaluators' own learning and self-confidence. Peer involvement personalizes the learning experience, potentially motivating continued learning.

Reflection is recognized as the most important mechanism. It is a process of learning from experience, in which self-inquiry is regarded as a key component of a learner's development, ability of self-observation, analysis and improvement [6].

Reflection is an important mechanism of productive thinking; special organization of processes of understanding what is happening in a broader meaning (including assessment of the situation and actions, finding methods and operations for solving problems); process of introspection and active understanding of the personal state of being and actions and other people involved in solving problems. Therefore, reflection can be carried out both internally (experience, self-report of one individual), and in the external (as a collective thought-activity and joint search for a solution).

Reflection can be directed at the subject of activity, on the activity itself, on the actions of either the individual or other people, on their interactions [7].

Krayevsky V.V. [8] indicates that reflection is a process of self-inquiry by a subject of internal mental state. The goals of reflection are to recall, reveal and understand the main components of the activity: its meaning, types, ways, problems, solutions results, etc. Without being aware of personal learning direction, the mechanisms of knowledge, students will not be able to apply the knowledge they have obtained. Therefore, the scientist states: "Without reflection there is no teaching," and acquisition is the direct product of a reflexive process. In this regard, education process, according to Krayevsky V.V. [8], can be represented as «switching» shifts of alternating activities - objective and reflexive.

Reflection in the pedagogical process is how students reflect how they live and learning should be an active process that is resource-centered and inquiry-based and that develops the student's skill in collaborative problem solving is the process. It is a result of all participants of the pedagogical process to reflect on their personal development, self-development and reasons for this; the process of self-identification of the subject of pedagogical interaction with the current pedagogical situation: students, the teacher, the conditions for development in educational process, environment with the help of teaching technology, etc [9].

A better comprehension of the phenomenon can be reached from analysing three aspects [10]:

- as a psychological mechanism of regulating own internal processes and actions, reconsidering the content of consciousness in the process of development of the way a person treat himself/herself, actions and manner of communicating with other people and change your own consciousness;
- as a mental activity or sensual-experienced process of awareness of practical

activities (its methods, semantic features, educational increments) and its results, which is an important condition for entire theoretical knowledge;

- as a personal quality and ability to allocate, analyze and correlate with a a certain situation and own ways to deal with it.

The given definitions shows that reflection is an individual process in which you are involved, even if collective and group reflection is carried out meanwhile. In the latter case, the subject realizes "how you are evaluated by other individuals, as the way they perceive you" [9].

The reflection procedure in the pedagogical process can be presented in three stages:

- To keep a record of your personal development;
- To identify factors for personal development;
- To assess core benefits of pedagogical interaction.

Assessment in this case is represented as a personal opinion towards pedagogical interaction about the level personal development and the impact on the components of pedagogical interaction (content, activities, pedagogical technologies, communication, etc.); how students evaluate the quality, degree, level of development of pedagogical interaction [9]. Therefore, the reflection is carried out by the teacher at the end to assesses the lesson. Then the teacher and students have personal assessment, peer and co-assessment. But the students' reflection on learning process makes it expedient to the teacher's activity reflection.

Thus, we can determine that self-assessment and reflection is bounded by self-assessment (within the framework of our article we will consider self-assessment as a process, and therefore use the concept of "self-assessment").

Ksenzova G. Yu. describes self-assessment (self –evaluation) as one of the components of the activity associated not with self-inquiry, but with the evaluation procedure, i.e. with the characteristics of the process of performing tasks, its pros and cons, and least of all-with the score. Self-assessment in the context of the evaluation activity of the student is "student's self-control, self-regulation, self-examination of activities and self-stimulation" [11].

Pinskaya M. A. [4] also points out that the evaluation system should include a mechanism that encourages and develops self-assessment of students' achievements, as well as reflection of what is happening during the educational process. At the same time, a student who performs self-assessment should be able to compare the results to which he or she has come with the teacher's assessment.

However, assessment and reflection also go hand on hand with goal-setting. Goal-setting and self-assessment should be an ongoing process. Although you will set lesson-by-lesson goals, often in accordance with district or state standards, students can have a voice in setting their own learning goals. Krayevsky V.V. "setting up the education goals implies their implementation and subsequent reflection - the realization of ways to achieve the goals. Reflection in this case is not only a result, but also a starting link for new educational activity and setting new goals "[8].

By self- assessing, we answer three questions:

- To what extent have the goals been achieved?
- What do we evaluate for?
- Why will we evaluate this or that way? [4]

And we get answers about the correspondence of the educational result to the established goals, achievement of the set learning goals and about the need to harmonize the assessment with the goals set. In the conditions of criteria assessment, the first question plays an important role, since criteria reflect the purpose. The information received makes it

possible to forecast further actions: to adjust one's own activity to achieve unachieved goals or to set new goals and plan a new stage of work.

Therefore, the goal setting should be an obligatory stage of each lesson. At the same time, the systematic establishment of a connection between goals, assessment and reflection helps students to consciously plan their activities. According to Ksenzova G.Yu.'s observation, «students learn how to set and achieve goals in academic subjects in accordance with the content of these subjects and their individual characteristics; monitor implementation of set goals and adjust future activities; analyze successes and difficulties in achieving goals»[11].

The third aspect of common characteristics of assessment and reflection to share is the skills required to implement these processes, which can be designated as reflective-evaluative. The interconnection and interdependence of assessment and reflective procedures increases the efficiency of the activity. They must be present at all stages of activity and be systemic in practice.

At the same time, reflection and assessment can be conciliated from the contradictory points.

Firstly, different targets. Novikov A.M. [12] points out that self-assessment is aimed at the object of productive activity, its changes as a result of the actions of the subject of activity; when reflection is focused on the subject of activity, i.e. oneself, awareness of one's changes - what experience one had as a result of actions etc.

But due to the fact that educational activities in fact there is no object, self-assessment and reflection (as the reflexive analysis of one's consciousness and activity) substantially converging.

Secondly, different resources. Assessment remains the prerogative of the teacher. Even in the case of self-assessment, it is carried out in accordance with the criteria developed by the teacher. Reflection is possible only by the subject.

Thirdly, different results. The evaluation ends with the setting of points or the provision of feedback, reflection "absorbs into itself the notion of feedback" [12, p. 130] and leads to the emergence of new qualities.

Fourthly, the availability of the measuring tools. Evaluation now involves comparison of the obtained result with the set goal according to pre-established criteria. Reflection is a flexible activity, sometimes done on the basis of questions or a scheme.

The common and specific features of assessment and reflection are endless, and further understanding of these phenomena can lead to the allocation of additional characteristics of their differences and similarities.

REFERENCES

1. О внесении изменений и дополнений в постановление Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования соответствующих уровней образования». Постановление Правительства Республики Казахстан от 13 мая 2016 года № 292 [ER]. – Access mode: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1600000292#14>
2. Образовательная программа курсов повышения квалификации педагогических кадров по предметам начальных классов в школах с русским языком обучения в рамках обновления содержания среднего образования Республики Казахстан. – Астана: Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2015. – 26 с.
3. Кушнир М.П. Посткурсовое сопровождение педагогов, прошедших курсы повышения квалификации в рамках обновления содержания среднего образования

Республики Казахстан: Интеллектуальный потенциал XXI века: ступени познания: сборник материалов XXXVI Молодежной международной научно-практической конференции/ Под общ. ред. С.С.Чернова. – Новосибирск: Издательство ЦРНС, 2016. – С.38-44

4. Пинская М.А. Формирующее оценивание: оценивание в классе: учеб. пособие. – М.: Логос, 2010. – 264 с.

5. Кларк М. Концептуальная схема (рамка) построения эффективной системы оценивания [ER]. – Access mode: <http://izumzum.ru/health/konceptualenaya-shema-ramka-postroeniya-effektivnoj-sistemi-oc/main.html>

6. Кананчук Л.А., Смолева Т.О. Саногенная рефлексия в теории и практике подготовки специалистов [ER]. – Access mode: <https://interactive-plus.ru/ru/keyword/280/articles>

7. Рефлексия [ER]. – Access mode: https://pedagogical_dictionary.academic.ru/2741

8. Краевский В.В. Рефлексия в практике обучения: почему она так важна [ER]. – Access mode: <http://www.elitarium.ru/refleksija-samopoznanie-obuchenie-dejatelnost-cel-zanjatija-rezultat-znaniya-obrazovanie/>

9. Технология рефлексии в педагогическом процессе [ER]. – Access mode: <http://libdocs.ru/docs/159900/index-1154.html>

10. Рефлексия [ER]. – Access mode: http://www.platira.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=115:page&catid=43:metod&Itemid=8

11. Ксензова Г.Ю. Оценочная деятельность учителя. Учебно-методическое пособие. – М.: Педагогическое общество России, 2002. – 128 с.

12. Новиков А.М. Методология учебной деятельности. – М.: Издательство «Эгвес», 2005. – 176 с.

М.П. КУШНИР

БАҒАЛАУ ЖӘНЕ РЕФЛЕКСИЯ: АЙЫРМАШЫЛЫҚ ПЕН БІРЕГЕЙЛІК

Мақалада бағалау және рефлексия процестерінде айырмашылық пен бірегейлік проблемаларының позициясы ұсынылған. Зерттелген құбылыстардың сипаттамалары белгіленген және түсініктердің анықтамалары талданған. Өздігінен бағалау мен мақсатты тұжырымдау мәнмәтінде рефлексия мен бағалаудың бірегейлігі туралы қорытынды жасалады.

ТҮЙІН СӨЗДЕР: бағалау, рефлексия, өзіндік бағалау, өзіндік рефлексия, мақсатты тұжырымдау.

М.П. КУШНИР

ОЦЕНИВАНИЕ И РЕФЛЕКСИЯ: РАЗНОСТЬ И ТОЖДЕСТВЕННОСТЬ

В статье представлена позиция по проблеме сходства и различия процессов оценивания и рефлексии. Анализируются определения понятий и выделяются характеристики исследуемых явлений. Делается вывод о схожести оценивания и рефлексии в контексте самооценивания и целеполагания.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: оценивание, рефлексия, самооценивание, саморефлексия, целеполагание.

ҚОНАҚТЫҚ ДӘРІС: БІЛІМ БЕРУ ӘДІСТЕРІНІҢ КЛАССИФИКАТОРЫ

2018 жылдың 24 қыркүйегінде «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Кубань мемлекеттік университетінің, Краснодар өлкесі білім беруді дамыту институтының профессоры, п.ғ.д. Остапенко Андрей Александровичтің қонақтық дәрісі өтті. Филиалдың профессорлық-оқытушылық құрамы дәріске қатысты.

Дәрістің тақырыбы – «Білім беру әдістерінің жүйелік классификаторы». Оқу әдістерін қалай жіктеуге болады? Классификацияның негізі не болуы керек? Оқу әдісі мен технология арасындағы айырмашылық қандай? А.А. Остапенко танымал ресейлік ғалым-педагог В.В. Гузеевпен бірлескен авторлық әдіспен әзірленген оқыту әдістерінің классификациясын ұсынды.

Қорытындысында, С.Д. Муканова құнды материалдары әрі оны мазмұнды жеткізуге шығармашылық көзқарасы үшін дәріс беруші қонағымызға алғысын білдірді.

ГОСТЕВАЯ ЛЕКЦИЯ: КЛАССИФИКАТОР МЕТОДОВ ОБРАЗОВАНИЯ

24 сентября 2018 года в филиале АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области состоялась гостевая лекция Остапенко Андрея Александровича, д.п.н., профессора Кубанского государственного университета, Института развития образования Краснодарского края. Участниками лекции стал профессорско-преподавательский состав Филиала.

Тема лекции – «Полный системный классификатор методов образования». Как классифицировать методы обучения? Что должно лежать в основе классификации? Чем отличается метод обучения от технологии? А.А. Остапенко представил классификацию методов обучения, разработанную в соавторстве с известным российским ученым-педагогом В.В. Гузеевым.

В заключение директор Филиала С.Д. Муканова поблагодарила гостя за содержательный материал и креативный подход к подаче контента.

ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ЛИЧНОСТНОЕ РАЗВИТИЕ ПЕДАГОГА В СИСТЕМЕ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК РЕСУРС ФОРМИРОВАНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА ДЛЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ СТРАНЫ

В статье обосновывается необходимость организации работы в рамках модели непрерывного дополнительного профессионального образования для повышения профессиональных компетенций педагога как компонента роста капитала общества и государства. Рассматриваются подходы к профессионально-личностному развитию через современные формы повышения квалификации.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: человеческий капитал, андрагогическая модель повышения квалификации, профессионально-личностное развитие, методическая и технологическая компетентности

XXI век, имеющий характеристики века цифрового, технологического, общества постиндустриального и инновационного, требует от организаций и предприятий принципиально нового подхода к осуществляемой профессиональной деятельности и понимания важности человека как основного стратегического ресурса. Ранее человек воспринимался как инструмент достижения различных целей организации. Сегодня для экономики, основанной на знаниях, производительные силы человека реализуются в форме человеческого капитала. Человеческий капитал – это наиболее ценный ресурс общества, который для современного социально-экономического и социокультурного развития государства и общества имеет гораздо большее значение, чем природные ресурсы или накопленное богатство [1].

Понятие человеческий капитал означает признание необходимости инвестирования в человека, поскольку капитал приобретает и увеличивается путем инвестирования и дает длительный экономический эффект, а не только утверждает решающую роль человека в экономической системе общества [2].

Понятие человеческого капитала основывается на двух определениях образования – как ресурса (человеческий капитал) и как некой системы (в которой происходит его накопление), что делает возможным определить значение человеческого капитала для образования.

15-20 лет назад в развитии организации решающее значение имела конкурентоспособность товаров и услуг. В конце XX столетия, с началом процессов глобализации, которые проявились в аспекте экономической и политической интеграции, вопрос о конкурентоспособности фирм, отраслей и национальных экономик приобрел иное содержание, потому что определялся качеством рабочей силы. Теоретики человеческого капитала (проблема не нова, разрабатывается с XIX века) утверждали, что «расходы, которые увеличивают производительные качества и характеристики индивида, можно рассматривать как инвестиции, ибо текущие издержки

осуществляются с тем расчетом, что эти затраты будут многократно компенсированы возросшим потоком доходов в будущем» [3]. Поэтому логично утверждать, что образование является ведущей отраслью производства человеческого капитала, фундаментом будущего благополучия человека и всего общества.

Актуальность и роль образования в развитии эффективного человеческого потенциала подтверждается и тем фактом, что в настоящее время именно этот компонент считается одним из самых прибыльных видов инвестиций.

Результатом оценки роли человеческого потенциала для инвестиционной привлекательности страны на мировом пространстве стал новый социальный заказ, сформулированный в качестве цели образования: развитие активной творческой личности, способной адаптироваться к постоянно и быстро изменяющемуся миру. В настоящее время тип «конечного» образования, при котором однажды полученные человеком знания сохраняли бы свою ценность на протяжении всей его профессиональной деятельности, вытесняется потребностью в непрерывном образовании «через всю жизнь» [1].

Для современной России актуально, что образование становится образователь-педагогическим производством «человека-цели» – конкурентоспособного, компетентного человека, готового взять на себя ответственность за будущее развитие общества. На смену образованию как производству образовательных: услуг, как производству «человека-средства» для хозяйства, индустрии, экономики, приходит образование как производство социального человека человека-творца, универсального человека, способного адекватно реагировать на изменения в быстро меняющемся мире. Формирующаяся парадигма непрерывного образования означает, что образование человека становится формой его жизни на всем ее протяжении в «мире изменений», позволяющем ему стать субъектом истории, поддерживать свой высокий прогностический и проективный потенциал, высокую профессиональную мобильность [4].

Необходимость профессионально совершенствоваться на протяжении всей жизни распространяется на все сферы человеческой деятельности, включая педагогическую деятельность. С изменением взгляда на образ профессионала, соответствующего современному состоянию и развитию экономики, технологий меняются и требования к профессионализму педагога. Современный педагог должен обладать рядом профессионально- и личностно-значимых компетенций, среди которых важными является готовность к самосовершенствованию и саморазвитию.

Подлинно непрерывным образование становится тогда, когда «заданность извне» сменяется внутренней потребностью взрослого в постоянном обновлении своих знаний, ценностных представлений. Тогда у специалиста возникает внутренняя потребность в профессиональном обучении в течение всей жизни и в этом случае человек не отстанет от технологических и социальных изменений сможет подготовить себя к изменениям в жизни, полностью реализовать профессиональный потенциал.

Под профессиональным обучением подразумеваются любые систематические действия, которые предпринимаются людьми, закончившими начальный цикл непрерывного образования, с целью изменения своих знаний, навыков, оценок и развития отношений с окружающими, для того, чтобы адекватно выполнять профессиональные задачи [5; 6]. В рамках реализуемой в Самарский областной институт повышения квалификации и переподготовки работников образования (далее – СИПК РО) модели непрерывного образования последипломная подготовка рассматривается как особая форма непрерывного профессионального образования.

Мы согласны с исследованиями в этой области В.С.Чернявской, которая считает необходимостью включить в модель следующие составляющие:

- а) «доформирование или переформирование» профессиональной деятельности, профессионального общения, личностных качеств на основе возникших в профессиональной деятельности дефицитов;
- б) овладение новыми способами решения профессиональных проблем и новыми приемами профессионального мышления в рамках социального заказа к профессиональной деятельности;
- в) преодоление негативных установок и «тормозящего влияния прошлого опыта»;
- г) изменение мотивационной и операционной сферы профессиональной деятельности, становление педагога как субъекта развития педагогической толерантности [7].

Данные компоненты модели полностью согласуются с реализуемым в настоящее время в обучении взрослых компетентностным подходом. Идея компетентностного подхода – это идея открытого заказа на содержание образования, которое востребовано специалистами отрасли. В качестве результата возможно рассматривать готовность специалиста включиться в определенную деятельность по проблемным зонам. Тогда необходимо создание такой системы повышения квалификации и переподготовки работников образования, которая обеспечит совершенствование и (или) получение новой профессиональной компетенции, необходимой для успешного решения современных задач российского образования. Система повышения квалификации и переподготовки педагогических работников будет эффективной только в том случае, если она будет четко ориентировать систему повышения квалификации на создание условий для появления новых типов образовательных результатов.

Для становления субъектной позиции педагога, формирование которой происходит в компетентностной модели подготовки профессионала, важно в организации образования создавать необходимые и достаточные условия. Наибольший результат принесут деятельности педагогов, которые из параметров внешних перейдут в характеристики внутренних условий в процессе непрерывного образования. Это:

- развитие мотивов профессионально-педагогического саморазвития и самовоспитания;
- определение конкретных целей педагогической, методической, технологической, исследовательской деятельности;
- наличие высокого идеального образца профессиональной личности педагога;
- владение методами самовоспитания, самообразования, самоорганизации, самоуправления;
- успешность в профессиональной деятельности;
- самоанализ и самооценка как условие стимулирования развития духовной и профессиональной сферы личности [8].

Данные условия профессионального развития педагога в системе непрерывного образования будут эффективно влиять на результативность деятельности, если будут обусловлены и учтены специфические особенности обучения взрослых. Обучение взрослых необходимо рассматривать на основе концептуальных положений андрагогики [9]. В андрагогической модели готовность обучающихся определяется их потребностью в изучении чего-либо для решения их конкретных профессиональных и жизненных проблем. Поэтому сам обучающийся играет ведущую роль в формировании мотивации и определении целей обучения. В этом случае задача обучающего состоит в том, чтобы создать обучающемуся благоприятные условия для обучения, снабдить

его необходимыми методами, средствами, показателями и критериями, средствами, показателями и критериями, которые помогли бы ему выяснить свои потребности в обучении.

Непрерывное обучение педагогических работников осуществляется в СИПК РО в соответствии с принятой образовательной политикой. Разработка и реализация концептуальных основ в рамках Программы развития института является само по себе системообразующей формой данной модели обучения. Миссия института состоит в совершенствовании методической и технологической компетентности педагогических работников. В институте определены методологические основы в содержании данных понятий и всеми кафедрами за основу деятельности по формированию компетенций приняты данные определения:

Профессиональная компетентность педагога – интегральная характеристика педагога, характеризующая его готовность обнаруживать и успешно решать профессиональные задачи.

Методическая компетентность педагога – способность сконструировать эффективный образовательный процесс для широкого круга педагогических ситуаций в контексте преподавания учебного предмета [10].

Технологическая компетентность педагога – способность сконструировать эффективный образовательный процесс применением современных образовательных технологий [11].

Анализ социального состава работников образования Самарской области показывает, что более 50% педагогов, работающих в отрасли, получили педагогическое образование до 2005 г., а, следовательно, практически все профессиональные компетенции являются для них новыми (с учётом новых задач и новой нормативно-правовой базой регламентирующей современное образование). Для остальных работников образования (получивших профессиональное образование по новым стандартам ВПО) требуется совершенствование уже сформированных компетенций с учётом постоянно изменяющихся условий развития современной системы образования. Исходя из этого, в рамках проектирования программ дополнительного образования (далее – ДПО) проводится работа по изучению запросов потребителей образовательной услуги в системе ДПО. Основу содержания данной работы составляют концептуальные принципы создания современной системы повышения квалификации по достижению качества современного образования: принцип оперативности, принцип ориентации на конечный результат, принцип соответствия предложения спросу. Анализ региональной практики по изучению запросов на рынке образовательной услуги, который проводит СИПК РО, позволяет выделить следующие виды запросов, которые формируются профессиональным сообществом.

Общие (запросы, возникшие вследствие изменений в федеральной, региональных, муниципальных образовательных системах и учреждениях образования). В программах ДПО, ориентированных на данный запрос, в качестве результатов представлено совершенствование общепедагогических компетенций.

Частные (запросы, возникшие вследствие решения собственных уникальных для человека, образовательного учреждения или системы проблем и целей). В программах ДПО, ориентированных на данный запрос, в качестве результатов обозначено совершенствование конкретной компетентности, формирование специальной или ликвидация количественного дефицита.

Актуальные (запросы, обеспечивающие решение актуальных, срочных, неотложных, насущных задач). В программах ДПО, ориентированных на данный

запрос, в качестве результатов представлена ликвидация количественного дефицита.

Перспективные (ориентированные на наиболее значимые стратегические (долгосрочные) или будущие задачи профессиональной деятельности). В программах ДПО, ориентированных на данный запрос, в качестве результатов обозначена прогнозная деятельность по выявлению необходимых в изменяющихся условиях профессиональных компетенций.

Анализируя запросы на программы ДПО, в СИПК РО определяется характер массовости запросов через различные процедуры мониторинга, что позволяет выстраивать для конкретного педагогического работника индивидуальную образовательную траекторию.

Учебные программы в этом случае проектируются на основе их возможного применения в жизни, а их последовательность и время изучения должны определяться не только системными принципами, но и проявленными дефицитами в профессиональной деятельности.

В рамках андрагогической модели обучающиеся хотят быть в ситуациях, когда готовы применить полученные знания и навыки уже сегодня, чтобы стать более компетентными в решении каких-то проблем, чтобы более эффективно действовать в жизни. Соответственно, курс обучения строится на основе развития определенных аспектов компетенции обучающихся и ориентируется на решение их конкретных задач. Деятельность обучающегося заключается в приобретении тех конкретных знаний, умений, навыков, которые необходимы ему для решения жизненно важной проблемы. Деятельность обучающего сводится к оказанию помощи обучающемуся в отборе необходимых ему знаний, умений, навыков. Поэтому обучение происходит в модели практико-ориентированных форм: проблемных семинаров, аналитической и исследовательской деятельности, практической деятельности по созданию методических продуктов и моделирования, конструирования профессиональной деятельности.

Следует отметить, что реализуемая в СИПК РО андрагогическая модель обучения создает условия для слушателя в том, что он в рамках рефлексии деятельности во время прохождения программ ПК имеет возможность влиять на содержание своего обучения, выбор методов, приемов и форм обучения, имеет возможность самостоятельно отслеживать, контролировать свою учебную деятельность, приспособив, адаптируя все это к своим индивидуальным потребностям и особенностям. Таким образом, обучение взрослых становится индивидуализированным, технологичным и функциональным.

Реализуемые на кафедре воспитательных технологий СИПК РО программы ПК предусматривают развитие, совершенствование проектировочной компетенции педагога-воспитателя, что обеспечивает результативность формирования методической и технологической компетентности.

А.Н. Тубельский на вопрос, какой учитель необходим сегодня, отвечает: «... Нужны учителя, размышляющие над своим призванием» [6]. К характеристикам деятельности успешного педагога-профессионала Е.А. Ямбург, автор и разработчик концепции профессионального стандарта педагога, относит «готовность к переменам, мобильность, способность к нестандартным трудовым действиям, ответственность и самостоятельность в принятии решений» [12]. Концепция профессионального стандарта педагога включает механизмы профессионального развития, соответствующего запросам современной жизни, отмечает главное профессиональное качество, которое современный педагог должен постоянно демонстрировать своим

ученикам, умение учиться [12]. С позиций ФГОС 00 востребован учитель новой формации, новой ментальности, нового педагогического мышления, владеющий навыками рефлексии. Необходим учитель-стратег, который может моделировать и проектировать свою деятельность. Возросла потребность в педагоге, способном модернизировать содержание образовательной деятельности учащихся посредством критического, творческого осмысления и применения на практике достижений науки и педагогического опыта [6].

Представления о современном учителе предполагают его профессионально-личностное развитие (ПЛР), которое обосновывается разработчиками профессионального стандарта как непрерывный процесс осмысления собственной деятельности, способа ее осуществления, самореализации субъекта деятельности.

На основе анализа различных трактовок данного понятия, мы рассматриваем его в нескольких аспектах:

- профессиональная деятельность сопровождающего по оказании помощи и поддержки ПЛР сопровождаемого в системе ПК;
- целенаправленное взаимодействие в совместной деятельности субъектов сопровождения (педагог (педагоги) - сопровождающий; сопровождающий - сопровождающий; педагог (педагоги) - педагог (педагоги));
- технология, включающая в себя аналитико-диагностический, проектировочный, практический, экспертно-оценочный этапы деятельности субъектов сопровождения по повышению уровня ПЛР сопровождаемого;
- система взаимосвязанных действий, мероприятий, педагогических событий, ориентированных на осмысление профессионального опыта, актуализацию саморазвития, профессиональный успех, личностное преобразование педагога;
- метод, обеспечивающий создание условий для результативного ПЛР педагогов в системе ПК.

Исходя из этого психолого-педагогическое сопровождение профессионально-личностного развития в системе повышения квалификации можно рассматривать как технологический процесс взаимодействия субъектов, преодолевающих профессионально-личностные затруднения посредством специально организованной системы взаимосвязанных действий, мероприятий, педагогических событий, ориентированных на осмысление профессионального опыта, личностное преобразование, актуализацию саморазвития через освоение дополнительных профессиональных программ.

В качестве ключевой проектной идеи, реализуемой в Самарском институте повышения квалификации, рассматривается идея создания условий для профессионально-личностного развития в области формирования методической и технологической компетентности. При этом под профессионально-личностным развитием мы понимаем непрерывный процесс целенаправленного прогрессивного изменения личности под влиянием социально-психологических воздействий, учебно-профессиональной деятельности и собственной активности, направленной на самосовершенствование и самореализацию личности в значимых видах деятельности, то есть приобретение слушателем в процессе развития индивидуально-личностных и профессиональных характеристик, позволяющих ему компетентно осуществлять жизненную стратегию профессионала и гражданина страны.

Неэффективность системы повышения квалификации и переподготовки заключается в том, что курсы повышения квалификации зачастую, фактически, не становятся «точкой роста» образовательной системы, возможно, в их рамках

происходит, скорее, консервация старых способов работы. Таким образом, единственным адекватным новым образовательным практикам форматом повышения квалификации может стать погружение педагогов в ситуацию решения образовательных задач, то есть в ситуацию построения своей деятельности.

Поэтому на кафедре воспитательных технологий в последние годы интенсивно ведется разработка и экспериментальная апробация инновационных форм непрерывной профессиональной подготовки педагогов, освоение ими новых социальных ролей, связанных с внедрением и реализацией ФГОС ОО, совершенствованием методологической подготовки педагога-воспитателя. Сущность проблемы перехода к перманентному образованию (в дополнение к дискретным формам дополнительного образования) заключается в том, чтобы найти и реализовать наиболее продуктивные формы непрерывного обучения педагогов. В настоящее время на кафедре, кроме реализации программ ПК, разработаны и апробированы следующие формы обучения преподавателей: непрерывно действующий теоретико-методологический семинар по актуальным проблемам воспитания; координация деятельности базовых, пилотных площадок, занимающихся исследованием проблем воспитания в рамках основных образовательных программ и внедрением результатов исследования в образовательный процесс; реализация преподавателями индивидуальных образовательных проектов с научно-консультационным сопровождением этой деятельности силами сотрудников кафедры; проведение мастер-классов, творческих мастерских, проблемных семинаров ведущими специалистами кафедры и образовательных учреждений и Ресурсных центров; непрерывное обучение преподавателей на основе включения их в системную опытно-экспериментальную работу в рамках деятельности региональных инновационных площадок и в деятельность регионального учебно-методического объединения по проблемам воспитания и др.

Одним из направлений повышения уровня профессионально-личностного развития педагога в рамках данного подхода является создание на рабочем месте такого развивающего методического пространства, которое направлено на активизацию «зоны актуального развития» педагога. Творческая деятельность педагога-воспитателя является не только социальным механизмом развития образовательной системы региона, но и действенным средством его собственного саморазвития и профессионального становления. Механизмами активизации творческой активности субъектов образовательной деятельности выступают: реализация педагогами индивидуальных образовательных проектов с научно-консультационным сопровождением этой деятельности силами сотрудников кафедры; конкурсное движение педагогов, участие учителей в работе временных исследовательских групп, рабочих групп по разработке содержания деятельности образовательных учреждений в рамках экспериментальной работы, участие в вебинарах, сессиях, проблемных площадках, областном слете педкоманд по актуальным проблемам воспитания.

Профессионально-личностное развитие учителя – ключевой тренд в непрерывном профессиональном образовании. У педагогической общественности есть понимание того, что образование в целом и дополнительное профессиональное образование в частности необходимо использовать для производства человеческого капитала, который станет не просто ресурсом экономического роста, но его драйвером, движущей силой.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Кармазина Ю.А. Образование как инвестиции в человеческий капитал // Молодой ученый. 2014. № 7. С. 349-351.
2. Гришнова О.А. Экономика труда и социально-трудовые отношения: учебник. М.: Проспект, 2011.
3. Карьерист [Электронный ресурс] URL: <http://www.careerist.ru>
4. Модернизация российского образования: документы и материалы / ред.-сост. Э.Д. Днепров. М.: ГУ ВШЭ, 2002. 332 с.
5. Базаров Т.Ю. Технология центров оценки персонала: процессы и результаты: практическое пособие. М. : КРОКУС, 2011. 302 с.
6. Новые ценности образования: образовательная деятельность. Выпуск 1-2 (25- 26), 2006 [Электронный ресурс] URL: <http://www.values-edu.Ru>
7. Чернявская В.С. Развитие педагогической толерантности в процессе непрерывного профессионального образования учителей: автореф. дисс. ... д.п.н. Владивосток, 2007. 32 с.
8. Петренко А.А. Проблемы профессиональной подготовки педагога в современных условиях. 2007 [Электронный ресурс] URL: www.emissia.50g.com

О.А. СМАГИНА

ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ПЕДАГОГТІҢ КӘСІБИ-ТҰЛҒАЛЫҚ ДАМУЫ – ЕЛДІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘЛ-АУҚАТЫ ҮШІН АДАМИ КАПИТАЛДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ РЕСУРСЫ

Мақалада мұғалімнің қоғам мен мемлекет капиталының өсуінің құрамдас бөлігі ретінде педагогтің кәсіби құзыреттілігін арттыру үшін үздіксіз кәсіби білім беру моделі аясында жұмысты ұйымдастыру қажеттілігі негізделеді. Біліктілікті арттырудың қазіргі таңдағы түрлері арқылы кәсіби-тұлғалық даму жолдары қарастырылады.

ТҮЙІН СӨЗДЕР: *адами капитал, біліктілікті арттырудағы андрогогикалық модель, кәсіби-тұлғалық даму, әдістемелік және технологиялық құзыреттілік.*

O.A. SMAGINA

TEACHER PROFESSIONAL-PERSONAL DEVELOPMENT IN THE SYSTEM OF ADDITIONAL EDUCATION AS A HUMAN CAPITAL FORMATION RESOURCE FOR ECONOMIC WELL-BEING OF THE COUNTRY

The article deals with the need for organizing work in the framework of the continuing additional professional education model in order to enhance teachers' professional competencies as a component of the capital society and the state growth. The approaches towards the professional and personal development through modern forms of advanced training have been considered.

KEYWORDS: *human capital, andragogy model of professional development, professional and personal development, methodological and technological competence*

РЕГИОНАЛЬНЫЙ КОМПОНЕНТ КАК СПОСОБ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Статья посвящена проблеме формирования регионального заказа на подготовку кадров в системе профессионального образования. Обсуждается вопрос, каким образом региональные органы управления профессиональным образованием могут предъявить требования к качеству подготовки, учитывая отраслевую специфику территории и приоритеты экономического развития региона. Автор предлагает технологичный способ определения дополнительных востребованных квалификаций в разрезе специальностей подготовки, а также форму включения их в задание на подготовку кадров в организациях профобразования региона.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: профессиональное образование; управление качеством; региональный компонент; востребованные профессиональные квалификации; региональный заказ на качество.

Постановка проблемы

Качество подготовки специалистов в системе профессионального образования призвано удовлетворять запросы рынка труда к уровню развития профессиональных квалификаций работников. Непрерывные изменения на рынке труда влекут за собой новые потребности отраслей экономики, сказываются на структуре подготовки кадров и содержании профессионального образования. Эти вопросы не теряют своей актуальности. Необходимо понимать, какие именно профессиональные квалификации будут востребованы? И в связи с этим - как изменить содержание профессиональной подготовки?

В настоящее время субъекты РФ формируют региональный заказ на подготовку специалистов в системе профессионального образования в количественном выражении – это так называемые контрольные цифры приема (КЦП). Требования к качеству подготовки по тем или иным профессиям и специальностям не предъявляются, не задается также и уровень освоения профессиональных навыков или квалификационный разряд.

Использование прогнозов объема и структуры рынка труда с целью гармонизации отношений региональных экономик и системы профессионального образования в последнее время имеет достаточно широкое применение в российской практике. Количественные прогнозы кадровых потребностей региональных экономик проводятся во многих регионах России. В одних случаях используется статистическое обследование предприятий (так называемая социологическая методика) [1], в других за основу берутся макроэкономические и демографические показатели развития территорий (так называемая технологическая методика) [2].

Однако, определив перспективные потребности рынка труда в структурном и количественном диапазоне, фокус проблемы смещается в область качества подготовки. Стремление установить количественный баланс, когда система профессионального

образования готовит именно столько работников и именно тех специальностей, которые необходимы региональной экономике, не снимает проблемы качественного дисбаланса полученной и востребованной подготовки. На повестку дня выходят вопросы, связанные с определением профессионально значимых квалификаций специалистов.

При этом чрезвычайно важно учитывать отраслевую специфику экономики того или иного региона и приоритеты его экономического развития, чтобы готовить кадры «на перспективу», но не «на ветер».

Разрабатываемые в России профессиональные стандарты и прогнозы профессиональных квалификаций описывают современные или будущие профессии на национальном уровне - «профессии вообще», то есть без территориальной привязки и отраслевой специфики рабочих мест. Запросы на качество востребованных квалификаций на среднесрочную перспективу, по нашим представлениям, должны строиться на региональном уровне с учетом экономической специализации региона, а также учитывать специфику отраслевого распределения рабочих мест.

Мы акцентируем внимание на формировании «заказа на качество» именно на уровне региона в связи с тем, что региональные экономики существенно отличаются, а трудовая мобильность выпускников профессиональных организаций низка [3], тем более что формирование КЦП и размещение «заказа» для организаций СПО происходит именно на уровне субъектов Федерации.

Таким образом, в настоящий момент заказы (и прогнозы) на качество профессиональной подготовки, которые были бы сформулированы в логике квалификаций, востребованных региональными экономиками, не формируются.

Информационные источники

В то же время проводится довольно много исследований требований работодателей к качеству профессиональной подготовки в разных направлениях и самыми различными методами изучения:

- анкетные опросы работодателей по изучению требований производства к профессиональным навыкам на тех или иных рабочих местах в тех или иных отраслях производства, которые зачастую дополняются экспертными оценками или фокус-групповыми дискуссиями [4];

- форсайт-исследования перспективных направлений развития технологий и востребованных (в том числе новых) профессий и специальностей, профессий будущего (исследования фокусируются на долгосрочных трендах национального и мирового развития, стратегических проектах) [5];

- изучение квалификационных требований и трудовых функций при разработке профессиональных стандартов [6] (отметим, что разрабатываемые профстандарты описывают квалификации на национальном уровне - «профессии вообще» - без территориальной специфики рабочих мест);

- исследования квалификаций при формировании Справочника профессий, востребованных на рынке труда, новых и перспективных профессий, в том числе требующих среднего профессионального образования [7] (в нем представлены данные, доступные на федеральном уровне в отраслевом разрезе; разработчики полагают, что постепенно появится и региональный аспект, позволяющий узнать, в какой образовательной организации субъекта РФ можно получить образование);

- описание требований работодателей к соискателям при приеме на работу по объявлениям в СМИ и Интернете (например, сайты вакансий <http://www.superjob.ru/>, <http://www.rabota.ru/>, <http://hh.ru/> и другие).

Подчеркнем, что большинство исследований не выделяет региональную

специфику экономики, квалификационные особенности рынка труда и перспективы его развития.

Таким образом, нет недостатка в информации о требованиях работодателей к качеству профессиональной подготовки и квалификациям будущих специалистов. Однако остается проблема: каким образом эти требования предъявить? (И, соответственно, какие именно требования должны быть заявлены.) В какой форме они должны быть представлены в КЦП (или в «заказе на качество») для организаций профессионального образования?

Способ решения

Профессиональные образовательные организации, так же как и региональные органы управления образованием, не вправе самостоятельно распоряжаться содержанием профессиональной подготовки, которое, собственно, и обеспечивает качество образования. Они обязаны обеспечить соответствие подготовки требованиям Федерального государственного образовательного стандарта (ФГОС). Однако ФГОС предполагает, что вариативная часть (около 30% общего объема времени освоения профессиональной образовательной программы) программ предусмотрена для обеспечения конкурентоспособности выпускника в соответствии с запросами регионального рынка труда, и ее содержание определяется самим образовательным учреждением.

На наш взгляд, часть времени «вариативной части» ФГОС можно было бы зарезервировать для подготовки по востребованным в регионе (специфическим и перспективным для региона) квалификациям – допустим, 10% – и определить как «региональный компонент государственного задания на профессиональную подготовку», «региональный компонент КЦП» для организаций профессионального образования.

Этот «региональный компонент» должен стать неотъемлемой частью для каждой профессии/специальности подготовки и обязательным условием размещения КЦП в профессиональных организациях региона = условием реализации программы подготовки в соответствии с потребностями региона.

Каким должно быть содержание «регионального компонента»?

По нашему опыту проведения исследований требований работодателей к профессиональным квалификациям и качеству подготовки специалистов на предприятиях Самарской области, квалификационные запросы существенно различаются для предприятий даже одной отрасли. На одних предприятиях требования к теоретическим знаниям, практическим навыкам и профессиональным компетенциям настолько низки, что даже не соответствуют требованиям ОКПДТР для занятия этих рабочих мест (основная причина - устаревшее оборудование и технологии), для других организаций квалификационные запросы очень высоки – это относится к предприятиям с современными, инновационными технологиями (в частности, к предприятиям, предоставляющим оборудование для региональных чемпионатов WorldSkills). Причем первых – большинство, вторых – единицы.

Если ориентироваться на «средние» (усредненные) квалификационные запросы работодателей, то профессиональная подготовка будет обречена на воспроизводство существующей (далеко не перспективной, а скорее консервативной) профессионально-квалификационной структуры, консервирующей сложившуюся профессиональную структуру и образовательную структуру занятости.

По нашим представлениям, учет региональных особенностей востребованности

профессиональных квалификаций должен выражаться в том, чтобы ориентировать систему профессиональной подготовки на перспективные, инновационные, «передовые» технологии и квалификации в рамках каждой из профессий и специальностей, заявленных в КЦП.

Технология определения дополнительных востребованных квалификаций (сверх определенных ФГОС), на наш взгляд, проста и экономична.

1. Для каждой профессии, специальности, направления профессионального образования нужно выбрать предприятия, которые участвуют в инвестиционных проектах, используют инновационные технологии, реализуют удачные стартапы - «передовые» предприятия (каждое региональное министерство или департамент «знает своих героев»). Таких предприятий не должно быть много: одно - два.

2. На отобранных предприятиях необходимо провести исследование новых, дополнительных и перспективных квалификационных требований только по этой обследуемой профессии (при необходимости провести анализ трудовых функций работника, которые не обеспечиваются подготовкой по ФГОС).

3. Перевести квалификационные требования к работнику по данной профессии, специальности в соответствующие образовательные результаты профессионального образования по данной программе.

4. Обозначить дополнительную дисциплину, профессиональный модуль или блок в программе профессиональной подготовки и включить в КЦП как «региональный компонент» = дополнительное условие обеспечения подготовки (и получения бюджетного финансирования).

Пусть сейчас такие квалификации требуются лишь на ограниченном количестве рабочих мест, возможно, и на среднесрочный период эти квалификации не будут показывать существенного роста, тем не менее, полученные навыки расширят горизонт возможностей трудоустройства в будущем, а знания о «перспективах развития» будут поддерживать интерес к профессиональному совершенствованию.

Ограничения использования

Почему «региональный компонент» ФГОС обозначен как 10%, а не все 30% вариативной части?

Нам представляется, что «региональный компонент» должен обозначить вектор развития компетенций по данной специальности, очертить перспективы профессионального роста специалиста на среднесрочном диапазоне востребованности (около 5-7 лет). Именно такой интервал прогнозирования закладывается в большинстве практических исследований, на результатах которых формируется количественная часть КЦП (государственного задания по объемам профессиональной подготовки в регионах).

В подавляющем большинстве случаев профессиональные образовательные организации не будут иметь возможности практического освоения содержания «регионального компонента», потому что предприятий, реализующих инновационные (прорывные) технологии, мало. Мест для практики явно недостаточно (к тому же оправданы опасения относительно допуска учащихся к дорогостоящему инновационному оборудованию). Тем не менее, даже теоретические знания новых технологий будут полезны учащимся и студентам. В идеале такие знания могли бы передавать (преподавать) специалисты, технологи этих инновационных предприятий.

Большая же часть подготовки по вариативной части ФГОС должна быть направлена на подготовку к реальным условиям производства, настоящим потребностям работодателей в рамках дуальной подготовки и производственной

практики на предприятиях-партнерах.

Так выглядит государственное задание сейчас.

**Распределение контрольных цифр приема на обучение
по образовательным программам среднего профессионального
образования за счет бюджетных ассигнований бюджета Самарской области
на 2017-2018 учебный год**

Код профессии/ специальности	Наименование профессии/ специальности	Всего	Форма обучения		
			очная	очно- заочная	заочная
Специальности					
08.02.01	Строительство и эксплуатация зданий сооружений	80	50		30
35.052.05	Агрономия	40	25	15	
38.02.01	Экономикаи бухгалтерский учет (по отраслям)	40	25		15
Профессии					
23.01.03	Автомеханик	17	17		

**Распределение контрольных цифр приема на обучение
по образовательным программам среднего профессионального
образования за счет бюджетных ассигнований бюджета Самарской области
на 2017-2018 учебный год**

Код профессии/ специальности	Наименование профессии/ специальности	Всего	Форма обучения			Региональный компонент (учебный курс)
			очная	очно-заочная	заочная	
Специальности						
08.02.01	Строительство и эксплуатация зданий сооружений	80	50		30	Обслуживание придомовых вертолетных площадок
35.052.05	Агрономия	40	25	15		Технология точечного земледелия
38.02.01	Экономикаи бухгалтерский учет (по отраслям)	40	25		15	Обслуживание криптовалют (Биткоин и др.)
Профессии						
23.01.03	Автомеханик	17	17			Сервис электромо- билей и беспилотных автотранспортных средств

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Алашеев С.Ю., Кутейницына Т.Г. Методика среднесрочного прогнозирования кадровых потребностей экономики региона для формирования объемов подготовки в системе профессионального образования. – Самара: ЦПО, 2014.
2. Гуртов В.А., Питухин Е.А. Математическая модель прогнозирования спроса и предложения на рынке труда в российских регионах // Обозрение прикладной и промышленной математики: Пятый Всероссийский симпозиум по прикладной и промышленной математике (осенняя сессия). – 2004. – Т. 11. Вып. 3. – С. 256-284.
3. Выбор профессии: чему учились и где пригодились? / В. Гимпельсон, Р. Капелюшников, Т. Карабчук, З. Рыжикова, Т. Биляк: Препринт WP3/2009/03. – М.: ГУ ВШЭ, 2009.
4. Кутейницына Т.Г. Методы прогнозирования качества рабочей силы: зарубежный опыт и российская практика // Профессиональное образование и рынок труда. 2016. № 3 (26). С. 10-15 [Электронный ресурс]. Код доступа <http://po-rt.ru/home/issue7icN81>
5. Агентство стратегических инициатив / Атлас новых профессий [Электронный ресурс]. Код доступа <http://asi.ru/reports/34983/>
6. Министерство труда и социальной защиты РФ / Реестр профессиональных стандартов [Электронный ресурс]. Код доступа URL: <http://profstandart.rosmintrud.ru/obshchiy-informatsionnyy-blok/natsionalnyy-reestr-professionalnykh-standartov/reestr-professionalnykh-standartov/>
7. Министерство труда и социальной защиты РФ / Справочник профессий [Электронный ресурс]. Код доступа <http://spravochnik.rosmintrud.ru/about>

С.Ю. АЛАШЕЕВ

АЙМАҚТЫҚ КОМПОНЕНТ КӘСІБИ ДАЙЫНДЫҚ САПАСЫН БАСҚАРУ ТӘСІЛІ РЕТІНДЕ

Мақалада кәсіптік білім беру жүйесінде кадрларды дайындаудағы аймақтық сұраныстарды қалыптастыру мәселелеріне арналған. Аймақтың экономикалық даму басымдықтары және өңірдің салалық ерекшелігін есепке ала отырып, дайындау сапасына аймақтық кәсіптік білім беруді басқару органдарының талаптарды қалай қою туралы мәселелер талқыланады. Автор мамандықтарды дайындауда сұранысқа ие қосымша біліктілікті анықтаудың технологиялық әдісін, сонымен бірге аймақтағы кәсіптік білім беру ұйымдарында кадрларды дайындау міндеттеріне оларды қосу формасын ұсынады

ТҮЙІН СӨЗДЕР: кәсіптік білім беру, сапаны басқару, аймақтық компонент, сұранысқа ие кәсіптік біліктілік, сапаға аймақтық тапсырыс.

S.Y. ALASHEYEV

REGIONAL COMPONENT AS A PROFESSIONAL TRAINING QUALITY MANAGEMENT METHOD

The article is devoted to the problem of a regional order formation for staff training in the system of vocational education. The question how regional bodies of vocational education can impose requirements to the quality training, taking into account the sectorial territory specifics and the regional economic development priorities are being discussed. The author offers a technological method for determining additional in-demand qualifications in the term of training specialties, as well as the form of including them into the task of training the staff in the regional vocational education organizations.

KEYWORDS: professional education; quality control; regional component; in-demand professional qualifications; regional quality order for.

371.13

Л.С. АБЗАЛБЕК

«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
arual87@mail.ru

ПЕДАГОГТИҢ КӘСІБИ ДАЙЫНДЫҒЫ МЕН ҚЫЗМЕТІНДЕГІ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ РЕФЛЕКСИЯ

Мақалада рефлексивтік үдеріс ұғымы, педагог қызметіндегі кәсіби педагогикалық рефлексияның маңызы, оның кезеңдері, рефлексиялық талдау барысында қойылатын сұрақтар жүйесі мен рефлексивтік оқытуда туындайтын қайшылықтар қарастырылады. Ғылыми әдебиеттерден зерттеу мысалдары мен оларды салыстыру ұсынылады. Сондай-ақ автор рефлексивтік іс-әрекеттің баламасы – ALACT үлгісі бойынша мәлеметтер келтіреді.

ТУЙЫН СӨЗДЕР: кәсіби педагогикалық рефлексия, әдіс-тәсілдер, апробация, рефлексивтік үдеріс, рефлексивтік талдау, рефлексивтік-жобалық іс-әрекет.

Қазақстандағы орта білім мазмұны бүгінгі таңда модернизация толқынын бастан кешіруде. Соңғы он жылдықта елімізде орын алған салмақты өзгерістер қатарына Қазақстанның нарықтық экономика мен құқықтық мемлекет болуға талпынысын айтуымызға болады. Зайырлы мемлекетте қоғам құндылығына, өзінің жеке басына, бостандығына жауапкершілікпен қарайтын адами капитал жоғары бағаланады. Себебі мемлекеттің дамуы білім беру жүйесінің дамуы, оның мазмұндық және құрылымдық жаңаруымен тығыз байланысты. Даму мен жаңару ресурсы болып табылатын модернизацияға икемді, біліктілігі жоғары адами капитал білімнің жаңа сапаларын талап етеді. Мектепте орын алатын өзгеріс бірінші болып білімнің жаңа сапасын қамтамасыз етеді. Білім мазмұнының жаңаруы жағдайында мұғалім тұлғасын шығармашылық қырынан дамытатын, өз жұмысының мазмұны мен нәтижесіне жауап беруге бағыттайтын басқа педагогикалық мазмұн мен жаңа құралдар, әдіс-тәсілдер апробациялану қажет. Сол себепті бүгінгі мектеп мұғалімінің кәсіби-педагогикалық қызметі тәжірибелік-эксперименттік жұмыстарды ұйымдастыру мен өткізу, инновациялық тәжірибе, жобалау білігін игерумен сипатталады. Заман талабына сай педагог кәсіби қызметінде орын алып жатқан және қоршаған ортаның өзгерістеріне, өзін-өзі тану, өз білімін жетілдіру қабілетіне бейім және тәжірибелік іс-әрекетке үнемі дайын болуы керек. Бұған педагогтің өз жұмысындағы құбылысты тану мен талдау, оған «сырт көзбен» қарай алу, өзгелердің көзқарасымен салыстыру контекстінде ұғынылатын педагогикалық құрылымдағы аса маңызды компонент рефлексия жатады.

Ғылыми әдебиеттерде рефлексивтік үдеріс ұғымы екі тұрғыда қарастырылады:

1) қандай да бір объектінің мәнін түсінуге итермелейтін танымдық рефлексивтік талдау;

2) тұлғааралық қарым-қатынастың маңызын түсінудегі рефлексия [1].

Осыдан рефлексивті үдеріс екі түрге бөлінеді: өзін-өзі және өзгелерді түсіну, бағалау, өзіндік түсінік пен түсіндіру. Бұдан «рефлексия – білім немесе субъектінің өзіндік

түсінігі» деген ұғым туындамауы керек, ол сондай-ақ, «рефлексиялаушы» адамды өзгелердің тануы мен түсінуі, оның тұлғалық ерекшеліктері, эмоциялық реакциясы мен танымдық түсінігі. Рефлексия педагогикалық үдерістің алдыға қойған мақсаты және оның нәтижесі сәйкеспеген жағдайда, мұның себебін талдап, оны шешу жолдарын іздестіру барысында педагогтің іс-әрекетінен проблемалық жағдаяттарды таба алуды болжайды. Ғылыми-педагогикалық әдебиеттерде «кәсіби педагогикалық рефлексия» термині қолданылады. Паркер, Саймон Браунхилл және басқа да ғалымдар тобы «рефлексия дегеніміз – ойлану, мұғалім рефлексиясы бұл – өзіндік педагогикалық тәжірибедегі таптаурын көзқарастарға сын көзбен қарау» деген анықтама береді [2]. Олай болса рефлексияға қабілетті мұғалім кәсіби қызметінің түрлі аспектілерінде туындаған инновация, мінез-құлық, қарым-қатынас, танымындағы таптаурындылыққа эвристика, сын тұрғысынан қарау механизміне бейім болып келеді.

Педагогикалық жұмысының ерекшелігі, өзіндік педагогикалық тәжірибенің негізін қалаған іс-әрекетіндегі әдіс-тәсілдерді мұғалімнің қайта жобалауы кәсіби-педагогикалық рефлексиямен байланысты. Кәсіби-педагогикалық рефлексияға қабілеттілік келесі құзыреттер жиынтығымен анықталады: ойлау кеңістігін ұйымдастырушылық қызмет кеңістігінен ажырату, кәсіби қызметін талдай отырып, жобалау кеңістігіне ауысу; өзінің жобалары мен ұсыныстарын талдау нәтижесін ескеру, әрі оны өзгерту, яғни қайта жобалау барысында өзінің жұмыс мазмұнын негізге алу [3; 42].

Оқытуды жобалау дегеніміз – педагог пен оқушы, оқытудағы жаңа технология мен мазмұн, педагогикалық іс-әрекет пен ойлау және оның тәсілдері арасындағы өзара қарым-қатынас түрлерін кәсіби педагогикалық рефлексия негізінде жүзеге асыру, құрылымдау үдерісі. Педагогикалық жобалаудың барлық кезеңі, яғни мақсат қоюдан бастап, нәтижеге қол жеткізу мен оны талдауға дейін рефлексияға негізделеді. Бұл келесі тізбе түрінде ұсынылады: педагогикалық іс-әрекеттің мақсаты – жағдаятты рефлексивтік талдау – педагогикалық қызмет құралдарының қойылған мақсатқа сәйкестігін рефлексия негізінде таңдау, жобалау мен құрылымдау – жобаны жүзеге асыру – жобаны ажырату мен жүзеге асыру рефлексиясы (мақсаты мен нәтижелері). Осы логикалық тізбені басшылыққа ала отырып, жалпы білім беруді модернизациялау міндеттерін тиімді жүзеге асыруға қажетті педагогтің рефлексивтік-жобалық іс-әрекеті туралы сөз қозғауға болады [4; 186]. Себебі рефлексивтік-жобалық іс-әрекет педагогтің өзінің кәсіби іс-әрекетін саналы қабылдауына ғана мүмкіндік бермейді, сондай-ақ өзіндік педагогикалық санасының өсуі, «өзін-өзі реттеу» ұстанымын нығайтуға көмектеседі, сонымен қатар білімінің шекарасын анықтау мен мәселеден шығу жолдарын өз бетінше іздестіруге үйретеді, осы арқылы педагог кәсіби құзыреттілігін арттырады. В.А. Сластенин рефлексия мазмұнының педагогикалық қызметтің әр кезеңінде өзгеріп отыратындығын көрсетеді. Әр кезеңнің мазмұны алдыңғы кезеңде орын алған нәтижемен байланысты болып отырады. Оқу үдерісінің нәтижесі, алға қойылған оқу мақсаты, «Мен» бейнесінің мазмұны, «Мен-тұжырымдамасы» және оның басқа элементтермен сәйкестігін үнемі ескеріп отыру рефлексия жасауды күрделендіре түседі [5; 233]. Рефлексияның әр деңгейінен мұғалімнің іс-әрекетті түсінуі, психологиялық жай-күйі, қабілетінің жаңа қыры байқалады. Өзінің басқалардан айырмашылығын анықтау кезінде педагог бойында қарама-қайшылыққа алаңдау және оны тез арада шешуге ынталану сезімі пайда болады. Кемшіліктерді саналы түрде қабылдау мен өзгерту үшін, өзінің білімі мен дереккөздерді пайдалану мұғалімнің педагогикалық қызметі туралы ойлануына итермелейді. Білім беру жүйесінде болып жатқан бүгінгі күнгі жағдаяттарды талдау педагогтердің рефлексивтік-жобалық құзыреттіліктерін дамытудың қажеттілігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік берді. Соңғы жылдары кәсіби педагогикалық рефлексия идеясы еліміздегі, сондай-ақ шет

мемлекеттердің білім беру теориясы мен тәжірибесінде ерекше қолға алынуда. Бүгінгі күнгі ғылыми-тәжірибелік міндет – педагогтің рефлексивтік білігі мен оның кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру технологиясын жасау. Мәслен, Ф. Кортхаген «рефлексия – тәжірибе, проблема, білім мен түсініктерді құрылымдау немесе қайта құрылымдауға бағытталаған ойлау үдерісі» дей отырып, мұғалімнің рефлексивтік іс-әрекетінің келесі үлгісін ұсынады [6]. Бұған голландтық педагогтер «ALACT model» деген атау беріп, сөздегі әр әріпті рефлексияның әр кезеңі ретінде көрсетеді:

- Action – іс-әрекет;
- Looking back on the action – атқарылған іс-әрекетке қайта оралу;
- Awareness of essential actions – орын алған құбылыстарды саналы қабылдау;
- Creating of alternative methods of action – іс-әрекеттің балама әдістерін жасау;
- Trial – жаңа іс-әрекетті апробациядан өткізу [7; 29].

Бұл кезеңдер мазмұны мыналарды қамтиды:

1. Іс-әрекет. Рефлексия айналымы нақты бір іс-әрекеттен басталады. Бұл іс-әрекеттер сабақ басында мұғалімнің оқушылармен сәлемдесуі, оқушыларға сұрақ қою, үй жұмысын хабарлау және тағы да сол сияқты қарапайым іс-әрекеттер немесе кешенді сипатқа ие іс-әрекеттер болуы мүмкін. Мысалы: нақты пән немесе оқу сағаты бойынша сабақ, не болмаса сабақтар сериясын өткізу.

2. Атқарылған іс-әрекетке қайта оралу. Бұл кезеңде рефлексиялық талдау іс-әрекет аяқталған соң, кейде оны орындау барысында, әсіресе кездейсоқ жағдай орын алғанда немесе алға қойылған мақсатқа жетпегенде, кейде керсінше оған оңай қол жеткізгенде жүргізіледі. Алайда талдау «неге?» деген сауалға жауап іздеу емес, талдау мазмұнын құрамдас бөлшектерге бөлу, іс-әрекетті ойша немесе жазбаша суреттеу болып табылады. Суреттеу психологиялық көңіл-күй, сезімнен тыс, жансыз бейнеакамера түсіргендей толық, шынайы, әділ, сондай-ақ көпшілік көрерменнің назарына байқала бермейтін елеусіздеу жағдаяттарға назар аудара алатындай болуы керек.

3. Орын алған құбылыстарды саналы қабылдау. Бұл кезеңде іс-әрекеттің түрлі аспектілері, олардың арасындағы өзара байланыс, себеп-салдарлық қарым-қатынасты анықтауға көңіл бөленді.

4. Іс-әрекеттің балама әдістерін жасау. Бұл кезеңде мақсатқа жету үшін қолданылған әдіс-тәсілдерден басқа әдістерді іздестіру жүргізіледі. Балама әдіс-тәсілдер мен формалардың жағдаятпен қаншалықты сәйкесетіндігі аса маңызды. Егер таңдалған әдістер, формалар, құралдар мақсатқа жетуге көмектеспейтін болса, бұл кезеңде жаңа ақпаратты іздестіруге мүмкіндік туындап, ол жаңа білімді игеруге ынталандырады. Себебі, дәл осы сәтте аса маңызды кәсіби мәселені шешуге көмектесетін білім алынады.

5. Жаңа іс-әрекетті апробациядан өткізу. Бұл кезеңде мақсатқа жету үшін, жаңа құралдармен жаңа жағдаятта жүзеге асырылатын жаңа қадам жасалады. Бұл кәсіби рефлексияның жаңа айналымын бастайды. Атқарылған іс-әрекетке ойша оралған кезде, ондағы маңызды сәттерді байқаймыз, оны жүзеге асырудың басқа да балама жолдарын ойластырамыз, дәл осы жағдаятта анағұрлым тиімді болып саналатын іс-әрекетті тәжірибеден өткіземіз, осылайша айналым қайтадан басынан басталады. Сондықтан ALACT үлгіні рефлексивтік шеңбер деп жиі атайды.

Әдетте білім беру ұйымдарында педагогтердің өткізген сабақтары рефлексивтік үлгі негізінде талданады. Осындай талдау барысында төмендегідей базалық сауалдар ұсынылады:

1. Нендей жағдай орын алды?

2. Мен үшін не маңызды болды (мәселе, жаңалық, кездейсоқ жағдаят)?

3. Менің алдағы ойым, іс-әрекетімде мұның қандай орны бар (іс-әрекеттің балама нұсқалары, білім беру қажеттіліктері, ниет)?

Шетел ғалымдарының тәжірибесінде жалпылама бұл сұрақтар рефлексия кезеңдері үшін жіктеліп, сараланған (кесте).

Кесте – Кәсіби педагогикалық рефлексияны ұйымдастыру

Рефлексия кезеңдері	Рефлексия үшін сауалдар	
1. Іс-әрекет	-	
2. Жағдаят іс-әрекеттеріне ойша оралу және оны толық суреттеу нені көздейді	1. Менің қалауым не? 2. Менің ойым не? 3. Мен нені сезіндім? 4. Мен не істедім?	1. Менің оқушыларым нені қалады? 2. Олар не туралы ойлады? 3. Олар нені сезінді? 4. Олар не істеді?
3. Жағдаяттың анағұрлым маңызды қырларын, қарама-қайшылықты анықтау	Дәл қазіргі уақытта Сіз үшін ең маңыздысы не? Қандай қайшылықтар бар «мысалы, сұрақ пен жауап арасында»?	
4. Іс-әрекеттің балама тәсілдерін, жағдаятты шешу жолдарын анықтау. Анағұрлым өзекті іс-әрекет тәсілін анықтау.	Туындаған қайшылықтарды дұрыс шешуді қамтамасыз ететін қандай балама тәсілдерді ұсынуға болады?	
5. Іс-әрекеттің балама тәсілдерін жүзеге асыру	-	

Рефлексивтік оқыту технологиясын жүзеге асыру тәжірибесі қарама-қайшылықты қалыптастырудың анағұрлым қиындық тудыратынын көрсетеді. Қайшылықтар неден туындап жататындығына шолу жасасақ:

1. Ой мен сезімнің қайшылығы.
2. Адамның өзі туралы пікірі және сол адам туралы басқа адамдардың пікірі.
3. Адамның өзі туралы пікірі және шынайы өмір жағдайында өзін көрсетуі.
4. Адамның өз іс-әрекетін суреттеуі мен шын мәнінде оның атқарған ісі.
5. Адамның шын мәніндегі бейнесі мен оның кім болғысы келетіндігі.
6. Вербалды және вербалды емес мінез-құлықтың қайшылығы.

Рефлексиялық талқылау барасында педагог айқын және эмпатия ережелеріне сүйенуі керек. Айқындылық келесі ережелерге жүгінуді болжайды:

1. Нақты сезімін, ойын, іс-әрекетін, қалауын атауды өтінііз.
2. «Неге?» сауалынан гөрі «не? қалай? қандай сезім?» деген сауалдар қойыңыз.
3. Ұзақ монологтан гөрі, диалог құруға тырысыңыз.
4. Әңгімені осы шақта өрбітіңіз.
5. «Біз, әркім, барлығы» есімдігінен гөрі «Мен» есімдігін қолдануға ынталандырыңыз.
6. Сұрақтарыңызды нақты қойыңыз.

Ал эмпатия келесі ережелерді болжайды:

1. Вербалды және вербалды емес құралдармен «басқа адам» кейпіне енуге тырысыңыз.
2. Өзгелердің сезімін түсініңіз.
3. Сезімдерінің себебін түсінуге тырысыңыз.
4. Өзгелердің сезімін өз бойыңыздан өткізуге тырысыңыз.

Қорыта айтқанда, мұғалімге өзінің кәсіби қырын қайта қарау, өзінің күшті және әлсіз жақтарын анықтау, оқытудағы құндылықтары туралы ойлану, өзіндік педагогикалық идеясын қалыптастыруға мүмкіндік беретін кәсіби педагогикалық рефлексияға ынталандыратын апробациялық тәсілдер – рефлексивтік-жобалық іс-әрекет негізі, ал оның нәтижесі – рефлексивтік құзыретінің артуы, шешімін тапқан педагогикалық проблема, жобалық іс-әрекетке салмақты көзбен қарау; оқушылармен сабақ және сабақтан тыс уақытта жобалау мен рефлексивтік-жобалық іс-әрекет тәсілдерін пайдалану болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Рефлексивный процесс – естественная, присущая человеческому сознанию, способность [ЭР]. – [URL]: <http://vestishki.ru/node/773>
2. Тусупкалиева Г.К. Іс-әрекетті зерттеу – мұғалімнің кәсібилігін арттыру факторы // Өрлеу. Үздіксіз білім жаршысы – Өрлеу. Вести непрерывного образования. – 2014. – №4(7). – Б.68.
3. Зельцерман Б.А. Мастерская открытий. Опыты альтернативного образования. – Рига, 1995. – 42 б.
4. Калиновский Ю.В. Философия образовательной политики. – М., 2000. – 186 б.
5. Сластенин В.А., Чижикова Г.И. Введение в педагогическую аксиологию. М., 2003. – 233 б.
6. Korthagen Fred. Linking practice // ALACT model [ЭР]. – [URL]: http://www.narva.ut.ee/sites/default/files/nc/02.a.dzalalova_n._zorina_rus.pdf
7. Korthagen Fred A.J., Kessels Jos P. A. M. Linking theory and practice: changing the pedagogy of teacher education // Educ. Res. 1999. Vol. 28. №4. – P.29.

Л.С. АБЗАЛБЕК

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ РЕФЛЕКСИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГА

В статье рассмотрены понятие «рефлексивный процесс», значение профессиональной педагогической рефлексии в деятельности педагога, этапы педагогической рефлексии, используемые в ходе рефлексивного анализа вопросы и возможные затруднения, возникающие при рефлексивном обучении. Сопоставляются примеры из различных научных источников. Описан ALACT как аналог рефлексивной деятельности.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: профессионально-педагогическая рефлексия, методы и способы, апробация, рефлексивный процесс, рефлексивный анализ, рефлексивно-проектировочная деятельность.

L.S. ABZALBEK

PEDAGOGICAL REFLECTION IN PROFESSIONAL TRAINING AND EDUCATION

The article discusses the concept of reflective process, the essence of professional pedagogical reflection in teaching activities, their stages, system issues and contradictions

arising in the process of reflexive analysis and training. The article analyses existing in the literature of research results. Also the author gives information on the ALACT model, similar to the reflective activities.

KEYWORDS: *professional-pedagogical reflection, methods and techniques, approbation, reflexive process, reflexive analysis, reflexive-project activity.*

«ЖЕТІСТІК ШЕБЕРХАНАСЫ» ӘДІСТЕМЕЛІК МЕКТЕБІ

2018 жылдың 27 қыркүйегінде Қарағанды қ. «Дарын» ММИ базасында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ ұйымдастыруымен жаратылыстану-математикалық бағытындағы мұғалімдерге арналған «Жетістік шеберханасы» әдістемелік мектебінің аясында «CLIL сабақтарындағы бағалау» тақырыбында семинар-тренинг өткізілді.

Семинар-тренинг жұмысына Қарағанды облысының физика, химия, биология және информатика пәндерінің 24 мұғалімі қатысты.

Шара модераторлары – пәндік-тілдік курс тренерлері Г.Д. Хайруллина, А.С. Адыханова, Г.Е. Куанышбекова CLIL сабақтарында қалыптастырушы бағалау өткізу, сабақ мақсатына сәйкес критерийлер мен дескрипторларды әзірлеу процестерімен мұғалімдерді таныстырды. Семинар-тренингтің тәжірибелік кезеңінде мұғалімдер кейс-стадиге талдау жүргізді.

Семинар-тренингтің қорытындысында педагогтар кіріктірілген пәндік-тілдік оқытудың артықшылықтарын атап, курстан кейінгі кезеңде Қарағанды БАИ-мен әрі қарайғы ынтымақтастық жұмыстарға дайын екендігін білдірді.

МЕТОДИЧЕСКАЯ ШКОЛА «МАСТЕРСКАЯ УСПЕХА»

27 сентября 2018 года на базе СШИ «Дарын» г. Караганды прошел организованный филиалом АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области семинар-тренинг на тему «Оценивание на уроках CLIL» в рамках методической школы «Мастерская успеха» для учителей естественно-математического цикла.

В работе семинара-тренинга приняли участие 24 учителя физики, химии, биологии и информатики Карагандинской области.

Модераторы мероприятия – тренеры предметно-языковых курсов Хайруллина Г.Д., Адыханова А.С, Куанышбекова Г.Е. ознакомили учителей с процессом проведения формативного оценивания на уроках CLIL, разработки критериев и дескрипторов в соответствии с целями урока. В практической части семинара-тренинга учителя провели анализ кейс-стади.

В заключение семинара-тренинга педагоги отметили преимущества предметно-языкового интегрированного обучения и выразили готовность дальнейшего сотрудничества с Карагандинским ИПК в посткурсовой период.

331.108.45

Д.Б. КАКЕНОВА

«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
kakenova_d@bk.ru

БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ПЕДАГОГТІҢ КӘСІБИ-ТҰЛҒАЛЫҚ ДАМУЫ

Мақалада автор мұғалімнің кәсіби-тұлғалық дамуының заманауи қоғамдағы рөлін, біліктілікті арттыру курстары мазмұнының педагогтің жан-жақты дамуына ықпалын және «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы бойынша біліктілікті арттыру курсының ерекшеліктерін сипаттайды. Қазақстандық білім беру жүйесінің мақсаттарын жүзеге асырудың бағдарламаның маңыздылығына назар аударады.

ТҮЙІН СӨЗДЕР: педагогтің кәсіби-тұлғалық дамуы, біліктілікті арттыру, руханилылық, адамгершілік, жалпыадамзаттық құндылықтар, өзін-өзі тану, SMART-педагог.

Табысты тұлға дамытудың басты факторы – мұғалімнің кәсіби-тұлғалық құзыреттілігі. Педагогтің рөлі, оның адамгершілік және кәсіби беделі еліміздің рухани-адамгершілікті, жауапкершілік, бастамашыл және құзыретті азаматын тәрбиелеуде үлкен маңызға ие. Педагог тек баланың білімдегі жетістігіне ғана емес, рухани-адамгершілік тәрбиесіне де жауап береді, білім беру үрдісін ізгілендіреді және бір мезетте ұлттық мәдениеттің, халық даналығының бүкіл адами тәжірибесін есепке ала отырып, қоғамдық шындықты құрады.

Біліктілікті арттыру жүйесі маманның кәсіби-тұлғалық құзыреттілігін дамытуды көздегенімен, осы жылдарға дейінгі біліктілікті арттыру үрдісінің бір жүйеге келмеуі, теория мен практиканы байланыстыруда бірізділік болмауы бірқатар олқылықтардың туындауына алып келді. Біліктілік арттыру жүйесінде педагогтардың оқу қажеттіліктері нақты білімнің мәнін түсінуге, соның нәтижесінде өзіндік іс-әрекетке енуге және жеке өміріндегі тәжірибені жетілдіру мақсаттарына байланысты қалыптасады.

Педагогтің проблемалық педагогикалық және сыни тұрғыда ойлай алатын, озық әлемдік және отандық тәжірибені және оқытудың жаңа технологияларын негізге ала отырып вариативтік бағдарламалар құра білетін, шығармашыл тұлға ретіндегі кәсіби үздіксіз дамуы – біліктілікті арттыру жүйесінің негізгі міндеттерінің бірі. Мұғалімнің үздіксіз кәсіби деңгейін арттыруды қамтамасыз етуді мақсатты түрде жүзеге асыруда педагогтерге арналған біліктілікті арттыру курстарының мазмұнын заманауи талаптарға сай жасақтау басты назарда [1, 5].

ЭЫДҰ-ның елдерінде педагог біліктілігіне қойыларытан талаптар мен педагог кадрлардың біліктілігін арттыру жүйесі тәжірибесіне жасалған талдаулар біздің елдегі біліктілікті арттыру мен педагогтің кәсіби біліктілігіне қойылатын талаптарды қайта қарау маңызды екендігін көрсетті.

Мұндағы маңызды мәселелердің бірі – педагог кадрлардың кәсіби дамуын ғылыми және әдістемелік қамтамасыз ету арқылы оның тұлғалық дамуына, кәсіби өсуіне,

шығармашылығы тұлға, оның ішкі мүмкіндіктерін аша отырып, тұтастай педагогикалық үрдіске де оң әсер етуі мен педагогикалық үрдістің нәтижелі болуына ықпал ету.

Кәсібилілік тәжірибемен ғана емес, педагогтің ынтасымен, жұмыс мазмұнымен, жұмысқа қызығушылығымен, жеке қабілеттерімен және жеке қасиеттерімен байланысты. Кузнецова О.В. «К вопросу профессионально-личностного развития педагога» атты еңбегінде педагогтің рухани-адамгершілік құзыреттілігін кәсіби педагогикалық іс-әрекетте құзыреттілігін жүзеге асыру үшін маманға қажетті негізгі қасиеттер ретінде қарастырады [2].

Педагогтің кәсіби-тұлғалық дамуының рухани-адамгершілік қырларын Я.А.Коменский, И.Г.Песталоцци, К.Д.Ушинский, Я.Корчак, А.С.Макаренко, В.А.Сухомлинский еңбектерінде, ал, тарихи-философиялық негіздері Сократ, Платон, Аристотель, Конфуций, әл-Фараби, Ж.Баласағұни, М.Х.Дулати, Р.Декарт, М.Монтень, И.Кант, Л.Н.Толстой, Махатма Ганди еңбектерінде қарастырылған.

Тұлға дамуының деңгейлерін қарастыратын ізгілік психологиясындағы зерттеулер А.Маслоу, К.Г.Юнг, В.Франкл, К.Роджерс, Э.Фромм зерттеулерінде терең талданған [3, 11-13].

Психология-педагогикалық зерттеу мәліметтеріне қарағанда Ф.Н. Гоноболин, Н.В. Кузьмина, А. Сластенин, А.Н. Щербаков, т.б. педагогикалық қабілеттің бірнеше түрі кездеседі.

Дидактикалық қабілет – мұғалімнің оқу материалды жеткізу қабілеті, оқушының білім дәрежесін, іскерлігін, дағдысын дұрыс анықтай білу, өз пәніне қызығушылығын арттыру, таным белсенділігі мен ойын дамыту.

Академиялық қабілет – мұғалім қабілетінің пән саласына сәйкестігі, өз пәнін ғылыми дамуына сай біліп, өз бетімен қарапайым зерттеу жұмысын жүргізуі.

Перцептивті қабілет – оқушының ішкі дүниесін, сабақ үрдісіндегі психикалық жағдайын тани білу.

Сөйлеу (экспрессивті) қабілеті – тіл арқылы өз ойын, ішкі сезімін нақты, түсінікті етіп жеткізе білуі.

Ұйымдастырушылық қабілеті – сабақты талдауға, білімді қабылдауға оқушыларды әзірлей білуі, ұжымды дұрыс басқарып, ұйымдастыра білуі, оқу-тәрбие процесін дұрыс ұштастыру, оқушыларға бағыт беріп, рухтандыру ісіне басшылық беру, ата-аналармен жұмыс істей білу, сынып ұжымын оқушыларға педагогикалық ықпалды құралға айналдыруы, мұғалімнің өз жұмысын ұйымдастыра білуі.

Коммуникативті қабілет – оқушылармен қалыпты дұрыс қарым-қатынас жасай білу, педагогикалық әдептілікті жетілдіру.

Конструктивті қабілет – оқу және тәрбие міндеттерін шешудің тиімді түрлері мен әдістерінің мазмұнын анықтау, өз ісіне саналылық, жауапкершілікпен қарап педагогикалық тапқырлық таныту.

Қолданбалы қабілет – мұғалім өз мамандығына қатынасы жоқ спорт, көркемөнер, бейнелеу өнері туындыларын білетіндігі мен оқушыларды қызықтырып, оларды қатыстырып, баланы жан-жақты дамыту ісіне өз үлесін қосуы тиіс [4, 8 б].

Біліктілікті арттыру курсы мазмұнында аталған қабілеттерді дамытуға бағыттау арқылы педагогтің кәсіби-тұлғалық дамуын қамтамасыз етуге болады. Сондықтан, біліктілікті арттыру курстарында бүгінгі педагогтің рухани-адамгершілік тұрғыда ішкі жан дүниесін өзгертуге, оның ішкі әлеуетінің ашылуына мүмкіндік туғызу қажет.

«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты (бұдан әрі – Институт) педагог кадрлардың біліктілігін арттыру жүйесінде Бағдарлама идеясы негізінде

жүзеге асырылып отырған біліктілікті арттыру курстарының мазмұны тек педагогтің пән бойынша кәсіби біліктілігін арттыруды ғана емес, педагогтің тұлғалық дамуын жалпыадамзаттық құндылықтар мен ұлттық құндылықтарға негіздей отырып тиімді жүзеге асыруды қарастырады.

Педагогтің кәсіби дамуы туралы 2015 жылы жарық көрген «Повышение качества профессионального развития педагога» атты ұжымдық монографияда педагог біліктілігін арттыру жүйесін дамыту, педагогтің ғылыми-зерттеу жұмысымен іске асыру маңыздылығы, ХХІ ғасырда мұғалімнің кәсібилігін дамытудың жаңа стратегиялары, оқушының функционалдық сауаттылығын дамытудағы мұғалімнің кәсіби құзыреттілігін дамыту және мұғалімдерге курсаралық кезеңде қолдау көрсету мәселелері жүйелі берілген. Педагогтердің біліктілікті арттыру курстарында монография идеяларына сүйену курсты табысты жүзеге асыруда және сапасын арттыруда үлкен маңызға ие [1, 5].

Ұлттық білім беру жүйесінің басым бағыты адамның ішкі әлеуетін барынша ашуға бағдарланған рухани-адамгершілік білім беру болып табылады.

Президент тарапынан қойылған міндеттерді шешу, ізгілік тәрбиесін дамытуда көп ғасырлық халық педагогикасына және балаларды жалпыадамзаттық құндылықтарға оқытудың әлемдік тәжірибесіне негізделген, ҚР білім беру жүйесінде лайықты орын алған, «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасымен үндеседі. Бағдарлама балалар мен жастарға рухани-адамгершілік білім беру қоғамда жоғары рухани-адамгершілік игіліктерді нығайтудың, кемел мінез бен адамгершілік қасиеттерге ие лайықты азаматтарды тәрбиелеудің тірегі болуды мақсат тұтады.

Қазақстандық қоғамның дамуын даму басымдықтарын айқындайтын құжаттардың негізінде құрылған «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы бойынша педагогикалық қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстары:

1. Педагог тұлғасының рухани-адамгершілік тұрғыда ішкі жан дүниесінің өзгеруіне және ішкі әлеуетінің ашылуына мүмкіндік туғызу.

2. Тәрбие жұмысының тиімділігін қамтамасыз ететін білім берудің рухани-адамгершілік әлеуетін күшейтуге мүмкіндік жасау.

3. Мұғалімдерді «Өзін-өзі тану» пәнін оқыту үрдісін ұйымдастыру бойынша ар-ұжданымен үйлесімде өмір сүретін, жағымды ойлайтын және өз борышын сезінетін лайықты тұлға тәрбиелеуге тәрбиелеуге мүмкіндік беретін білімдермен және тәжірибелік дайындықпен қамтамасыз етуді мақсат етеді.

Біліктілікті арттыру курстары Бағдарламаның теориялық негіздерін тұжырымдамалық түсінуді қамтамасыз етуге, педагогтердің «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы мазмұнының әдіснамалық негіздерін, «Өзін-өзі тану» пәнін оқыту әдістемесін меңгеруі және жалпыадамзаттық құндылықтарды өмірдің және кәсіби іс-әрекеттің тұлғалық мәні ретінде ұғынуына ықпал ету арқылы ізгілікті білім беру ортасын құруды көздейді. Педагогтің үздіксіз кәсіби дамуын жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтар негізінде қарастыру мәселесі не негізінде Институттағы атқарылған жұмыстар нәтижесіне салыстырмалы талдау жасалды [5, 105-107].

Курс мұғалімдердің бойында өзін-өзі тану сабақтарын жоспарлау және өткізу, жеке және кәсіби өмірде жалпыадамзаттық құндылықтарды тәжірибеге ендіру кезінде өзін-өзі бақылау және тек тәжірибесін талдау, рухани-адамгершілік білім аспектісінде тарихи-философиялық және педагогикалық әдебиеттерді зерделеу дағдыларын қалыптастырады. «Өзін-өзі тану» пәнін оқыту процесінде жүзеге асырылатын рухани-адамгершілік білім берудің табыстылығы – пәнді жүзеге асырудың мақсат, қағидалар, міндет, мазмұны және жағдайымен шартталады. Себебі, бұл үдеріс тек оқушыны ғана

емес, мұғалімді де өзгертеді.

Бағдарлама мұғалімнің адамгершілік үлгі-өнегесін басшылыққа алу, тұтас педагогикалық үдерісті интеграциялауды тәжірибеге мақсатты түрде жүзеге асыру арқылы білім беру үрдісінің құндылықтық әлеуетін арттыруды және өмір бойы білім алуға бағдар беруімен ерекшеленеді.

Толығырақ тоқтала кетсек, «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасын жүзеге асыруда мұғалім жетекші рөл атқарады. Рухани-адамгершілік білім беру үрдісі мұғалімнің ойы, сөзі және ісі үйлесімді болғанда ғана нәтиже береді. Себебі, жақсы мінезді ұрпақ тәрбиелеуде баланың жанындағы адамдардың ізгілікті болуы маңызды. Бала бойына сіңірген нәрселердің барлығы үлкендердің үлгісі арқылы келеді.

Бағдарлама педагог іс-әрекетінің кәсіби саласын ғана дамытып, байытуға ғана арналмаған, ең алдымен, педагогтің өзін рухани-адамгершілік тұрғыда дамыту арқылы жас ұрпақтың бойындағы жалпыадамзаттық құндылықтарды жарыққа шығару, балаға бар мейірімін төге отырып, оның бойындағы барлық асыл қасиеттерінің оның ісінен көрініс беруіне дайындай білетін ізгі педагог дайындауға бағытталған.

«Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы «Сабақтағы жалпыадамзаттық құндылықтар» біліктілікті арттыру курсы тыңдаушыларына Педагогика кадрларының біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және жүргізу қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 95 бұйрығындағы Педагогика кадрларының біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және жүргізу қағидаларына берілген 12-қосымша нысандағы сауалнама біліктілікті арттыру курсының басында және соңында жүргізілді. Сауалнама нәтижелері біліктілікті арттыру курсының тыңдаушыларының кәсіби-тұлғалық дамуына едәуір ықпал еткенін көрсетті. Курс тыңдаушыларының кейінгі жауаптары «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасының жоғарыда аталған мазмұны бойынша білімі толыққанына дәлел бола алады.

«...Біз жаңғыру жолында бабалардан мирас болып, қанымызға сіңген, бүгінде тамырымызда бүлкілдеп жатқан ізгі қасиеттерді қайта түлетуіміз керек. Прагматизм – өзіңнің ұлттық және жеке байлығыңды нақты білу, оны үнемді пайдаланып, соған сәйкес болашағыңды жоспарлай алу, ысырапшылдық пен астамшылыққа, даңғойлық пен кердеңдікке жол бермеу деген сөз. ...Нақты мақсатқа жетуге, білім алуға, саламатты өмір салтын ұстануға, кәсіби тұрғыдан жетілуге басымдық бере отырып, осы жолда әр нәрсені ұтымды пайдалану – мінез-құлықтың прагматизмі деген осы...», – деп Елбасы «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында баса айтты. Мақала мазмұнына терең ой жүгіртер болсақ, заманауи дәуірде кез-келген маманның кәсіби тұрғыдан жетілуі маңызды екендігін нұсқап тұр [6].

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы отандық білім беру саласындағы мемлекеттік саясатты ұйымдастырудың негізі бола отырып оқыту мен тәрбиелеудің мақсаттары мен мазмұны және технологиясы, мектеп құрылымы, басқару әрекеті, бастауыш, орта, негізгі орта және жоғары білім берудің қаржылық механизмдерін анықтайды. Бағдарлама қазақстандық білім беру жүйесін модернизациялаудың стратегиясын көрсете отырып, педагог қызметкерлердің кәсіби құзыреттілігін дамытуды басты индикатор ретінде қарастырады [7].

Педагогтің үздіксіз кәсіби дамуының өзектілігі, SMART-педагогты қалыптастыру Институттағы БА курстары барысында жан-жақты ескеріледі.

Заманауи үлгідегі біліктілікті артыру курстары бәсекеге қабілеттілігін жоғары

кәсіби тиімділікті тұлғалық әлеуетпен ұштастыратын, кез-келген өзгермелі жағдайларда көшбасшылық танытуға қабілетті, болашаққа жоспар құрып, болжам жасай алатын, алға қойған мақсатты сенімді түрде жүзеге асыра алатын жаңа формация педагогы – SMART-педагог қамтамасыз етеді:

Self-directed: білім берудің тұлғаға бағдарлануын қамтамасыз ететін педагог

Motivated: өзіндік қалауы бар педагог

Adaptive: бейімделген педагог

Resource free: ресурстарға еркін қол жеткізе алатын педагог

Technology embedded: технологияларды белсенді түрде қолданатын педагог [1, 19].

Функционалдық сауаттылықты кәсіби шеберлікпен ұштастыру үшін нәтижеге бағытталған білім беру үлгісінде мақсатты түрде білім беретін, қалыптастыратын, дамытатын андрогогикалық процесс қажет. Басқаша айтқанда ересектерге арналған, жалпы және кәсіби білімнің қажеттілігін дамыту, ғылым, білім мен мәдениет жетістіктері арқылы адамдардың жалпы мәдениеті мен әлеуметтік белсенділікті дамытуға бағытталған танымдық іс-әрекетке ынталандыру үшін білім беру.

Сонымен, «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру» бағдарламасы біртұтас үдеріс ретінде адамның өзін-өзі жігерлендіруін, өзін-өзі жүзеге асыруын және өзін-өзі жетілдіруін қамтып, үйлесімді дамуын қамтамасыз етеді.

Еліміздің жарқын болашағы, өзіміз қызмет істеп жүрген мектеп болашағы біздің ұстаздардың ізденісіне, балаларға деген сүйіспеншілігіне, кәсіптік деңгейіне байланысты екенін жақсы түсінеміз. Сондықтан, әрбір оқушыны оқытып, тәрбиелеуге байланысты мәселелерді өздігімен және шығармашылық ынтамен шешуге қабілетті жаңашыл мұғалім керек.

«Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру» бағдарламасы аясындағы біліктілікті арттыру курстары Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының, Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын мен Қазақстан Республикасы Білім және ғылым Министрлігінің тәрбиенің тұжырымдамалық негізінің мақсаттарына негізделіп, Елбасының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласын іске асыруда үлкен маңызға ие және институт миссиясын, яғни, білім беру парадигмасын жаңарту жағдайында Қарағанды облысының педагогтерін кәсіби қолдауға жағдай жасайды.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Повышение качества профессионального развития педагога: Коллективная монография / под ред. д.п.н. С.Д. Мукановой. – Караганды: Типография «Tengri», 2015. – 232 с.
2. Кузнецова О.В. К вопросу профессионально-личностного развития педагога. – Педагогические науки. №32-2 [ЭР]. Қолжетімді режимі <https://novainfo.ru/article/nid=3326>
3. Мукажанова Р.А., Омарова Г.А., Методика преподавания дисциплины «Самопознание» в школе: учебно-методическое пособие для учителей. – Алматы: ННПООЦ «Бобек», 2013. – 129 с.
4. Ш.Құрманалина, Б. Мұқанова, Ә. Ғалымова, Р. Ильясова. Педагогика: Оқулық. 2-басылым. – Астана: Фолиант, 2012. – 656 б.
5. Кантарбаева Ж.Е. Ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар – педагогті кәсіби үздіксіз дамыту объектісі //Өрлеу. Үздіксіз білім жаршысы – Өрлеу. Вести непрерывного образования. – 2017. – № 4(19). – 107-112 бб.
6. Нұрсұлтан Назарбаев. Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру [ЭР]. Қолжетімді режимі http://www.akorda.kz/kz/events/akorda_news/press_conferences/memleket-basshysynyn-bolashakka

bagdar-ruhani-zhangyru-atty-makalasy

7. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы [ЭР]. Қолжетімді режимі <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1600000205>

Д.Б. КАКЕНОВА

БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ПЕДАГОГТІҢ КӘСІБИ-ТҰЛҒАЛЫҚ ДАМУЫ

В статье раскрываются значимость профессионально-личностного развития педагога в современном обществе, влияние курсов повышения квалификации на всестороннее развитие педагога. Описываются особенности курсов повышения квалификации по образовательной программе нравственно-духовного образования «Самопознание». Определена роль программы в реализации задач казахстанского образования.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: профессионально-личностное развитие педагога, повышение квалификации, духовность, общечеловеческие ценности, самопознание, SMART-педагог.

D.B. KAKENOVA

PROFESSIONALLY-PERSONALITY DEVELOPMENT OF TEACHER IS IN THE SYSTEM OF IN-PLANT TRAINING

An author in the article describes the role of professionally-personality development of teacher in modern society, influence of courses of in-plant training all-round development of teacher and feature of course of in-plant training on the spiritually-moral program «Self-knowledges». Pays attention to importance of the program in realization of aims of the Kazakhstan system of education.

KEYWORDS: professionally-personality development of teacher, in-plant training, spirituality, morality, common to all mankind values, self-knowledge, SMART-teacher.

37.01

Ж.Е. КАНТАРБАЕВА

Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников
по Карагандинской области,
г.Караганды, Казахстан
kantarbaeva.zh@orleu-edu.kz

РОЛЬ ЛИЧНОСТНЫХ КАЧЕСТВ ПЕДАГОГА В ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННОМ ВОСПИТАНИИ ШКОЛЬНИКОВ

В статье определена значимость умений педагога по формированию в учебно-воспитательном процессе активной позиции школьника. Представлены результаты исследования по определению личностных и профессиональных качеств, которыми призван обладать учитель для воспитания духовно-нравственных качеств школьников.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: духовная модернизация, духовные ценности, общечеловеческие ценности, гуманизация, аксиология, личностное, профессиональное образование.

Современная философская парадигма образования предлагает пересмотр онтологических и аксиологических функций образования с точки зрения его общественной и личностной значимости, изменить его направленность с социального заказа на решения глобальных задач человечества – духовного развития и наращивания духовного потенциала человека.

Духовно-нравственное образование является неотъемлемой частью учебно-воспитательного процесса, которое осуществляется в образовательной системе Казахстана и является одним из ключевых составляющих образования во благо человека, общества и государства.

Национальные интересы Казахстана в области духовной жизни, культуры и науки заключаются в духовном обновлении общества, сохранении его нравственных ценностей, утверждении в обществе идеалов высокой нравственности, патриотизма и гуманизма, развитии многовековых духовных традиций. В стратегических документах отмечается, что «...необходимо дальнейшее укрепление казахстанской идентичности. Она должна основываться на принципе гражданства. Консолидирующие ценности на базе идеи «Мәңгілік Ел» – это гражданское равенство; трудолюбие; честность; культ учености и образования; светская страна – страна толерантности. В этом случае гражданство будет самым надежным фундаментом устойчивого и успешного государства» [1].

Подлинно гуманистической ценностью обладает то образование, которое ориентировано на бытийные цели – цели самоопределения, которое ставит задачи развития у человека способностей к овладению собственной жизнью, готовности стать подлинным субъектом своего бытия [2].

В условиях обновления содержания среднего образования Республики Казахстан воспитательный процесс должен способствовать становлению и развитию личности, всех ее возможностей, физических и духовных сил; открывать перед учащимся горизонты нового мировоззрения, основанного на национальных и общечеловеческих

ценностях [3].

Одной из центральных задач современной школы является подготовка учащихся к самоопределению и самореализации, что делает особо значимой проблему формирования активной позиции школьника в учебно-воспитательном процессе. Последнее предполагает сформированность у школьника объективного представления о себе и своих возможностях, умения использовать адекватно изменившимся обстоятельствам способы реагирования и поведения, управлять своими поступками и сознанием в целом, адекватно оценивать особенности социальной среды, противостоять деструктивным воздействиям различного характера, т.е. требует сформированности позитивного мышления.

Ведь позитивное мышление как свойство личности наиболее активно развивается в школьном возрасте, хотя может развиваться и в последующие периоды жизни. Современная массовая школа фактически не решает задачу формирования позитивного мышления. Школьникам предлагаются знания об окружающем мире, их учат познавать этот мир. Позитивное восприятие себя и окружающих в подавляющем большинстве случаев не рассматривается как задача обучения и воспитания. Однако без наличия позитивных жизненных установок молодые люди самостоятельный выбор – нравственное, жизненное самоопределение и адекватную самореализацию [4].

В своих научных исследованиях ученые-педагоги часто акцентируют внимание на вопросах формирования ценностно-смысловой сферы человека, что соответственно связано с проблемами духовно-нравственного образования подрастающего поколения. Для большинства исследований общим является положение о том, что высокий духовный уровень достигается только вследствие работы человека над собой. При рассмотрении роли педагога в духовно-нравственном образовании учащихся не вызывает сомнений тот факт, что ей необходимо уделять самое большое внимание, поскольку важнейшим фактором успешного совершенствования личности и всего целостного педагогического процесса является личный пример педагога.

Издревле роль учителя была велика у всех народов мира, учительские обязанности были в почете наряду с обязанностями правителей и родителей. В древности учителей называли мастерами, тем самым подчеркивая уважительное отношение к людям, взявшим на себя ответственность за образование подрастающего поколения. Учителя востребованы в любом обществе, ведь в их руках формирование социальной среды, они готовят к жизни будущие поколения столетие за столетием [5].

В свое время И.Г.Песталоцци, рассматривая в своих трудах вопросы духовно-нравственной культуры личности, говорил о том, что деятельность педагогов должна способствовать преобразованию процесса образования в целостную систему, выраженную в ежедневной совместной реализации учебного и воспитательного процесса. Осмысление духовности основывается на понимании того, что без нравственных устоев, как в обществе, так и в отдельном человеке не может быть направляющей воли к жизни, устремленности к ее продолжению. «Педагогический процесс только тогда хорош, когда в нём воспитание идёт впереди обучения, ибо вызванные им к действию духовные силы будут впитывать знания, как пищу, необходимую для дальнейшего роста и становления личности школьника» [6].

Учитель существенным образом оказывает влияние на воспитание мировоззрения подрастающего человека, его нравственных принципов, ценностей, поэтому столь значимой представляется аксиологическая составляющая педагогической деятельности. Ценностно-ориентационное единство позволяет учителю позитивно влиять на своих учеников, эффективнее осуществляется процесс ценностного обмена.

То, какие чувства и ценности ассоциируются с учителем, имеет первостепенное значение в построении плодотворных отношений с учащимися. Несомненно, духовно-нравственное воспитание связано, прежде всего, с внутренним миром личности, с усвоением ею духовных ценностей [7].

Педагогический процесс предполагает диалог людей, принадлежащих к разным возрастным поколениям. Ценности учителя как представителя иного поколения могут значительно отличаться от ценностей учеников. И жизненный, и культурный опыт у них различен. Проблема несовпадения, а порой диссонанса ценностей поколений ярко прослеживается в последнее время. Учитель, настроенный на понимание, постижение ценностей своих учеников, невольно оказывается в пока неведомом ему будущем.

«Для того, чтобы та или иная духовная ценность стала объектом потребности личности, – пишет Ю.В. Шаров, – необходима социальная опосредующая деятельность общества по организации и отбору этих объектов, нужны определенные факторы, которые ее вызывают». Помимо отбора, необходима их «дидактическая переработка», а также «осознание необходимости овладения ими, понимание их значимости» [8]. Это осознание, о котором говорит ученый, связано с личностью преподавателя, с пониманием стоящих перед ним задач. Но осознание ценности – лишь первый шаг на пути ее признания. Для того, чтобы оно могло повлиять на другого человека, осознание должно перейти в убеждение, то есть в осознанную потребность, побуждающую действовать в соответствии со своими ценностными ориентациями.

Уникальность педагогической позиции заключается в том, что она «одновременно является и личностной, и профессиональной, культурно-деятельностной». Именно поэтому столь важными оказываются личностные качества педагога, его ценности, жизненная позиция, взаимоотношения с миром и людьми в нем [9].

С целью определения личностных и профессиональных качеств, которыми призван обладать учитель для формирования активной позиции школьника, было проведено анкетирование слушателей краткосрочных курсов повышения квалификации, в котором приняли участие 105 респондентов. В исследовании был использован диагностический инструментарий, разработанный ННПОЦ «Бөбек».

Результаты исследования показали, что воспитание духовно-нравственных качеств и формирование активной гражданской позиции является приоритетной задачей лишь для 19,4% респондентов, тогда как задача обеспечения усвоения знаний по предметам актуальна для 80,6% педагогов. Полученные данные свидетельствуют о недостаточной ориентации педагогов на сущность новой философии гуманной педагогики, на изменения подходов к образованию. По образному выражению М.Н.Фроловской, сегодня «миссия учителя – помочь человеку самоопределиться и обрести себя...» [10], однако, мы видим, что еще далеко не всеми педагогами осознается важность новых целей профессиональной деятельности.

Особое место в анкетном опросе занял вопрос о профессионально значимых качествах педагога, актуальных в условиях модернизации образования. Респонденты определили следующие личностно-значимые для педагога качества: каждый второй респондент (58,5%) в числе личностно-значимых профессиональных качеств отметил педагогический оптимизм, основанный на глубокой вере педагога в силы, возможности каждого ребенка, в результативность образовательной работы. Она отражает основную задачу педагога – раскрывать потенциальные возможности ученика.

24,3% опрошенных выделили важность культуры профессионального общения, предполагающую организацию правильных взаимоотношений в системах «педагог – ребенок», «педагог – родитель», «педагог – коллеги». 23,5% респондентов

к приоритетным профессионально значимым качествам педагога отнесли профессиональную компетентность. Наименьший процент (14%) респондентов отметили духовную зрелость учителя.

На вопрос «Как Вы считаете, должен ли учитель следовать в своей жизни тому, чему он учит на уроках?» ответы респондентов распределились следующим образом:

- «Безусловно, должен, иначе это будет нечестно по отношению к детям, которые всегда чувствуют фальшь, ложь, как бы учитель искусно не маскировался» – 22%.

- «Конечно, личный пример приверженности вечным истинам - самый сильный и показательный» – 21,1%.

- «Обязательно должен, говорить одно, а делать другое – лицемерие, учитель не имеет права быть лицемерным» – 31,1%.

- «Мы выбрали путь в жизни, стали педагогами – это гуманная профессия. Мы на уроках знакомим детей с общечеловеческими ценностями и, конечно же, сами должны следовать тому, чему учим» – 22,2%.

Как видим, результаты исследования показали единство мнений респондентов по данному вопросу.

Вместе с тем, исследование обнаружило некоторые расхождения между ответами респондентов. Признавая высокую значимость ценностей добра, бескорыстия, интеллигентности, образованности 3,6% педагогов считают, что в жизни такие качества, как честность, справедливость, принципиальность могут для человека обернуться проблемами.

Важным для исследования был ответ респондентов на вопрос о возможности интеграции общечеловеческих ценностей и содержания преподаваемого предмета.

Подавляющее большинство участников опроса (96,4%) считает, что интеграция окажет значительное позитивное влияние на учащихся. По мнению респондентов, интеграция позволит осознать место человека в природе, его взаимосвязь с окружающим миром, способствует лучшему пониманию изучаемых предметов, возрастанию интереса и мотивации к учебе, «оживлению» языковых знаний многообразием общечеловеческих ценностей, оказывает влияние на становление мировоззрения детей.

Лишь 3,6% респондентов не видят целесообразности интеграции духовно-нравственного образования и содержания предметных областей, ориентированы на ЗУНы и считают их основной целью своей профессиональной деятельности.

Определяя круг проблем, которые могут возникнуть при интеграции общечеловеческих ценностей в содержание каждого учебного предмета, респонденты отмечают следующие:

- недостаточная духовная зрелость учителя – 38,8%;

- отсутствие опыта интеграции – 61,2%;

Результаты исследования подтверждают, что проблемы интеграции связаны с мировоззренческой позицией учителя. Если учитель сам не развивается как личность, то не сможет интегрировать духовно- нравственное образование и свой предмет, не сможет сделать знания живыми и одухотворенными.

Педагоги осознают, что успех интеграции общечеловеческих ценностей и содержания преподаваемого предмета зависит от качественных изменений в профессиональной деятельности каждого учителя, к числу которых относятся:

- понимание сущности новой философии образования, изменения в подходах к преподаванию – 24,6%;

- ответственность учителя за развитие своих личностных качеств – 49%;

- осознание необходимости специальной подготовки к реализации интегративного подхода в профессиональной деятельности – 26,4%.

В целом, полученные в рамках исследования данные свидетельствуют о готовности значительной доли педагогов к использованию потенциала духовно-нравственного образования в профессиональной педагогической деятельности.

Несомненно, что система педагогического образования призвана, с одной стороны, отвечать задачам личностно-профессионального становления учителя, способного воспитывать подрастающее поколение в контексте непреходящих ценностей и смыслов бытия, с другой – соответствовать вызовам современного этапа развития науки и общества, учитывать ведущие тенденции в динамике профессиональной подготовки педагога, быть нацеленной на перспективы ее дальнейшего совершенствования.

Таким образом, согласно ценностной концепции современной дидактики, процесс обучения является одновременно процессом направленного духовного развития и воспитания. Содержание духовно-нравственного воспитания является отражением важнейших измерений бытия человека, его отношений и деятельности в социуме, духовной сфере природе, представленным в содержании образования. Целостность картины мира и определение места человека в нем достигается комплексом базового и дополнительного образования на основе единства содержательной и процессуальной сторон обучения, его образовательной, воспитывающей и развивающей функций, единства целей и ценностей, взаимодополнительности содержания, а также единства требований со стороны педагогов и воспитателей.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Послание Н.Назарбаева народу Казахстана «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» [ЭР]. – Режим доступа: http://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nnazarbaeva-narodu-kazahstana-17-yanvarya-2014-g
2. Соловьева Г. О хорошем человеке и хорошем специалисте // Самопознание Кз. – 2012. – №12 (36). – 103 с.
3. Государственный общеобязательный стандарт среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования) // Әділет. Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан [ЭР]. – Код доступа: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1200001080>
4. Жетписбаева М.А., Батырбаева Э.М. Психолого-педагогические условия формирования позитивного мышления подростков // Өрлеу. Үздіксіз білім жаршысы – Өрлеу. Вести непрерывного образования. – 2016. – №1(12). – С.92.
5. Мукажанова Р.А., Омарова Г.А. Роль учителя в программе нравственно-духовного образования «Самопознание». – Алматы: ННПООЦ «Бобек», 2016. – 103 с.
6. Менделеев Д.И. Познание России. Заветные мысли [ЭР]. – Код доступа: <https://public.wikireading.ru/42576>
7. Петракова Т.И. Духовные основы нравственного воспитания. – М., 1997. – 46 с.
8. Шаров Ю.В. Проблемы формирования духовных потребностей (лекция). М., 1969. – 25 с.
9. Слободчиков В.И., Исаев В.И. Психология человека. – М., 1995. – 159 с.
10. Фроловская М. Н. Гуманитарные основания профессионального образа мира педагога // Концепт. – 2012. – № 6. – 96 с.

Ж.Е. КАНТАРБАЕВА

ОҚУШЫЛАРДЫҢ РУХАНИ-АДАМГЕРШІЛІК ТӘРБИЕЛЕУДЕ ПЕДАГОГТИҢ ТҰЛҒАЛЫҚ ҚАСИЕТТЕРІНІҢ РӨЛІ

Мақалада оқу-тәрбие процесінде оқушының белсенді позициясын қалыптастырудағы педагогтің білігінің маңызы анықталған. Оқушының рухани-адамгершілік қасиеттерін дамытуда мұғалімде болатын тұлғалық және кәсіби қасиеттерді анықтау бойынша зерттеу нәтижелері ұсынылған.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *рухани жаңғыру, рухани құндылықтар, жалпыадамзаттық құндылықтар, гуманизация, аксиология, тұлғалық, кәсіби білім беру.*

Z.E. KANTARBAYEVA

THE ROLE OF THE PERSONALITY TRAITS OF THE TEACHER IN THE SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION OF SCHOOLCHILDREN

The article defines the importance of the teacher's skills in shaping the schoolchild's active position in the educational process. In addition, this article represents the results of a study that determines the definition of personal and professional traits that the teacher is ought to have for the upbringing of the spiritual and moral qualities of schoolchildren.

KEYWORDS: *spiritual modernization; spiritual values; universal human values; humanization; axiology; personal education; professional education.*

М.Е.КИСАБЕКОВА, У.А.МАЙБАСОВА

Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников
по Карагандинской области,
г.Караганды, Казахстан

kisabekova.m@orley-edu.kz, maibasova.u@orleu-edu.kz

К ВОПРОСУ О ПОЛИТИКЕ И ИНФРАСТРУКТУРЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В данной статье представлены результаты опроса учителей по вопросам политики и инфраструктуры инклюзивного образования. Проблема, о которой идет речь, пока мало изучена, поэтому требует тщательных исследований. В публикации приведен детальный анализ данной проблемы по результатам опроса педагогов общеобразовательных школ.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: инклюзивное образование, политика, инфраструктура.

В современном мире одной из ведущих тенденций развития школьного образования является обеспечение права образования для всех. В целях реализации этого права без дискриминации и на основе равенства возможностей Республика Казахстан обеспечивает инклюзивное образование на всех уровнях и обучение в течение всей жизни.

Законом Республики Казахстан «Об образовании» гарантировано равенство прав всех на получение качественного образования, доступность образования всех уровней населения с учетом интеллектуального развития, психофизиологических и индивидуальных особенностей каждого лица.

На 1 января 2017 года в РК зарегистрировано 72 149 детей с инвалидностью до 18 лет, что составляет 1,3% (в 2016 году 1,4%). В Казахстане на 1000 детского населения приходится 12,8 детей с инвалидностью. Для решения проблем детей-инвалидов в Республике Казахстан приказом Министра образования и науки РК от 19 декабря 2014 года №534 утвержден «Комплекс мер по дальнейшему развитию системы инклюзивного образования в Республике Казахстан на 2015-2020 годы» [1].

Также инклюзивное образование является предметом научных изысканий многих отраслей знаний. Но, несмотря на интерес педагогов, психологов, социологов (С.В.Алехиной, А.А. Байтурсиновой, В.П.Гудонис, Т.А. Добровольской, И.Г. Елисеевой, Н.Н. Малофеева, З.А.Мовкебаевой, Р.А. Сулейменовой, Н.И.Скок, А.К.Кусаинова, Е.Р.Ярской-Смирновой, Н.Б. Шабалиной, Н.Д. Шмитко и др.) к вопросам интеграции лиц с различными нарушениями развития, эта проблема остается недостаточно разработанной в теоретическом и практическом плане, о чем свидетельствует малочисленность фундаментальных работ, противоречивость взглядов на качественную оценку инклюзивного процесса, фрагментарность его практического осуществления в нашей стране.

В данной статье будет рассматриваться локальное состояние реализации инклюзивного образования, в частности, его политика и инфраструктура, через опросы учителей. В дальнейшем будут проанализированы навыки планирования инклюзивного

образования, применяемые педагогические подходы, профессиональное развитие педагогов.

Изучение проводилось через анкетирование учителей начальных классов Карагандинской области. Количество респондентов было – 110 человек. С демографической точки зрения выявлены следующие характеристики респондентов:

Пол – женский (110 чел./100%)

Возраст: 30 и младше – 36 чел.(32,72%)

31-40 лет – 36 (32,72%)

41-50 лет – 17 чел. (15,45%)

51-60 лет – 12 чел.(10,90%)

Свыше 61 – 0%

Стаж работы в качестве учителя: 4 года и меньше- 24 чел.(21,81%)

5-10 лет – 28 чел.(25,45%)

10-20 лет – 12 чел.(10,90 %)

20-30 лет – 24 чел (21,81%)

Свыше 30 лет – 13 чел. (11,81%)

Все 110 человек (100%) работают в 1-4 классах в государственных школах, преподают предметы начальной школы.

Первые вопросы были о политике инклюзивного образования.

На вопрос: «Есть ли государственная политика по внедрению инклюзивного образования?» 100 человек (90,90% от общего количества анкетирруемых) учителей ответили «да», «нет» – 0, «не знаю» - 10 человек (9,09%). Результат опроса свидетельствует о том, что государство и СМИ проводят работу по информированию общества.

Около половины опрошенных (53 чел./48,18 %) ответили, что они не смогут описать сильные и слабые стороны государственной политики по внедрению инклюзивного образования в школах, в противовес 57-и человекам (51,81%) . Это очень настораживает, так как учителя – это авангард общества и по долгу службы должны интересоваться тенденциями в образовании.

Самая большая доля от общего количества респондентов – 61,81% – это 68 человек отметили, что государственная политика по инклюзивному образованию частично изменила их практику в классе. У остальных опрошенных ответы следующие: изменила полностью – 12 (10,90%), незначительно – 8 (7,27%), не повлияла – 8 (7,27%), неприменимо (отсутствие политики) – 14(12,72%). Разные ответы показывает, насколько учительство различаются в понимании и навыках инклюзивного образования.

О том, что есть школьная политика по внедрению инклюзивного образования в их школе, подтвердили 55,45% от общего количества респондентов, отрицали – 26,36 % и не знают – 18,18%. Почти четвертая часть опрошенных озадачила своим незнанием политики в школе. Чем это объяснить: отсутствием понимания инклюзии, повышения квалификации, неучастие в политике школы, равнодушием?

Более половины опрошенных – 57 чел. (51,81%) ответили, что смогут описать сильные и слабые стороны школьной политики для внедрения инклюзивного образования в школах, а 53 (48,18%) – не смогут.

Самая большая доля -52,72% – это 58 респондентов отметили, что школьная политика по инклюзивному образованию изменила основные аспекты их практики в классе, изменила основные аспекты в повседневной практике – 0%,некоторые

аспекты – 25,45%, повлияло незначительно – 3,63%, не изменила мою практику – 14,54%, неприменимо (отсутствие политики) – 3,63%.

100%-но респонденты указали, что они не имели возможность участвовать в национальных консультациях (обсуждения в рамках фокус-групп, обзоры, конференции/семинары, семинары по планированию и анализу, и т.д.) в целях разработки политики.

Также 100% учителей указали, что не имели возможность участвовать в консультациях на уровне школ в целях разработки политики.

Выше были описаны результаты анкетирования по политике инклюзивного образования, далее будут рассмотрены результаты опроса по его инфраструктуре.

На вопрос о местах в школе, где есть условия для инклюзивного образования, 11,8 % от общего количества респондентов отметили кабинет и 8% – школьный двор. Компьютерные лаборатории, библиотека – не были отмечены.

В вопросе о материально-техническом оснащении (специальной мебелью, интерактивном и развивающем оборудовании) самый высокий показатель – 64%, который подразумевает «да, частично имеется», наименьший – «да, есть» (4%). Об отсутствии материально-технического оснащения констатируют 35 человек (32%).

Доступ к тифло- сурдо-техникам, устройству(ам), подключенное к Интернету (персональный компьютер, мобильный телефон, планшет, и т.д.) отметили 52 человек (47,2%), а отсутствие – 58 человек (52,7%).

На вопрос: «Предоставляет ли ваша школа помощь через дефектолога, психолога, врача-специалиста, инструктора ЛФК и т.д.?» ответили «да» – 92% от общего количества опрошенных, как-то: помощь психолога-80%, дефектолога – 8%, инструктора ЛФК-4%, «нет» – 8% от общего количества опрошенных. Доля положительно ответивших на вопрос о предоставлении школой условий для школьного психолого-педагогического консилиума составляет 92 %, отрицательно – 8%. 28% опрошенных подтвердили то, что школа приобретает педагогическую литературу по инклюзивному образованию, 28% – не знают об этой проблеме, 44% – не подтвердили.

На вопрос: «Предоставляет ли ваша школа доступ к электронным библиотекам?» 40% респондентов ответили «да», 48% – нет, 12% – «не знаю».

Основными источниками цифровых ресурсов для преподавания являются различные сайты (доля респондентов – 62%), Министерство образования и науки (32%), открытые образовательные ресурсы (32%), коллеги-учителя (24%). А 8 % разрабатывают самостоятельно. 68% учителей отметили, что через школьную службу технической поддержки оказывается помощь при обучении детей с ограниченными возможностями в развитии, 32% – об отсутствии поддержки.

12 % учителей ответили, что состояние окружающей среды, и столько же, что финансирование школ, образовательные программы препятствует интеграции детей - инвалидов в массовую школу. А также 20% указали на социальные установки в обществе, квалификацию учителей – 8 %.

Интерактивную доску – 4%, цифровой фотоаппарат – 12%, мобильный телефон – 44%, проектор – 48% опрошенных используют в своей практике. Телевизор, радио, планшет не используют. Ни те, ни другие не используют 4% от общего числа опрошенных учителей. Таким образом, учителя начальных классов:

- признают, что есть государственная политика по внедрению инклюзивного образования;

- смогут описать сильные и слабые стороны государственной политики по внедрению инклюзивного образования в школах;

- отмечают, что есть школьная политика по внедрению инклюзивного образования

в их школе;

- отмечают, что школьная политика по инклюзивному образованию изменила основные аспекты их практики в классе;

- сообщают о частичном материально-техническом оснащении (специальной мебелью, интерактивном и развивающем оборудовании);

- констатируют о помощи школы через психолога;

- сообщают о предоставлении школой условий для школьного психолого-педагогического консилиума;

- считают основными источниками цифровых ресурсов для преподавания различные сайты;

- отмечают, что через школьную службу технической поддержки оказывается помощь при обучении детей с ограниченными возможностями в развитии;

- используют только проекторы в своей практике из технических средств.

В то же время учителя начальных классов:

- не имели возможность участвовать в национальных консультациях (обсуждения в рамках фокус-групп, обзоры, конференции/семинары, семинары по планированию и анализу, и т.д.) в целях разработки политики (100%);

- не имели возможность участвовать в консультациях на уровне школ в целях разработки политики (100%);

- не смогут описать сильные и слабые стороны государственной политики по внедрению инклюзивного образования в школах (48%);

- не знают, есть ли школьная политика по инклюзивному образованию (18%);

- показывают, что интеграции детей-инвалидов в массовую школу препятствуют социальные установки в обществе (20%);

- указывают, что в библиотеке, компьютерных классах, где должны подключаться специальные устройства, отсутствуют условия для инклюзивного образования (100%);

- констатируют отсутствие доступов к тифло- сурдо-техникам, устройству(ам), подключенное к Интернету (персональный компьютер, мобильный телефон, планшет, и т.д.) – 53%;

- отмечают малую долю предоставления помощи школой через дефектолога, инструктора ЛФК;

- не подтверждают, что школа приобретает педагогическую литературу по инклюзивному образованию (44%), не знают об этой проблеме (28%);

- не имеют доступа к электронной библиотеке (48%);

- не знают об электронной библиотеке (12%);

- не используют технические средства (4%).

Решение проблем в области политики и инфраструктуры инклюзивного образования перекликается с механизмами реализации, описанными в Концептуальных подходах к развитию инклюзивного образования в Республике Казахстан от 1 июня 2015 года №348, как-то:

- дать возможность учителям участвовать в национальных и школьных консультациях в целях разработки политики инклюзивного образования;

- формировать толерантное отношение общества к лицам с особыми потребностями через привлечение общественности, неправительственных организаций, а также разработать местными исполнительными органами программ, направленных на защиту прав детей совместно с педагогами;

- укреплять материально-техническую базу общеобразовательной школы, реализующей инклюзивное образование, за счет обеспечения специальными учебно-

методическими, техническими вспомогательными компенсаторными средствами и создания доступной «безбарьерной среды»;

- обеспечить организации образования вспомогательными техническими средствами (тифло-, сурдо- и др. техники), повышающих эффективность освоения им образовательных программ и специальными местами в учебных кабинетах для инвалидов [2].

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Комплекс мер по дальнейшему развитию системы инклюзивного образования в Республике Казахстан на 2015-2020 годы» [ЭР]. Код доступа: <https://online.zakon.kz/Document/?doc>
2. Концептуальные подходы к развитию инклюзивного образования в Республике Казахстан [ЭР]. Код доступа: <http://online.zakon.kz/>

М.Е.КИСАБЕКОВА, У.А.МАЙБАСОВА

К ВОПРОСУ О ПОЛИТИКЕ И ИНФРАСТРУКТУРЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Бұл мақалада инклюзивті білім берудің саясаты мен инфрақұрылымы бойынша мұғалімдерден алынған сауалнаманың нәтижелері көрсетілген. Бұл мәселе әлі аз зерттелген, сондықтан мұқият зерттеу қажет. Жарияланымда жалпы білім беру мектептер педагогтерінің сауалнамасының нәтижесі бойынша бұл мәселенің толық талдауы келтірілген.

ТҮЙІН СӨЗДЕР: инклюзивті білім беру, саясат, инфрақұрылым.

M.E. KISABEKOVA, U.A. MAIBASOVA

TO THE ISSUE OF INCLUSIVE EDUCATION POLICY AND INFRASTRUCTURE

This article presents the results of a survey of teachers on the policy and infrastructure of inclusive education. This problem has been little studied so far, and therefore requires careful research. The publication provides a detailed analysis of this problem based on the survey of teachers in general schools.

KEYWORDS: inclusive education, policy, infrastructure.

ПУБЛИКАЦИЯ В ЖУРНАЛЕ ИЗДАТЕЛЬСТВА ELSEVIER (SCOPUS)

Публикации в высокорейтинговых журналах таких издательств, как Elsevier (Scopus) и Thomson Reuters, являются общепризнанными в ученом мире показателями надежной репутации исследователей и престижа организации.

В научном журнале «Вестник Новосибирского государственного педагогического университета» опубликована статья Ибрагимовой Гульнары Каиржановны, заведующей кафедрой «Управление и качество образования» филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, подготовленная в соавторстве с учеными Карагандинского государственного университета им. Е.А.Букетова. Тема статьи – «Возможности оценки качества дошкольного образования с помощью методики ECERS-R в Казахстане».

Журнал «Вестник Новосибирского государственного педагогического университета» Международным экспертным советом (Content Selection & Advisory Board (CSAB) издательства Elsevier рекомендован для включения в базу данных Scopus и размещен в AGRIS (International Information System for the Agricultural Science and Technology) – международной специализированной научной полнотекстовой базе данных и других европейских и международных базах данных, описывающих мировой поток изданий по всем тематическим направлениям.

Статья Ибрагимовой Г.К. и ее соавторов посвящена исследованию проблемы оценки качества дошкольного образования. В ней представлен опыт использования методики ECERS-R для оценки качества дошкольного образования в Карагандинском регионе. Авторами статьи предлагается модель оценки развивающих компонентов дошкольной образовательной среды, которая показывает соотношение параметров среды со шкалами ECERS-R.

Материал публикации разработан в рамках реализации прикладного научного исследования Карагандинского института «Өрлеу» «Оценка качества образовательной среды дошкольной организации», руководителем которого является Гульнара Каиржановна.

МУЗЫКАЛЬНОЕ КРАЕВЕДЕНИЕ НА УРОКАХ МУЗЫКИ КАК СПОСОБ ВОСПИТАНИЯ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОЙ КУЛЬТУРЫ УЧАЩИХСЯ

В статье рассмотрена проблема необходимости внедрения в процесс духовно-нравственного воспитания школьника элементов музыкального краеведения. Сложность решения данной проблемы состоит в недостаточности разработки учебно-методических материалов музыкального краеведения определенных территориальных областей и практической неподготовленности учителей музыки к особенностям внедрения музыкального краеведения во внеклассную работу и дополнительное образование школьников.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: музыкальное краеведение, музыкальное воспитание школьников, дополнительное образование, внеклассная работа.

Высшая цель музыкального образования заключается в передаче ценного духовного опыта поколений, сконцентрированного в музыкальном искусстве, и развитие на этой основе положительных черт и свойств личности каждого ребенка. Современный этап духовного развития нашего общества характеризуется громадным интересом к истории страны, ее культуры, в том числе музыкальной. Цель программы по предмету «Музыка» – овладение учащимися ключевыми знаниями и умениями, способами творческого самовыражения и коммуникации в музыкальной деятельности, формирование понятий о нравственно-эстетических ценностях национальной и общечеловеческой культуры, развитие музыкальных и творческих способностей [1].

Таким образом, возможности народного творчества в музыкальном воспитании детей неопределимы и значимы. Они своей насыщенной яркой образностью и выразительностью занимают одно из важных мест в обучении и воспитании школьников. Они вызваны к жизни «педагогическими надобностями народа» и по силе воздействия на чувства и воображение ребенка занимают одно из первых мест среди других воспитательных средств.

Народная педагогика создает ребенку условия для присвоения им духовных ценностей, предлагая в самых различных жизненных ситуациях богатые разнообразными переживаниями музыкальные впечатления. Все народные праздники, обряды сопровождаются пением, танцами, звучанием народных инструментов. Эстетически ценные музыкальные впечатления ребенок получает с детства. Так формируется и усваивается подобно словам родной речи многокрасочный музыкальный язык родной национальной культуры.

Включение музыкального искусства в учебный процесс свидетельствует о возрастании роли музыкального образования как важного элемента саморазвития художественной культуры личности. Музыкальное образование призвано реализовать

процесс развития у детей способности чувствовать, понимать, любить, оценивать явления искусства, наслаждаться ими. Изучение местных музыкально-исторических материалов помогает воспроизвести более полную и объективную картину развития музыкальной жизни страны в целом.

Музыкально-исторической дисциплиной, занимающейся изучением музыкальной культуры отдельных местностей (городов, областей, пр.), является музыкальное краеведение. Музыкальный фольклор, художественное творчество, концертная и театральная жизнь определенной местности выступают как предметы музыкального краеведения. Музыкальным краеведением изучаются специфические особенности в развитии музыкальной культуры различных регионов той или иной страны (столицы и провинциальных городов, глубинных и пограничных областей и пр.) [2].

Использование материала музыкального краеведения в школе несет в себе большую педагогическую значимость. Этот материал является средством формирования музыкально-эстетической культуры школьников, подлинного нравственно-патриотического воспитания, развития музыкальных способностей, навыков поисково-исследовательской работы, повышения качества знаний и др. Использование музыкально-краеведческого материала соответствует принципам наглядности, доступности в обучении, связи с жизнью. Музыкальное краеведение устанавливает и поддерживает связь времен, поколений, преемственность в развитии музыкальной культуры региона. Оно способствует сохранению памяти о музыкантах края. В этом особая, непреходящая сила и ценность музыкального краеведения.

Проблема исследования заключается в том, чтобы использовать материалы музыкального краеведения, понимаемого как совокупность явлений, фактов, произведений музыкальной культуры края (как народной, так и профессиональной) в целях музыкального воспитания и образования. Известно, что во многих регионах нашей страны имеются своеобразные и глубокие пласты национальной музыкальной культуры, включающие в себя оригинальные сочинения местных авторов, фольклор, историко-архивные данные, связанные с жизнью и творчеством выдающихся музыкантов-уроженцев определенной местности. Однако они почти не применяются в практике работы школ.

В свете вышеизложенного, актуальность разработки проблем музыкального краеведения, которая позволяет учитывать краеведческий принцип в музыкальном воспитании, вносить в обучение комплекс национально-региональных особенностей, является очевидной. Однако, несмотря на важное значение краеведения, оно не заняло того места, которое могло и должно было занять в школе. Главной причиной сложившегося положения является отсутствие разработанных научно-методических основ музыкально-краеведческой работы в вузах, что отрицательно сказывается на подготовке высококвалифицированных, творчески работающих учителей музыки. Данное обстоятельство является одной из причин недостаточно высокого уровня музыкально-краеведческой работы в школе.

При обосновании современных требований к системе музыкально-педагогического образования в нашей стране, должны учитываться изменившийся социальный заказ, тенденции регионализации общества, новая социо-культурная и экономическая ситуация в стране. Не могут игнорироваться также появившиеся в музыкознании и музыкальной педагогике теоретические положения и методические новации, накопленный опыт преподавания и, конечно же, потребности практики.

Появление нового материала по музыкальной культуре края в школах возможно в связи с расширением задач и требований к организации дополнительного образования

школьников. Это обуславливает расширение содержания и структуры музыкально-педагогической деятельности учителя, включение в нее, наряду с хормейстерским, концертмейстерским, музыковедческим и другими видами профессиональной деятельности, музыкально-краеведческого вида. Следовательно, возникает необходимость подготовки учителей музыки к организации музыкально-краеведческой работы в рамках дополнительного образования в школе [3].

Высокая эффективность музыкально-краеведческой работы в школе может быть достигнута при следующих условиях:

1) преимущественности музыкально-краеведческой подготовки учителя в ВУЗе; организациях, специализирующихся на повышении квалификации педагогов; школе (в плане самообразования);

2) разработки и внедрения музыкально-краеведческой подготовки студентов в систему высшего профессионального музыкально-педагогического образования на основе комплексного, сквозного применения музыкального краеведения в ряде дисциплин общей и специальной подготовки путем использования методов: всестороннего раскрытия особенностей края, в условиях которого происходит обучение; введение элементов музыкального краеведения в уже имеющиеся учебные курсы; обогащение репертуара исполнительских классов музыкой композиторов, фольклором края; введение курсов музыкально-краеведческой направленности;

3) разработки и внедрения в школе содержания и методики музыкально-краеведческой работы (особенно активно во внеклассной работе, в условиях дополнительного образования);

4) разработки и внедрения в организациях, специализирующихся на повышении квалификации, системы поствузовской музыкально-краеведческой подготовки учителя, мероприятий посткурсового взаимодействия.

Каждая область имеет глубокие исторические, культурные (в том числе музыкальные традиции); обладает характерными социально-экономическими (демография, инфраструктура и др.), природно-географическими и прочими особенностями. Поэтому возникла необходимость выдвижения и обоснования новых принципов – учета национально-региональных особенностей в музыкальном образовании и разработки краеведческого компонента во внеклассной работе либо в дополнительном образовании школьников. Применение комплексного интегративного принципа учета национально-региональных особенностей в музыкальном образовании способствует переходу от унитарной к новой модели музыкального образования. Этот принцип позволяет учитывать всю совокупность особенностей региона (культурных, социально-исторических, географических, экономических, демографических, национальных, этнографических, языковых и др.) [2].

Сущность краеведческого принципа заключается в использовании материала по музыкальной культуре родного края (региона, области и др.), являющегося частью музыкальной культуры страны и мировой культуры в целом. Так, в учебную программу «Музыка» включено знакомство с композиторами-кюйши, уроженцами Карагандинской области – Таттимбетом Казангапулы и Ыкыласом Дуkenовым. Изучение творчества выдающихся земляков позволит школьникам понять роль личности в истории развития не только музыкознания, но и общественных отношений, оценить вклад создателей музыкальных школ и специфичных инструментальных приемов исполнения в сокровищницу музыкального искусства казахского народа. Прикосновение к наследию Таттимбета и Ыкыласа на уроке должно стать отправной точкой к расширению музыкального кругозора детей на занятиях в условиях дополнительного образования

и проведения внеклассных мероприятий. Темой таких занятий может стать:

- рассмотрение этапов творческого становления композиторов;
- знакомство с последователями основоположников казахской школы кюев в стиле шерте – Таттимбетом и школы кобыза – Ыкыласом;
- изучение истории создания кюев;
- посещение Карагандинского колледжа искусств имени Таттимбета и др.

Живой интерес может вызвать у детей посещения концертного зала «Шалкыма», в котором музыканты симфонического оркестра и оркестра казахских народных инструментов Карагандинского концертного объединения имени К.Байжанова проводят концерты для школьников в рамках «Детского абонемента». Таким образом, организация работы по музыкальному краеведению создаст условия не только для усвоения нового знания через учебный предмет «Музыка», но позволит сформировать исследовательские навыки, познавательную активность и во внеурочное время, развить социально значимые качества личности школьника [4].

Без учета выше обозначенных принципов невозможно формирование музыкально-образовательного пространства региона и образующей его музыкально-образовательной системы территории, в условиях которых происходит музыкальное воспитание школьников. Разумеется, при этом ведущая роль общегосударственной музыкальной образовательной политики должна быть сохранена.

Проведенный теоретический анализ позволил выявить научно-теоретические, педагогические основы школьного музыкального краеведения, его функции, формы, методы, условия успешности применения в практике. В связи со спецификой музыкально-краеведческого материала, заключающегося в его локальной закреплённости, возможными формами работы могут быть:

- 1) создание школьных музыкальных музеев;
- 2) организация экскурсий, фольклорных экспедиций по родному краю;
- 3) реконструкция музыкально-исторических событий и объектов родной области.

Использование нового музыкального материала области в школах в условиях внеклассной работы и организации дополнительного образования будет направлено на расширение содержания и структуры музыкально-педагогической деятельности учителя (включение в нее музыкально-краеведческого материала), а, следовательно актуализирует проблему подготовки учителя по музыкальному краеведению.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Музыка. Учебная программа для начальной школы (1-4 классы) в рамках обновления содержания среднего образования. – Астана, 2016. – 58 с.
2. Асташова Н.А. Музыкальное краеведение в системе подготовки будущего учителя музыки // Онлайн книги для учебы [ЭР]. – Режим доступа <http://knigilib.net/book/320-pedagogika-i-psixologiya-vestnik-1-2012/6-muzykalnoe-kraevedenie-v-sisteme-podgotovki-budushhego-uchitelya-muzyki.html>
3. Мукушева С.Б. Музыка пәні мұғалімінің кәсіби құзыреттілігін дамыту деңгейіне қойылатын замануи талаптар // Өрлеу. Үздіксіз білім жаршысы – Өрлеу. Вести непрерывного образования. – 2015. – №4(11). – С.36-39. [ЭР]. – Режим доступа <https://drive.google.com/file/d/0B2b9nHYtvaiMMm54M2xEY2d5THM/view>
4. Мукушева С.Б. Шестой день в школе: развитие социально значимых качеств учащихся (методические рекомендации) [ЭР]. – Режим доступа <https://drive.google.com/file/d/1JMAcN88rnIk4l8rmTHNRF4zwHrkOJiA9/view>

С.Б. МУКУШЕВА

**МУЗЫКА САБАҚТАРЫНДАҒЫ МУЗЫКАЛЫҚ ӨЛКЕТАНУ – ОҚУШЫЛАРДЫ
РУХАНИ-АДАМГЕРШІЛІК ТӘРИБЕЛЕУ ТӘСІЛІ**

Мақалада оқушыны рухани-адамгершілік тәрбиелеу процесіне музыкалық өлкетану элементтерін енгізу қажеттілігі мәселесі қарастырылады. Аталған мәселені шешудің күрделілігі - белгілі территориялық облыстарда музыкалық өлкетану бойынша оқу-әдістемелік әзірлемелердің жеткізіліксіздігі және оқушыларға қосымша білім беру мен сыныптан тыс жұмыстарға музыкалық өлкетануды енгізу ерекшеліктеріне мұғалімдердің тәжірибелік тұрғыдан дайын болмауында жатыр.

ТҮЙІН СӨЗДЕР: музыкалық өлкетану, оқушыларды музыкалық тәрбиелеу, қосымша білім беру, сыныптан тыс жұмыс.

S.B. MUKUSHEVA

**MUSICAL LOCAL STUDIES TO A MUSIC LESSONS AS A WAY
OF EDUCATION OF SPIRITUAL-MORAL CULTURE OF STUDENTS**

The article considers the problem of the need to implement elements of musical local history in the process of spiritual and moral education of a schoolchild. The complexity of solving this problem consists in the inadequacy of the development of educational and methodological materials of musical local studies of certain territorial regions and the practical unpreparedness of music teachers for the peculiarities of introducing musical local studies into extracurricular work and the additional education of schoolchildren.

KEYWORDS: musical local history, musical education of schoolchildren, additional education, extracurricular activity.

ЦИФРЛЫҚ ДӘУІРДЕ БІЛІМ БЕРУ ҚАНДАЙ БОЛУ КЕРЕК?

2018 жылдың 20 қыркүйегінде «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ «Цифрлық дәуірде білім беру қандай болу керек?» атты қонақтық дәріс өтті.

Лекторлар – Белгибаев Рашит Толеугазиевич, Қарағанды облысының Ақпараттандыру, мемлекеттік қызметті көрсету және мұрағаттар басқармасының басшысы және Шарипов Алибек Канатович, академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ-дің философия және мәдениет теориясы кафедрасының аға оқытушысы, философия ғылымдарының магистрі.

Тәжірибешімен ғалымның сұхбаттастық дәрісінде заманауи әлемнің жаһандануына және цифрландыруына байланысты білім беруді дамытудың маңызды мәселелер көтерілді. Бұл процестерден қандай сын-тегеуріндер туындайды? Прагматизм мен руханилықты қалай үйлестіру керек? Н.Ә. Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: қоғамдық сананы жаңғырту» бағдарламалық мақаласының негізгі мағыналық мәні қандай? Біз жас ұрпақтың бойына қандай құндылықтарды қалыптастыруымыз керек? ХХІ ғасырдың мұғалімі қандай болуы керек?

Қонақ дәріс өте мазмұнды болды әрі БАИ-ның оқытушылары мен қызметкерлері арасында үлкен пікір тудырды.

Кездесу соңында Рашит Толеугазиевич білім беруді цифрландыру саласында БАИ-мен ынтымақтастықты одан әрі дамыту жөнінде ұсыныстар енгізді.

КАКИМ БЫТЬ ОБРАЗОВАНИЮ В ЦИФРОВУЮ ЭРУ?

20 сентября 2018 года в филиале АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области состоялась гостевая лекция «Каким быть образованию в цифровую эру?»

Лекторы – Белгибаев Рашит Толеугазиевич, начальник Управления информатизации, оказания государственных услуг и архивов Карагандинской области, и Шарипов Алибек Канатович, старший преподаватель кафедры философии и теории культуры КарГУ им. академика Е.А. Букетова, магистр философских наук.

В бинарной лекции практика и ученого были подняты важные вопросы развития образования, связанные с глобализацией и цифровизацией современного мира. Какие вызовы несут в себе эти процессы? Как сочетать прагматизм и духовность? В чем состоит основное смысловое ядро программной статьи Н.А. Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания»? Какие ценности должны мы формировать у подрастающего поколения? Каким должен быть учитель ХХІ века?

Гостевая лекция была очень содержательной и вызвала большой отклик у преподавателей и сотрудников ИПК.

В завершении встречи Рашит Толеугазиевич внес предложения по дальнейшему сотрудничеству с ИПК в сфере цифровизации образования.

373.21

К. СМАГУЛОВА

«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
smagulova.k@orleu-edu.kz

МӘТІНМЕН ЖҰМЫСТЫ БЛУМ ТАКСОНОМИЯСЫ АРҚЫЛЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Ұсынылып отырған мақалада «Қазақ әдебиетін» оқытуда Блум таксономиясын пайдалану жолдары қарастырылады. Жаңартылған білім мазмұны бойынша жұмыс жасауда Блум таксономиясының өзектілігі анықталады. Оқушының оқу сауаттылығын дамытуда мәтінмен жұмысты ұйымдастыру жолдары ұсынылады. Тұлғаның танымдық әрекетін дамытуда Блум таксономиясына негізделген тапсырмалар жүйесі беріледі.

ТҮЙІН СӨЗДЕР: білім сапасы, Блум таксономиясы, мәтін, нәтиже, бағалау, тұлғаға бағытталған оқыту.

Қоғамымыздың қазіргі даму кезеңі мектептегі білім беру жүйесіндегі реформа қалдына оқыту үрдісін технологияландыру мәселесін қойып отыр. Оқытудың әр түрлі технологиялары жасалып, білім беру мекемелерінің тәжірибесіне енуде. Жаңартылған білім мазмұны бойынша жұмыс жасау мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және де басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді.

Жаңартылған білім мазмұны Назарбаев зияткерлік мектептерінде ғылыми-тәжірибелік тұрғыда дәлелденіп, тәжірибеде жақсы нәтижелер беруде.

Осы орайда күнделікті сабақ үрдісінде пайдалану үшін, әр мұғалім алдында отырған оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, педагогтік мақсатына, мүддесіне сай, өзінің шеберлігіне орай таңдап алады. Бұл реформа – оқушылардың шығармашылық қабілеттерін, терең ойлай білуін, теориялық негіздерін, эстетикалық көзқарастарын пайымдауын, баға беруін, танымдық белсенділігін дамытуға бағытталған. Жалпы білім беретін мектептердегі оқу- тәрбие үрдісін жаңаша дамыту, яғни оның нәтижесінің жоғарғы деңгейде болуын қадағалау жаңашыл педагогтердің қолында болды. Бұл жаңашыл педагогтардың мақсаты – оқушылардың алатын білімдерін сапалы ету, оның толыққанды жеке тұлға болып қалыптасуына негіз болу. Осыған орай қазірде педагогикалық технологиялар көптеп саналады.

Бүгінде біліктілікті арттыру жүйесінде Блум таксономиясы айрықша орын алады. Бұл педагогтің жаңа ақпаратты меңгеру, қолдану, ізденушілік, бағалаушылық деңгейге өсуін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Блум таксономиясының мақсатында оқушының «негізгі функционалдық сауаттылығын» дамыту арқылы нәтижеге бағыттау қарастырылған. Бұл оқушының тұлғалық-бағдарлы және интеллектуалдық даму траекториясының өсуіне қолайлы орта жасайды. Білім алушы әңгімелесудің, оқылған немесе тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсінеді және жеткізе алады, сөйлеушінің көзқарасын жеткізу жолдарын айқындайды, қорытындылар жасайды. Пікірталастың

тақырыбын түсінеді және сөйлеу нормасын сақтай отырып, оны талқылауға қатысады. Мәнерліліктің эмоциялық-реңкті құралдарын қолдана отырып, әңгімелеу және сипаттау мәтіндерінің мазмұнын баяндаудың түрлі тәсілдерін пайдаланады, көркем шығармалардың мазмұнын баяндаудың түрлі тәсілдерін қолданады, тыңдағандарына және оқығандарына қатысты пайымдайды, өз ойымен және эмоциясымен бөліседі, логикалық дәйектілікті сақтай отырып, өз көзқарасын дәлелдейді [1].

Тілдік пәндердің мазмұны ойын және танымдық іс-әрекеттер арқылы білім алушылардың бойында тілдерді үйренуге деген қызығушылығы мен оң қатынасын дамытуға, сондай-ақ ақпарат алмасу, тілдік материал ретінде мәтінмен жұмыс істей білу, фразалар мен сөз орамдарының мәнін түсіну және оларды нақты жағдайлар кезінде қолдану үшін бастапқы коммуникативтік дағдыларды қалыптастыруға бағытталған [2].

Бүгінгі таңда педагогтің міндеті оқушыларды білім мөлшерімен жабдықтау емес, білімді өз бетімен алу үшін жағдай жасау болып табылады. Осыған орай, әдебиет пәнінің оқытылу сапасын жақсарту, оқыту әдістемесін ғылыми зерттеу нысанына ала отырып, соны ізденістер жасау, оны тікелей іс-тәжірибе арқылы дәлелдеуге қол жеткізу кезек күттірмейтін маңызды мәселеге айналуға. Әдебиеттен білім беру көркем әдеби мәтінді ой көзімен түсіне оқып, жан-жақты талдау жасаумен ерекшеленеді. Осыған орай, тілдік қатынастың дамуына алғышарт тудырудың басты факторы оқушыға тілдік орта жасау болса, сол тілдік орта оқу мәтіндерінің коммуникативтік, ой дамытушылық, шығармашылық, зерттеушілік сипаттарымен айқындалуы оқу тапсырмаларында жан-жақты қарастырылуы қажет [3, 16]. Тұлғаның рухани-адамгершілік тәрбиеленуі бүгінгі таңда өзекті мәселе болып отыр. Оқушының адамзаттық құндылықтарды игеруі ана тілі және туған әдебиетіміздің рухани байлықтарын түйсінуді арқылы бойына сіңірілмек. Ол үшін сабақта әр оқушының өзінің интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерінің шыңына жету мүмкіндігін қамтамасыз ететін, құзыреттілігін қалыптастыратын оқу тапсырмаларын әзірлеу қажеттігі туындайды. Осыған орай, заманауи талаптарға сай Еуропалық біліктілік жүйесіндегі «Ана тілінде сөйлесе алу» құзыреттілігіне негізделген оқу тапсырмаларын әзірлеудің әдіс-амалдарын қарастыру көзделеді. Әдебиетті оқытуда көркем әдеби мәтінді ой көзімен түсіне оқып, жан-жақты талдау жасаумен ерекшеленеді [4, 5].

Тұлғаның тек білімді болуы жеткіліксіз. Қазақстан Республикасында білім беруді 2016-2019 жылдары дамытудың мемлекеттік бағдарламасында бала кезден бастап, ересек жасқа дейін адамның біліміне жасалған инвестициялар, экономика және қоғам өміріне елеулі өзгерістер енгізетіндігін әлемдік тәжірибе дәлелдеп берген деп айтылған. Яғни, «функционалдық сауаттылық» белгілі бір кезеңге сай субъектінің алған білімі мен білігі негізінде сауатты іс-әрекет ете алу деген мағынаны білдіреді. Білім берудің нәтижесі ретіндегі құзыреттіліктер белгілі бір пәнге қатысты оқушының игерген іс-әрекет тәсілдерінің жиынтығы екендігі белгілі.

Жаңартылған білім мазмұнының бүкіл жүйесі функционалдық сауаттылық ұғымымен байланысты десек артық айтқандық емес. Бүгінгі ұрпақ бойында талай ғасырдан бергі үздіксіз келе жатқан тәжірибені дамыту, келешекке жеткізу, оқушының қарым-қабілетін өзінің ортамен қарым-қатынасының, өзінің қоғаммен қарым-қатынасының, өзін және өзгені танып білудің құралына айналдыру – қазіргі мектеп алдында тұрған басты мәселе болуда. Бұл талаптарды заманауи тұрғыда білім беру жүйесін өзгертусіз жүзеге асыру мүмкін емес.

Қоғамның дамуына байланысты сауаттылық ұғымының мәні тарихи тұрғыдан өзгергенін, тұлғаға қойылатын талаптарда оқу, жазу, санай білу қабілеттерінен гөрі белгілі бір қоғамда өмір сүруге қажетті білім мен біліктердің жиынтығын игеру, яғни

функционалдық сауаттылыққа жету деген сипатта ұғынылады.

Біздің оқушыларымыздың функционалдық сауаттылығын дамытуда оқулықтар мазмұны ерекше орын алады. Оқулықтар ішкі және басқа пәндермен байланыста және қолданбалық сипатта болғанда ғана нәтижеге жете алатынымыз сөзсіз. Сондықтан жаңартылған білім мазмұны ұстанымына сай (5-7 сыныптар) оқулықтары мен оқу-әдістемелік кешендердің мазмұны қайта қарастырылып, жаңартылды.

Бүгінде көркем мәтінді табиғатына сай талдаудың тиімді жолдарын қарастыра отырып, Блум таксономиясына негізделіп құрылған тұлғаның құзыреттілігін қалыптастыратын оқу тапсырмаларын дайындаудың теориялық амал-тәсілдері мен практикалық бөлімдегі оқу тапсырмалары арқылы оқыту әдістемесіне білім сапасын арттыратын инновациялық өнімді әдістер енгізу өзекті болуда [5, 68].

Оқушының өздік жұмысын тиімді ұйымдастыруда ұсынылатын Блум таксономиясына негізделген тапсырмалар жүйесінің алдына қоятын мақсаты да жоғарыдағы мәселелерге байланысты құрылған. Құзыреттілік педагогикаға негізделген Б. Блумның мақсат қою технологиясын тиімді пайдаланған оқушының «Мен шығармашыл тұлғамын» деген өзіне-өзі сыни көзбен қарауға көзқарасы қалыптасқан, алған білімін өмірде пайдалана алатын әлеуметтенген құзыретті тұлға даярланады. Деңгейлік тапсырмалар негізінде тұлғаның өз ісіне мақсат қоя отырып, оны іске асыру үшін әр түрлі жағдайлардағы проблемаларды анықтап, жауапты шешім қабылдап, өз шешімінің нәтижесін бағалай алу біліктілігі және эвристикалық, ізденушілік әдістерге негізделген шығармашылық зерттеу мәселелерін шеше алу қабілеттілігі дамиды, тұлғаралық әлеуметтенуі негізінде коммуникативтік құзыреттілігі артады.

Қазақ әдебиетін оқыту барысында Блум таксономиясын пайдаланудың үлгісі төмендегі кестеде беріледі (1-кесте). Үлгіде 5-сынып бойынша «Қазақ әдебиеті» пәнінен «Ер Төстік» ертегісі [6, 60-61], К. Ахметованың «Қазағым менің» өлеңі [6, 154] ұсынылады (кесте).

Кесте. Блум таксономиясына негізделген тапсырмалар

№	Тапсырмалар реті	Блум таксономиясы/ деңгей	Уақыты, мин	Ұйымдастыру түрі
1	Маңызды деректерді еске түсіріп, көп нүктенің орнын толтыр. 1) Ерназардың ... ұлы болыпты. 2) Мұны басқа қыздарымның сырғасына араластырмаймын, ана қыздарым –бір төбе, ... бір төбе. 3) Кежекейдің айтуымен Төстік ... атты мінеді. 4) Төстік жүрерде Кенжекей деп серт береді. 5) Жылан.... хан Төстіктің тілегін орындап, қызын беріп және қаншама жолдас қосып беріп, қош айтысып қала береді. 6) Балапандардың мойны түгел жұлынған соң ... та өліп қалған екен. 7)... жас жігіт, жаңа түскен келіншек, ... бесті ат қалпына келеді	1	5	Жеке жұмыс/ өзін-өздері бағалау

2	2.1.Ертегідегі негізгі ойды «Шежіре ағашына» түсір. Тәртібі: -«Тамырларына» алынған мәселенің негізгі себептері жазылады. -«Діңгегіне»-проблема (өзекті мәселе); -«Бұтақтарына» салдарлар жазылады. 2.2. Ертегідегі өлең сөздердің поэтикалық күшін «Цицерон» сызбасында көрсет. 1 2 3 4 5	2	10	Жеке жұмыс, жұпта жұмыс /өзін-өздері бағалау												
3	3.1. Ертегінің мазмұнын жетекшілікке алып, талдау жаса. <table><tr><td>Халық тұрмысының көрінісі</td><td>Мысал келтір</td></tr><tr><td>Наным-сенімі</td><td></td></tr><tr><td>Әдет-ғұрпы</td><td></td></tr></table> 3.2. Ертегінің тіліне талдау жаса <table><tr><td>Теңеу</td><td>Эпитет</td><td>Метафора</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Халық тұрмысының көрінісі	Мысал келтір	Наным-сенімі		Әдет-ғұрпы		Теңеу	Эпитет	Метафора				3	10	Жұпта жұмыс, топта ортаға салу/ өзін-өздері бағалау
Халық тұрмысының көрінісі	Мысал келтір															
Наным-сенімі																
Әдет-ғұрпы																
Теңеу	Эпитет	Метафора														
4	Ертегідегі ерлік ұғымына байланысты өз тұжырымыңды шығар.	4	10	Жұпта жұмыс/ өзін-өздері бағалау												
5	«Ертегідегі сүйікті кейіпкерім» тақырыбында ой-толғау жаз.	5	5	Жеке және жұпта, топта жұмыс / өзін-өздері бағалау												
6	Жамандыққа қарсы тұру үшін өз бойыңда болу керек қасиеттер жайлы пайымда. Өз бойыңдағы осы қасиеттерді жетілдіру жолдарын атап, алдыңа мақсаттар қой, тиімділік жағын пайымда	6	5	Жеке жұмыс/ өзін-өздері бағалау												

Сабақтың тақырыбы: К. Ахметова «Қазағым менің» өлеңі [6, б.154]

№	Тапсырмалар реті	Блум таксономиясы/ деңгей	Уақыты, мин	Ұйымдастыру түрі
1	1. Өлеңді түсініп оқып, әр шумақтағы негізгі ойды анықта. 1.1. Өлеңдегі түсініксіз сөздердің мағынасын аш	1	5	Жеке жұмыс/ өзін-өздері бағалау

2	2. Өлеңге талдау жаса. <table><tr><td>Өлеңнен қазақ халқының қасіретін бейнелейтін жерлерді тап.</td><td>Өз көзқара сыңды білдір.</td><td>Өлеңнен қазақ халқының өршіл рухын бейнелейтін жерлерді тап.</td><td>Өз көзқара сыңды білдір.</td><td>Лирикалық кейіпкердің көңіл-күйін білдіретін жерлерді мәтіннен тап.</td><td>Өз көзқара сыңды білдір.</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> 2.1. Өлеңді қара сөзге айналдырып, ақынның айтпақ ойын өз сөзіңмен білдір	Өлеңнен қазақ халқының қасіретін бейнелейтін жерлерді тап.	Өз көзқара сыңды білдір.	Өлеңнен қазақ халқының өршіл рухын бейнелейтін жерлерді тап.	Өз көзқара сыңды білдір.	Лирикалық кейіпкердің көңіл-күйін білдіретін жерлерді мәтіннен тап.	Өз көзқара сыңды білдір.							2	10	Жеке жұмыс, жұпта жұмыс, топта ортаға салу/ өзін-өздері бағалау
Өлеңнен қазақ халқының қасіретін бейнелейтін жерлерді тап.	Өз көзқара сыңды білдір.	Өлеңнен қазақ халқының өршіл рухын бейнелейтін жерлерді тап.	Өз көзқара сыңды білдір.	Лирикалық кейіпкердің көңіл-күйін білдіретін жерлерді мәтіннен тап.	Өз көзқара сыңды білдір.											
3	3. Өлеңнің мазмұнын басшылыққа алып, көтерілген өзекті мәселені тауып, «Шежіре ағашына» түсір. -«Тамырларға» қаралатын мәселенің себептері; -« Діңгегіне» проблема; -«Бұтақтарына» салдарлар жазылады. 3.1. Мәтінді пайдалана отырып, қазақ халқына тән қасиеттерді топтастырып жаз	3	10	Жұпта жұмыс, топта ортаға салу/ өзін-өздері бағалау												
4	Қазақ халқының басынан өткен қиыншылық кезеңдерін еске түсіріп, қиындыққа мойымайтын, өршіл, намысқой халық екендігін дәлелде	4	10	Жұпта жұмыс/ өзін-өздері бағалау												
5	«Қазағым менің» тақырыбында өз туындыңды жаз	5	5	Жеке және жұпта, топта жұмыс/ өзін-өздері бағалау												
6	Келешекте ел тізгінін ұстар елбасшысы болсаң, халқыңды татулықта, молшылықта өмір сүруі үшін қандай іс-әрекет жасар едің? Іс-әрекетіңе баға бер. Елбасы ретінде, халқыңның жарқын өмірі үшін қызмет ететін мемлекеттік заңның жобасын жаса	6	5	Жеке жұмыс/ өзін-өздері бағалау												

Қазақ әдебиетін оқытудың сапасын арттыру оқытушылардың оқыту әдістерін ұтымды таңдауына тікелей байланысты. Оқыту әдістерінде ана тілі мен әдебиетін тілді сапалы оқытып үйрету мақсатына сәйкес іріктеуде мынаны ескерген жөн: материалды меңгеру біртіндеп, сатылай өсу заңдылығымен жүзеге асады. Мұндай жағдайда білімнің нақтылы деңгейін қайта жаңғыртуға бағытталған әдістерді іріктеу қажет.

Қорыта келгенде, әдебиет пәнінде көркем мәтінді табиғатына сай талдауды Блум таксономиясына негіздеп құрудың тұлға құзыреттілігін қалыптастыруда зор маңызға ие екенін ерекше атап өтуге болады. Бұл оқу тапсырмалары оқу үрдісін, жұмыс түрлерін тиімді басқаруды, сонымен қатар өз оқуын табандылықпен жалғастыруды, оқудың ұзақ

кезеңінде ықыласты болуды және оқудың мақсаттары мен міндеттерін сын тұрғысынан ойлауды қамтамасыз етеді. Осы тұрғыда оқу тапсырмаларының қорын әзірлеу жұмысы бізден Еуропалық біліктілік жүйесіндегі іс-тәжірибені үздіксіз оқып үйреніп, қолданысқа енгізе білуімізді талап етері анық. Ал оқушылардың пәнге қызығушылығын арттыра отырып, дарындылығын дамытудағы іздену-зерттеу бағытындағы тапсырмалар жүйесін ұсыну – өмір талабы. Қысқа мерзімді курстың өзі әрбір педагогтің жаңалықты өз іс-тәжірибесіне сауатты қолдануына бағытталғанда ғана нәтижелі болмақ.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Білім берудің тиісті деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары – [ЭР]. Қолжетімді режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1200001080>
2. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016 - 2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы: [ЭР]. – Қолжетімді режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1600000205>
3. Мирсеитова С. RWCT сөздігі: Кәсіби даму мектебі. – Алматы, 2015.
4. Қайыңбаев Ж. Біліктілікті арттырудың жаңа форматы – өркениетті білім кеңістігіне қосылудың негізі //Әдіскер – Методист. – 2014. – №1/51/ – 4-8 б.б.
5. Құсайынов А.Қ., Асыллов Ұ.Ө. Оқулықтану: Өзекті мәселелер. Алматы: Рауан, 2000. – 32 б.
6. Смағұлова Қ.Ф., Әкімбекова Г.З. Қазақ әдебиетінен 5-сыныпқа арналған Блум таксономиясына негізделген тапсырмалар жүйесі. – Астана, 2016. – 127 б.

К. СМАГУЛОВА

МӘТІНМЕН ЖҰМЫСТЫ БЛУМ ТАКСОНОМИЯСЫ АРҚЫЛЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

В статье рассматриваются способы использования таксономии Блума при обучении предмету «Казахская литература». Определена актуальность Таксономия Блума для реализации обновленного содержания среднего образования. Предлагаются способы организации работы с текстом для развития функциональной грамотности ученика. Приведен пример направленных на развитие познавательной деятельности школьника системы заданий, основанных на таксономии Блума.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *качество знаний, таксономия Блума, текст, результат, оценивание, личностно-ориентированное обучение.*

К. SMAGULOVA

TEXT WORK ORGANIZATION ACCORDING TO BLOOM'S TAXONOMY

In this article we will consider how to use Bloom's taxonomy in teaching Kazakh Literature. The relevance of Bloom Taxonomy is determined by the content of the updated content. The ways in which textual writing can be used to develop student learning literacy. A system of tasks based on Bloom's taxonomy is being developed to develop the cognitive behavior of the individual.

KEY WORDS: *quality of education, Bloom's taxonomy, text, result, assessment, result-oriented education.*

81'243+811.512.122

М.Б. СУЛЕЙМЕНОВ

«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
m.suleimenov1979@mail.ru

ОРЫС ТІЛДІ МЕКТЕПТЕРДЕГІ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТЫҢДАЛЫМ ЖӘНЕ АЙТЫЛЫМ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ

Мақалада жаңартылған білім беру мазмұны бойынша орыс тілді мектептердегі қазақ тілін оқытудың мәселелері қарастырылған. Тыңдалым және айтылым тілдік дағдылардың маңыздылығы сипатталған. Оқушылардың тыңдалым және айтылым тілдік дағдыларын дамытудың әдіс-тәсілдері ұсынылған.

ТҮЙІН СӨЗДЕР: жаңартылған оқу бағдарламасы, тілдік дағдылар, оқу үдемелігі, коммуникативтік құзыреттілік, белсенді оқу.

Білім беру бағдарламасын реформалаудың алғышарттары, оның ішінде қазақ тілі пәні бойынша білім беру мазмұнының жаңартылуы «Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы туралы» сәйкес қолға алынған болатын.

Бұл бағдарламаның негізгі қағидаты – коммуникативтік тәсіл арқылы оқушының тіл туралы, ұлттық және жаһандық мәдениеттің маңызы туралы түсінігін кеңейте отырып, қазақ тілін табысты үйрету [1].

Бүгінгі таңда білім беру саласына түбегейлі өзгерістің қажеттілігін ескерсек, реформаның басында тілдік пәндердің тұру себебін бағдарламада көрсетілген мына жолдармен түсіндіре аламыз: «...Әрбір оқушы үшін тіл – негізгі білім құралы. Оқушылардың тілдік қарым-қатынасы өздері өмір сүріп отырған және білім алатын орта арқылы жүзеге асады. Тілді жетік меңгеру ұлттық құндылықтарды түсінетін, әлемдік деңгейде жаңа өзгерістерге бейім, жаңашыл жеке тұлға қалыптастыруға ықпал етеді». Білім беру сапасын арттыру барлық әлем қауымдастағы үшін маңызды мәселелердің бірі болып табылады. Еліміздің білім саласында білім беру сапасын арттыруға және оқу мен оқытуды жан-жақты жетілдіру бағытында көптеген бастамалар орын алды. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасында орта білім берудің мазмұнын жаңарту міндеті белгіленген болатын [2].

Жаңартылған білім беру мазмұны жағдайында оқу бағдарламалар, оқытудың әдіс-тәсілдері, критериалды бағалау орыс тілді мектептердегі оқушылардың қазақ тілін еркін меңгертуге ықпалы бар. Қазақ тілін үйренудегі тілдік дағдылардың маңызы зор. Себебі, алдыңғы уақыттарда тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым коммуникативтік әрекеттерді дамытуға мән берілмейтін. Әсіресе тыңдалым, айтылым дағдыларын өзге ұлт балаларына үйрету қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдеріне қиындық туғызатын. Осы орайда білім беру мазмұнын жаңарту аясындағы қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдері оқу бағдарламасына негіз болған белсенді оқу, сындарлы-әлеуметтік оқу теорияларымен танысып қана қоймай, аталған тілдік дағдыларды дамытудың әдіс-

тәсілдерін зерттеп, тәжірибе жүзінде іске асыруды қамтамасыз етеді.

Сондықтан, біліктілігін арттыру курс кезеңінде мұғалімдер оқу бағдарламасы мен сабақ жоспарын талдай отырып, қазақ тілін оқытудың келесі: оқытудың үдемелігі, коммуникативтік әдіс, мұғалім жетекшілігімен жүретін оқылым мен жазылым, табиғи әдіс, тыңдау-көру-орындау тәсілі, тіл үйренушілер қоғамдастығы жаңа әдіс-тәсілдерімен танысады. Аталған әдіс-тәсілдер қазақ тілін екінші тіл ретінде үйренушілердің сөздік қорын байытуға ықпал етеді.

Орыс тілінде оқытатын мектептерде қазақ тілін оқыту аясында оқылым, жазылым, айтылым, тыңдалым дағдыларын дамыту нәтижесінде оқушылар алған білімдері мен үйренген дағдыларын кез келген орта жағдайында бәсекеге қабілетті болуға, қарым-қатынас үдерісінде тиімді қолдануға мүмкіндік беретін білім алады. Оқушылар көпұлтты қоғамдағы әртүрлі жағдайларда табысты ынтымақтастық пен өзара түсіністікте өздерінің коммуникативтік қарым-қатынас жасау құзыреттіліктері мен тілдік дағдыларын жетілдіре алады.

Коммуникативтік тілдік дағдыларды қалыптастыру дегеніміз – педагог-ғалым Ж.Аймауытовтың сөзімен айтқанда: «баланы сөйлеуге, басқалардың сөзін ұғуға, өз бетімен жазуға, оқуға төселдіру. Бірақ бұл мағынасыз әдеттендіру, құрғақ төселдіру емес, тілге жаттықтырумен бірге баланы ойлауға да жаттықтыру». Ал М.Жұмабаевтың айтуынша, «баланың тілін шын дұрыс жолға салатын, дұрыстайтын, байытатын – мектеп» [3].

Коммуникативтік дағдылар ең әуелі мектептегі оқыту үрдісінде, негізінен, тіл мен әдебиеттік оқу сабақтары барысында қалыптасады. Олай болса, бастауыш білім беру мазмұны оқушыны тұлға ретінде қалыптастыра отырып, оның, ең алдымен, өз ана тілінде ауызекі және жазба тілде сауатты сөйлеу, ересектермен, сыныптастарымен еркін қарым-қатынас жасай білу, айтылғанды ыждаһатпен тыңдап, түсіну, өз пікірін жеткізе білу, дұрыс оқу және сауатты жазу, т.б. дағдыларын, соның нәтижесінде өздігінен білім алу, алған білімін өмірлік жағдаяттарға сәйкес қолдана білу қабілеттерін, өмірдегі мәселелерді шешуге арналған білік-дағдыларын дамытуға бағытталуы тиіс.

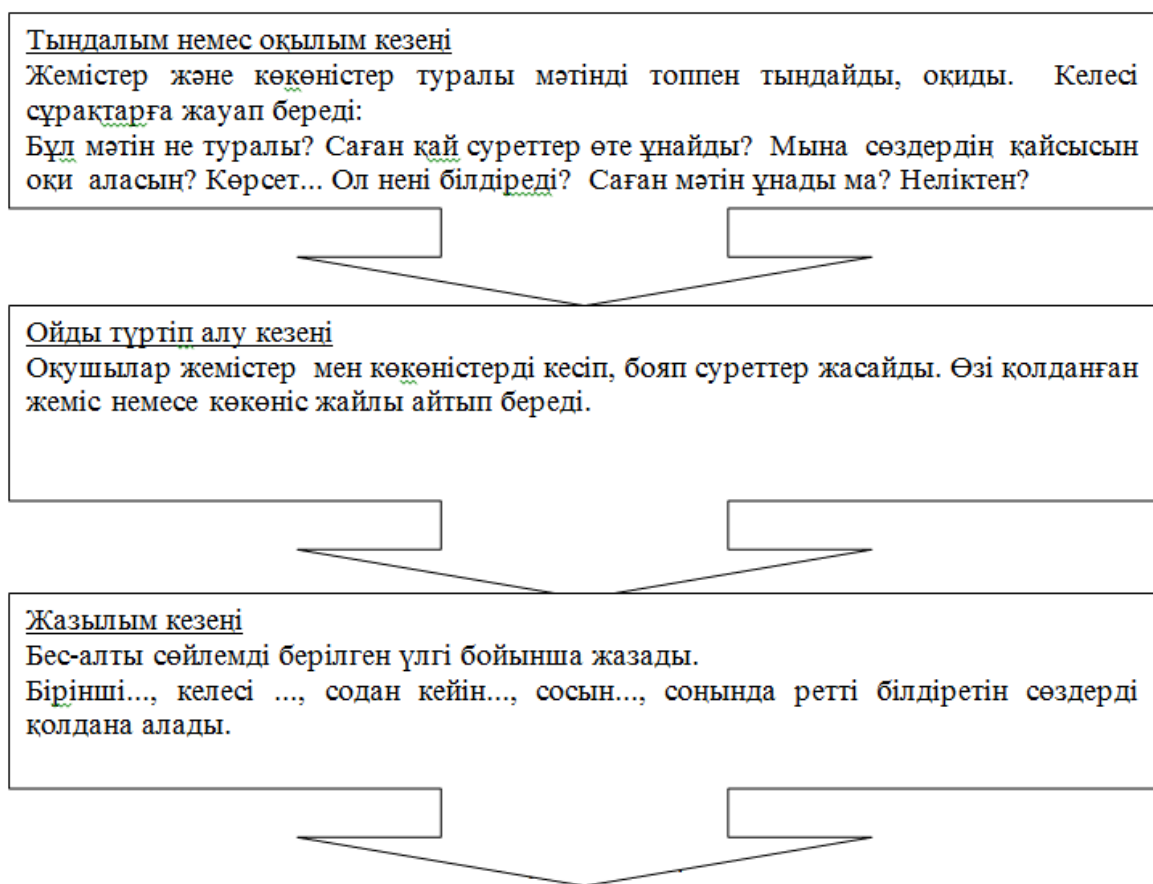
Коммуникативтік дағдыларды дамыту келесі тәртіп бойынша іске асады: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым. Аталған бірізділік, қарапайымнан күрделі деңгейге ауыса отырып, оқушыларға тілді біртіндеп үйренуге мүмкіндік береді және коммуникативтік құзыреттіліктерін дамытады [4, 71].

«Коммуникативтік құзыреттілік» – білім алушылар және қоғам үшін күнделікті оқуда, қарым-қатынаста мәселені тіл арқылы шеше білу қабілеттілігі; қарым-қатынастық мақсатты іске асыруда жеке тұлғаның тіл және сөз құралдарын пайдалана алуы. Егер адам сол тілде сөйлеушілермен тікелей немесе аралық қарым-қатынас барысында сол тілдің нормалары мен мәдени дәстүріне сәйкес өзара түсінісе алса, коммуникативтік құзыреттілікті меңгергені. Коммуникативтік құзыреттілік өз ана тілін және басқа тілді білудегі қабілеттілігін қарастырады [5].

Алдымен «дағды» дегеніміз не деген сұраққа жауап іздейік. Дағды дегеніміз – әрекеттің адам бойында орнығуы. Дағды – жаттығу нәтижесінде пайда болатын автоматтандырылған ептілік немесе әрекет. Дағды адам әрекетінің қай-қайсысында да ерекше орын алады. Дағдының арқасында біздің санамыз қызметтің түпкілікті, шешуші кезеңдеріне жұмылдырылып табысты болуын қамтамасыз етеді. Қандай да болмасын дағдыға бала басқалармен қарым-қатынас жасау барысында үйренеді. Бала үлкендердің істеген әрекеттерін көріп бақылап, оған еліктейді, кейін оны өзі істей бастайды. Ал оқытуда мұғалім дағдыландыратын әрекеттерін арнайы көрсетеді, түсіндіреді, балалар оның орындалуын бақылайды.

Орыс тілінде оқытатын мектептердегі қазақ тілінің оқу бағдарламасында оқушылардың тыңдалым дағдыларын дамытуға ерекше мән берілген, бұны оқу жоспарындағы оқушыларға телехабар, кинофильм, ән және ересек адамдарды тыңдау және оларға жауап беруді көздейтін жаттығулардан көруге болады. Аталған жаттығулар тізбектелген сабақтар топтамасында қамтыла отырып, сабақтың басында қолданылатын ынталандырушы материал ретінде немесе басқа дағдыларды шыңдардың алдында идея жинақтауға арналған мүмкіндік ретінде ұсынылады. Осылайша, оқылым, жазылым, тыңдалым және айтылым дағдыларының әрқайсысын жеке үйрете отырып, оларды бір-бірімен өзара тығыз байланыста кешенді түрде оқытылады.

Мысалы: 1-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәні бойынша оқу жоспарында «Тамақ және сусын» бөлімі бойынша «Жемістер мен көкөністер» тақырыбы берілген. Осы тақырып аясында оқу үдемелігін қалай құрылымдауға болады (сурет).

Сурет. Оқу үдемелігін құрылымдау

Ұсынылған кестеде белсенді және аудиовизуалды тәсілдерді біріктіре отырып жоспарлау және оқыту моделі жазылым бойынша үлгерімін бағалап, жылдам жетілдіруде, сондай-ақ оқушының көзқарасын өзгертіп, уәжін арттыруда табысты болып шықты, яғни ол тілді жаттап алу қажет грамматикалық құралдар жиынтығы емес, ақпаратқа қол жеткізіп, қарым-қатынас жасау әдісі ретінде қарауға мүмкіндік береді [6].

Сондай-ақ оқу үдемелілігінде мұғалімдер оқылым мен жазылымды дамыту үшін айтылым мен тыңдалымды қолдану мүмкіндіктерін қарастырады. Барлық оқушылар оқу

мен жазуды үйренуден бұрын алдымен тыңдау мен сөйлеуді үйренеді. Сонымен қатар, оқушылар әлеуметтік өзара әрекет үдерісінде жазылым мен оқылым дағдыларына қарағанда, өздерінің айтылым және тыңдалым дағдыларын көбірек жетілдіреді.

Тілдік дағдыларды дамытуға арналған тапсырмаларды құруда нақты нәтижені мақсат етіп қою маңызды. Алдымен, айтылым мен тыңдалым дағдыларын дамыту керек. Тыңдалым қалыптаспаған жағдайда айтылым қалыптаса алмайды. Тыңдалым дұрыс жолға қойылған болса, айтылымды жетілдіру үшін оқушыларға жаңа сабақты бекіткеннен кейін, өз ойын еркін айтқызуға бағытталған жағдаяттық тапсырмалар беріліп отырғаны дұрыс. Айтылым – бұл мұғалімнің сабағында жүргізілген бүкіл әдіс-тәсілдерінің нәтижесін көрсетеді. Оған қол жеткізу үшін оқытудың әр сабағының жаттығу жүйесі қарапайымнан күрделіге ұстанымы бойынша құрылуы тиіс. Алғашқы кезеңде оқылым мен жазылым дағдысын тіл меңгеруші сабақтың өн бойында берілген түрлі жаттығулардың көмегімен қалыптастыра алады. Оқыту мазмұнының күрделене дамуына қарай, оқылым мен жазылымды қалыптастыру жолдары да ерекшелене бастауы тиіс. Қарапайым бір сөйлемнен бастап құрылған мәтін түрлері үлкен әңгіме, баяндама, эссе т.б. түрінде көрінгені дұрыс [7].

Тыңдалым дағдысы бойынша негізгі ойды түсіну, ақпаратты анықтау, түсінгенін практикада қолдана білу бағаланады. Мысалы тыңдалымға ұйымдастырылған сабақ үлгісі.

Тыңдалым алдындағы тапсырма:

- Лондон олимпиадасы туралы не білесің?
- Оған кімдер қатысты және жеңімпаз атанды?
- Сен кімдерге жанкүйер болдың?

Жаңа сөздер: жеңімпаз, жанкүйер, спортшы, ауыр атлетика, велоспортшы, әлемдік рекорд, жетістік, жеңіс.

Тыңдалым сұрақтары:

Жалпы мазмұнын түсінуге арналған сұрақтар: Тыңдалым мәтіні не туралы? Онда қай спортшыларға ерекше тоқталып өтті? Лондон олимпиадасының Қазақстан үшін қандай маңызы болды?

Нақты мәлімет алуға арналған сұрақтар: Лондон олимпиадасы жеңістері Қазақстандықтардың қандай сезімдерін оятты? (мақтаныш). Жетінші алтынды қанжығаға байлаған спортшы кім? (Серік Сапиев). Ауыр атлетикадан әлемдік рекордты жаңартқан спортшы қыздар кім? Илья Ильинге жеңіс әкелген зіл темірдің салмағы қанша? (226 кг). Қазақстанға алғашқы алтынды алып берген кім? Арнайы қолдау көрсетуге барған шоу-бизнес өкілдері кімдер? (М.Арынбаев, Жұлдыз). 30-шы Лондон олимпиадасы қай уақыт аралығында өтті? (30 шілде-12 тамыз). Лондон Олимпиадасындағы Қазақстанның жетістігі қандай? (7 алтын, 1 күміс, 5 қола).

Талқылауға арналған сұрақтар:

1. Лондон олимпиадасын басынан аяғына дейін тамашаладың ба?
2. Спортшыларымыздың жеңісін көргенде қандай сезімде болдың?
3. Олимпиаданы қалай тамашаладың? Достарыңмен бе әлде отбасыңмен бе?
4. Қазақстан спортшылары жеңіске лайық деп есептейсің бе? Неге?
5. Біздің спортшыларымыздың артықшылығы мен кемшілігі не болды деп ойлайсың?

Айтылым дағдысы бойынша тапсырмалар тақырыпқа қатысты ойын білдіру, өз көзқарасын дәлелдеу, шешім шығару, қорытынды пікір жасау туралы түсінік пен біліктілік деңгейіне бағытталады.

Айтылымға арналған сабақ үлгісін қарастырып көрейік:

Кіріспе: сабақ тақырыбын таныстыру және сол сабаққа қажетті жаңа сөздерді немесе тілдік форманы үйрету.

Негізгі бөлім: Жаңадан үйренген сөздерді немесе тілдік форманы жаттықтыруға арналған тапсырмалар. Бұл жаттығулар бақылауға алынған практикалық жұмыстардан бастап, жартылай практикалық жаттығуларды қамтуы мүмкін. Оның барлығы сынып деңгейі мен сабақ мазмұнына байланысты.

Бекіту бөлімі: оқушыларға тақырып аясында еркін сөйлеуге және үйренгендерін қолдануға мүмкіндік беретін тапсырмалардан тұрады.

Тілді жаттықтыру кезінде оқушылар сөйлеу тілін өздері таңдай алады және оны дамытуға арналған жаттығулар жоба жұмысы, пікірталас, мәселені шешу, себебін анықтау сияқты тапсырмалардан тұрады. Бұл тапсырмалардың барлығы да оқушыларға жаңа ақпараттарды бір-бірімен бөлісуге және қарым-қатынасқа түсуге мүмкіндік береді.

Жалпы білім беретін орта мектептегі оқушыны жеке тұлға ретінде және оның ұлттық сана-сезімін, өзіндік, дүниетанымын, азаматтық ұстанымын, рухани құндылықтарын қалыптастыруға негіз болатын әлемдегі аса бай, мазмұнды, көркемдік деңгейі жоғары қазақ тілі пәнін оқыту осындай өзіндік жаңаруымен ерекшеленеді. «Мақсатыңыз қолжетімсіз екеніне көзіңіз жеткен кезде мақсатыңызды емес, әдісіңізді ауыстырыңыз» - деген екен белгілі шығыс ойшылы Конфуций. Олай болса, білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында қазақ тілін оқыту алдыңғы орынға қойсақ, мектеп оқушыларының қазақ тілін еркін меңгеріп, қолданыс аясы артар еді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы Астана, 2011 [ЭР]. – Қолжетімді режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1100000110>
2. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы [ЭР]. – Қолжетімді режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1600000205>
3. Аймауытов Ж. 5 томдық шығармалар жинағы. 3-том. – А.: Ғылым, 1998.
4. Доскарина Г.М. Развитие коммуникативных навыков учащихся на уроках русского языка // Өрлеу. Үздіксіз білім жаршысы – Өрлеу. Вести непрерывного образования. – 2015. – №3(10). – 70-75 бб.
5. Оразбаева Ф.Ш. Тілдік коммуникация негіздері. – А.: Рауан, 1995.
6. Мұғалімге арналған нұсқаулық. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016. – 68-б.
7. Сулейменов М.Б., Мукушева М.А. Оқушылардың тілдік дағдыларын дамытудың тиімді әдістері. Әдістемелік нұсқаулар: тренерлер мен мұғалімдерге арналған. – Қарағанды, 2016. – 37 б.

М.Б. СУЛЕЙМЕНОВ

РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ СЛУШАНИЯ И ГОВОРЕНИЯ НА КАЗАХСКОМ ЯЗЫКЕ УЧАЩИХСЯ ШКОЛ С РУССКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ

В статье рассматриваются проблемы обучения казахскому языку учащихся школ с русским языком обучения. Раскрывается значимость взаимосвязанного развития навыков слушания и говорения неродному языку. Предлагаются способы развития навыков слушания и говорения.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: обновленная учебная программа, языковые навыки, скорость чтения, коммуникативная компетенция, активное чтение.

M.B. SULEIMENOV

DEVELOPING LISTENING AND SPEAKING SKILLS IN KAZAKH AT RUSSIAN-LANGUAGE SCHOOLS

The article deals with the problems of teaching Kazakh to students of Russian-language schools. The significance of the interconnected development of non-native speakers' listening and speaking skills has been revealed. In the article the ways to develop listening and speaking skills have been suggested.

KEYWORDS: updated curriculum, language skills, speed reading, communicative competence, active reading.

372.416

G. KHAIRULLINA

Branch of JSC «National center for professional development» «Orleu»
Institute for professional development of pedagogical workers of Karaganda region,
Karaganda city, Republic of Kazakhstan
ibragimovagulya1963@mail.ru

EFFECTIVE APPROACHES TO TEACHING READING AT SENIOR STAGE

The relevance of the article is due to the fact that teaching reading at the senior stage poses certain difficulties. The article considers effective approaches to teaching reading in high school. The methods of engaging lowly motivated students have been suggested.

KEYWORDS: *approaches to teaching reading, guided reading, independent reading, reciprocal approach to teaching reading, motivation, level of motivation.*

Reading is considered to be one of the most essential skills of students to be developed. Reading is a complex process and takes many efforts to make it exciting and entertaining. We know that nowadays students especially at senior stage are not eager reading, because there are many different sources of information. Therefore, teachers have to use many effective teaching approaches to attract students' attention to reading. Effective teachers have an understanding of this complexity and are able to use a range of teaching approaches that produce confident and independent readers. It sounds to be quite challenging. Therefore teachers are looking forward the ways to spark students' interest in reading. There are fewer problems with primary school students to engage them reading.

New approaches to teaching reading at senior stage

Engaging students at senior stage to reading sounds to be challenging, therefore teachers are trying to choose the new approaches to teaching reading at senior stage. Teachers involve students to develop the knowledge, strategies, and awareness required to become effective readers. According to researches of Department of Education and Skills of New Zealand Government the following new approaches to reading are suggested: Guided Reading, Independent Reading, Reciprocal approach to teaching Reading [1], [2]. All these approaches enhance students' reading capability. Let us look at each new approach separately.

Guided reading

Guided reading promotes students' independent reading [3]. The students work in small groups which enables the teacher to give strategic instruction in making meaning from and thinking critically about increasingly complex texts (and to teach or reinforce decoding strategies when necessary). The teacher has the possibility to work with each student at an appropriate level in order to meet his or her specific learning needs. This way teacher makes reading much more purposeful and enjoyable for students by helping them make meaning from texts, deepening their comprehension, and developing their critical-thinking skills. The teacher helps the students read the text themselves. During guided reading, students often apply or practice reading strategies and skills that have been introduced to them through shared reading [3].

In a guided reading session, the teacher works with a small group of students who have similar instructional needs so that they are supported in reading a text successfully by themselves. Each student has a copy of the text. It should contain some challenges at a level that the students can manage as they individually read the text in the supportive situation. It would generally contain fewer challenges than a shared reading text for that group. Guided reading is relevant to lower-achievers who have some challenges in reading.

The students take responsibility for reading the text by themselves. While monitoring each member of the group, the teacher should intervene only when necessary. Teacher supports by prompting, explaining and modeling, because for it is challenging for some students to generate purposeful and stimulating conversation. The teacher helps students to deal with complicated vocabulary and gives constructive feedback that is specific, informative, and builds further understanding. By supporting students the teacher engages in genuine conversations about texts with students and encourage such conversations among them, for example, by using “think, pair, share”. In guided reading all students are engaged due to their level of knowledge. For example early finishers could find and think about a part of the text they really like or form questions to ask others about the text. While the rest of the guided reading group is reading a set part of the text with teachers support, the target student can be asked to work on a computer, perhaps using a commercially produced CD-ROM, with the goal of developing and demonstrating specific reading or writing skills that they will need for research in social studies.

Independent reading

Independent reading is considered to be relaxed and enjoyable. Independent reading is the single biggest predictor of student literacy success [4]. And yet, in most classrooms today, students are spending as little as ten to fifteen minutes actually reading [5]. The benefits of independent reading are bountiful: students develop extensive vocabularies, build stamina, acquire problem-solving skills, and understand how reading works. We can support independent reading initiatives by providing our students, teachers, and families with motivating and engaging authentic text in all content areas; helping our teachers with ideas to provide more time, space, and support for independent reading with a focus on comprehension; and provide strategies for students to engage in rich and rigorous conversations about text. If we want students to continue reading, it must be fun. Independent reading should be fun and purposeful [5].

Students are given a lot of choice to read the texts they want. The main reason of students' unwilling to read the fact that they are not interested in reading suggested texts, because they find these texts boring. There is nothing more gratifying than seeing a student who has found the perfect hook or has discovered an author she can call her own. Beyond selecting books for reading, we promote many forms of mini-choices that can be applied in every lesson. For example, students can choose which piece of a text to read. In a novel, a student may select one character about whom to specialize. She becomes expert on what this character does, thinks, and feels. It is her character. While she may know all the characters, the plot, and the theme, she nevertheless claims ownership of a significant slice of the novel. In an information book reading activity, students can select a significant concept in which to specialize. In a lesson on non-fiction, a teacher may assign which page to read in a short section of a hook. Students can read to explain their section to the team or the class. The main essential moment in this approach that students get a lot of benefits, because independent reading helps them develop their reading preferences, extends their background knowledge, including topic-related knowledge, extends their vocabulary and develops their comprehension skills, builds their confidence in attempting more fascinating

and enjoyable texts. Studies have documented evidence linking students' access to texts, and the amount of reading that they do, to their achievement in reading. Choosing to read recreationally is also associated with high rates of achievement.

A set time in the daily routine for independent reading is an essential part of the classroom literacy programme. If they are to become lifelong readers, students need opportunities to select their own texts, read them, and share what they have read. Ready access to a wide range of interesting and challenging texts (including fiction and non-fiction texts in various print and electronic forms) enables students to choose to read independently when opportunities arise. Teachers need to make it clear that students benefit when they read for pleasure, whether in or out of school. Students achieve better when they see their teacher reading independently for pleasure.

The teacher needs to establish routines and expectations for any regular independent reading sessions. For example, students should be able to select enjoyable texts at an appropriate level, sustain their engagement in the text during the session, and read silently or join in focused conversation if appropriate. It is good practice to give students opportunities to share their views on self-selected texts. For discovering students preferences teachers deliver survey and give students instructions what is the best way to choose the texts. However, it's important at all times for the teacher to avoid being intrusive – independent reading is intensely personal and should focus on enjoyment and empowerment.

Reciprocal approach to teaching reading

Reciprocal teaching of reading is a useful small-group procedure that helps develop the comprehension and critical thinking of fluent and independent readers [6]. Studies have shown that when students take part in reciprocal teaching, their comprehension (including their listening comprehension) improves and they apply the learning to other reading contexts. Reciprocal teaching has been found to be effective in improving the achievement of learners from diverse backgrounds. It involves four explicit strategies for reading comprehension:

- formulating questions to stimulate thoughtful discussion;
- clarifying ideas and information in the text;
- predicting what might follow, using prior knowledge and information in the text;
- summarizing information in the text.

The teacher initially leads the group, explaining and modeling the strategies to show how the reader actively constructs meaning. The students gradually take over more and more of the responsibility by taking turns to lead the group and generate discussion as the group members jointly examine and interpret the text.

Teachers practicing the art of relevance enable students to connect the hooks of instruction to their lives. Teachers should provide hands-on activity to generate interest in reading. In both primary and intermediate levels, research supports the power of motivational and emotional support for building motivation. A nationwide observational study of primary classrooms showed that when teachers were sensitive to student interests, invited student input into classroom decisions, and avoided harsh criticism, students gained in reading achievement. Further evidence that teacher-student relationships in the classroom may be important to engagement and achievement in literacy was presented by Decker, Dona, and Christenson.

According to the research of Professional National Council for Curriculum and Assessment (NCCA) there are the following components of reading, which make the process of reading much more interesting and entertaining: Attitude and Motivation; Reading fluency; Comprehension; Vocabulary; Phonological awareness/Phonics. These components are regarded as an essential part of teaching reading.

Motivation stimulates people to actions in order to accomplish the goals. If there is no motivation, it is difficult to achieve goals. The National Literacy and Numeracy Strategy, Literacy and Numeracy for Learning and Life (2011), states that positive attitude and motivation are vital for progression in literacy and numeracy. It also states that «... all learners should benefit from the opportunity to experience the joy and excitement of getting ‘lost’ in a book (in both paper based and digital formats)» [1]. Motivated readers require a safe, supportive classroom environment, one in which both the physical aspects and the culture encourages opportunities to use and combine printed, spoken, visual and digital texts [7].

In addition, how to motivate students at senior stage? It is the question that worries many teachers because at senior stage students become reluctant and passive. PDST suggests providing students with:

- interesting and rich texts
- choice of text
- authentic purposes for reading
- opportunities to explore, interact and experiment with text.

Motivation as a key to successful reading

In order to motivate readers teachers should create a safe and supportive classroom environment, where students have lots of opportunities to use and combine printed, spoken, visual and digital texts. This way students benefit from such an environment that allows them to feel confident, in sharing texts, in responding openly to texts and in working collaboratively with each other. If students are provided with a broad range of reading material matched to children’s stages of development and interests [7] and they have their own choice to select books on their own and share their ideas on the books they have read and share their likes and dislikes they only benefit of it. The level of motivation will surely benefit of it.

NCCA suggests the following ideas of motivating students:

1. Reading time: Establish a time for independent reading .Share with pupils which reading material you enjoy.
2. Sharing: Give students opportunity to share their ideas after reading the text.
3. Using Fads: Make literacy links to current fads/trends such as current sporting events.
4. Films and TV: Provide opportunities for students to explore reading material related to appropriate films/TV programmes.
5. Inventories/surveys: Distribute a questionnaire at the start of the year to help select motivating material based on student’s interests.
6. Class-created Books: Make a class book with sections dedicated to favourite jokes, riddles or songs, etc. If your school has been involved in the “Write a Book” competition, display books from the competition.
7. TV vs. Reading: Create a chart recording time students spend reading vs. watching TV at home. Jointly formulate guidelines for earning incentives, e.g. Class reading time – TV time – Reward!

Motivation is the key source of progress. Levels of motivation and engagement have been found to predict achievement [8] and as such are key factors in determining children’s academic success. They are critical to ensuring children develop both the skill and the will to engage in literacy activities. According to Beers 2003, «...social and emotional confidence almost always improves as cognitive competence improves» [8, 260]. However, what should we do if students struggle and are not interested in doing something? In this case, teachers must do the first steps to spark students’ interest in reading. If students feel that nobody is indifferent towards them, they become to continue learning. Teacher should show that they are really interested in the child, in what he thinks, what he does, what he feels and what

he cares about. It is an amazing idea to encourage students to write stories that reflect their interests and their level of achievement. If students try to show disruptive behavior teachers should prevent inappropriate behaviors and create a warm supportive interpersonal relationship with the student. If students know that teachers are trying to engage them creating learning situations and activities in which children are interested and can meet with success.

In order to involve unmotivated students into reading teachers are trying to select the books according their interests. If students are given boring texts it is impossible to make them reading. There is no good reader without will. We talk about three powerful motivations that drive students' reading. They operate in school and out of school, and they touch nearly every child. Some students may have all of these motivations and some may have only one. For some students, these motivations appear in the positive form driving students toward reading. For other students, the motivations are negative and push students away from books. When we talk about reading motivations we refer to 1) interest, 2) dedication, and 3) confidence. An interested student reads because he enjoys it; a dedicated student reads because he believes it is important, and a confident student reads because he really enjoys it. If teachers manage to combine interest, dedication and confidence they really benefit in involving students at senior stage into reading.

REFERENCES

1. Cohn, Marvin L. Structured Comprehension. *The Reading Teacher*, 22, (Feb. 1969). PP. 440-444.
2. Lesgold, A.M., McCormick, C. and Golenkoff, R.M. Imagery Training and Children's Prose Learning. *Journal of Educational Psychology*, 67, (Oct. 1975).
3. Richardson Jan, (2009). *The Next Step Forward in Guided Reading*, AMAZON. Co.uk, p. 35.
4. Krashen, S. (2004). *The Power of Reading: Insights from the Research* (2nd Ed.). Portsmouth, NH: Heinemann, 79.
5. Allington, R. L. and McGill-Franzen, A. (2003). The impact of summer setback on the reading achievement gap. *Phi Delta Kappan*, 85(1), 68-75.
6. PDST, *The Reading Process, A Guide to the Teaching and Learning of Reading*, Dublin, 2014.
7. Lipson, M. Y., Mosenthal, J. H., Mekkelson, J., & Russ, B. (2004). Building knowledge and fashioning success one school at a time. *The Reading Teacher*, 57(6). PP.534-545.
8. Baker, L., & Wigfield, A. (1999). Dimensions of children's motivation for reading and their relations to reading activity and reading achievement. *Reading Research Quarterly*, 34. PP. 452–477.

Г.Д. ХАЙРУЛЛИНА

ЖОҒАРҒЫ КЕЗЕҢДЕ ОҚУҒА ҮЙРЕТУДІҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ

Мақаланың өзектілігі жоғарғы кезеңде оқуға үйрету белгіленген қиындықтардың туындауымен шартталады. Мақалада жоғарғы сыныптарда мәтіндерді оқуға үйретудің тиімді тәсілдері қарастырылады. Уәжі төмен оқушыларды оқуға тартудың әдістері ұсынылады.

ТҮЙІН СӨЗДЕР: оқуға үйретудің тәсілдемелері, бағытталған оқу, тәуелсіз оқу, оқытуда кері тәсілдеме, уәж, уәж деңгейі.

Г.Д. ХАЙРУЛЛИНА

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ В ОБУЧЕНИИ ЧТЕНИЮ НА СТАРШЕМ ЭТАПЕ

Актуальность статьи обусловлена тем, что обучение чтению на старшем этапе вызывает определенные трудности. В статье рассмотрены эффективные подходы в обучении чтению текстов в старших классах. Предлагаются приемы вовлечения в чтение учеников с низким уровнем мотивации.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: подходы в обучении чтению, направленное чтение, независимое чтение, ответный подход в обучении чтению, мотивация, уровень мотивации.

М.А. ЖЕТПИСБАЕВА

*«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
zhetpysbajeva_m@mail.ru*

«ӨРЛЕУ» ҚАРАҒАНДЫ ИНСТИТУТЫ ИННОВАЦИЯЛАРЫНЫҢ БЕНЧМАРКИНГІ

2018 жылдың 23 қазанында Қарағанды БАИ 70 жылдығына арналған «Педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру: дәстүрлер мен инновациялардың өзара әрекеттестігі» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы өз жұмысын бастады.

Конференцияның бірінші іс-шарасы – «Қарағанды «Өрлеу» институтының инновациялар бенчмаркингі». Іс-шара «Өрлеу» БАҰО» АҚ Басқармасы Төрағасының бірінші орынбасары, п.ғ.д., профессор Ж.А. Караевтың, Солтүстік Қазақстан филиалының директоры п.ғ.д., профессор А.Ж. Мурзалинованың, Павлодар филиалының директоры, ф.ғ.к. Р.Д. Ашимбетованың, «Өрлеу» Ақмола филиалының директоры, философия ғылымдарының Phd докторы А.К. Акишеваның, Павлодар және Қарағанды БАИ қызметкерлерінің қатысуымен болды.

«Өрлеу» Қарағанды филиалының директоры, п.ғ.д. С.Д. Муканова ұжым жұмысының жетістіктерін анықтайтын Институт жұмысы қызметіндегі негізгі инновацияларды бенчмаркинг форматында таныстырды. Саулеш Димкешевна «Өрлеу» БАҰО» АҚ Басқармасымен алға қойылған міндеттерді тиімді іске асыру «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ келесі қызмет бағыттары бойынша инновацияларды әзірлеу мен енгізу арқылы қамтамасыз етілгенін атап өтті:

- ұйымды басқару;
- оқу-әдістемелік жұмыстар сапасын қамтамасыз ету;
- ғылыми-зерттеу жұмысы.

Бенчмаркингтің қатысушылары инновациялардың жүйелік сипатын және «Өрлеу» БАҰО» АҚ-ның басқа филиалдарының қызметіне енгізу үшін олардың бейімделуін атап көрсетті.

БЕНЧМАРКИНГ ИННОВАЦИЙ КАРАГАНДИНСКОГО ИНСТИТУТА «ӨРЛЕУ»

23 октября 2018 года начала работу республиканская научно-практическая конференция «Повышение квалификации педагогических работников: взаимодействие традиций и инноваций», посвященная 70-летию Карагандинского ИПК.

Первое мероприятие конференции – «Бенчмаркинг инноваций Карагандинского института «Өрлеу». Оно состоялось с участием д.п.н., профессора Караева Ж.А. – Первого заместителя Председателя Правления АО «НЦПК «Өрлеу», Мурзалиновой А.Ж. – директора Северо-Казахстанского филиала д.п.н., профессора, Ашимбетовой Р.Д. – директора Павлодарского филиала, к.ф.н., Акишевой А.К. – директора Акмолинского филиала «Өрлеу» Phd философии, сотрудников Павлодарского и Карагандинского ИПК.

В формате бенчмаркинга Муканова С.Д., директор Карагандинского филиала «Өрлеу», д.п.н., презентовала основные инновации в деятельности работы Института, определившие успешность работы коллектива. Саулеш Димкешевна отметила, что эффективное выполнение задач, поставленных Правлением АО «НЦПК «Өрлеу», обеспечивается разработкой и внедрением инноваций по следующим направлениям деятельности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области:

- управление организацией;

- обеспечение качества учебно-методической работы;
- научно-исследовательская работа.

Участники бенчмаркинга отметили системный характер инноваций и их адаптируемость для внедрения в деятельность других филиалов АО «НЦПК «Өрлеу».

Г.Ш. БЕКТЫБАЕВА

*«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
bektybayeva_g@mail.ru*

ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСТЫҚ ПЕДАГОГТАРДЫҢ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУ ИНСТИТУТЫ: ІЗДЕНІСКЕ, ЖАҒАЛЫҚҚА, ЖЕТІСТІККЕ – 70 ЖЫЛ

2018 жылдың 26 қыркүйегінде институттың 70 жылдығына арналған «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ кеңейтілген Ғылыми кеңес отырысы өтті.

Еңбек жолдары институтпен байланысты әрі онымен ынтымақтастықта жұмыс жасаған білім беру ұйымдарының басшылары мен педагогтары, педагогикалық еңбектің ардагерлері және мемлекеттік қызметшілер салтанатты жиынға қатысты.

Институт директоры С.Д. Муканова өзінің құттықтау сөзінде кездесуге қатысушыларға Қарағанды БАИ Өрлеу біліктілікті арттыру ұлттық орталығының 17 филиалдарының бірі ретінде 70 жылдық тарихты сақтай отырып, аймақ педагогтарының бәсекеге қабілеттілігін арттыруды қамтамасыз ететіндігін тілге тиек етті.

Ғылыми кеңеске қатысушыларға 1994-2012 жылдардағы БАИ ректоры С.С. Қонтаев, білім басқармасы жанындағы Қоғамдық кеңестің төрайымы, педагогикалық еңбектің ардагері М.К. Жошина, Бұқар жырау ауданы Ростовка тірек мектебінің директоры Н.М. Умирбаев, Қарағанды облыстық мәслихатының депутаты, Шашубай тірек мектебінің директоры А.Б. Тукбай, білім беруді дамыту оқу-әдістемелік орталығының директоры Г.Ш. Кожаметова, Қарағанды қаласындағы Педагогикалық шеберлік орталығы филиалының директоры О.Г. Сурначева, 1986-2009 жылдардағы Қарағанды қаласының №9 гимназиясының директоры, педагогикалық еңбектің ардагері Н.И. Хван қатысушыларға құттықтау сөз сөйледі.

Жаңаарқа ауданы білім бөлімінің басшысы Т.Б. Аштаев пен Теміртау қаласы білім бөлімінің басшысы Е.М. Әшімов, «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалдарының директорлары Қостанай облысы бойынша М.В. Слесарь және Қызылорда облысы бойынша Б.Т. Елеусинов мерейтойға өздерінің құттықтауларын жолдады.

Кеңейтілген отырыста ұйымның өткені мен бүгінін ашатын, мақалалар мен очерктер жинағын көрсететін, «Қарағанды облыстық педагогтардың біліктілігін арттыру институтының: ізденіске, жағалыққа, жетістікке – 70 жыл» альманахының тұсаукесері болды.

Басылымның тарихи құндылығын ескере отырып, альманахты Р.Ш. Хасенов атындағы Қарағанды облысының білім беру жүйесінің қалыптасуын дамыту мұражайына, Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ кітапханасына, Қарағанды облысының мемлекеттік архивіне, «Өрлеу» БАҰО» АҚ мұражайына, Н.В. Гоголь атындағы облыстық әмбебап кітапханасына, сондай-ақ институт ардагерлері мен мерекелік шара қонақтарына Альманах тапсырылды.

Кеңейтілген Ғылыми кеңес отырысында Қазақстан Республикасы орта білім беруді дамытудың басым бағыттары бойынша материалдарды қамтитын, институттың профессорлық-оқытушылық құрамының «Өрлеу»: зерттеу тәжірибелері» ғылыми-әдістемелік мақалалар жинағы таныстырылды.

Жинақтағы басылымдар филиалдың ПОҚ-ның «Жүйріктен жүйрік озар жарысқанда» 5-олимпиадасын өткізудің негізі болды. Олимпиада жеңімпаздары:, басқару және білім сапасы кафедрасының аға оқытушысы Б.Н. Бигельдинова, тәрбие және тұлғаны әлеуметтендіру кафедрасының аға оқытушысы Г.Ш. Бектыбаева, тәрбие және тұлғаны әлеуметтендіру кафедрасының меңгерушісі А.Н. Сакаева дипломдармен және сыйлықтармен марапатталды.

Кеңейтілген Ғылыми кеңес отырысында білім беру жүйесін дамытуға айтарлықтай үлес қосқан институт қызметкерлері марапатталды.

Институттың 70 жылдығына арналған іс-шаралар кезеңінің тағы да бір белесі тарихта қалды. Институт ұжымы жаңа идеяларға, шешімдерге, жетістіктерге дайын.

КАРАГАНДИНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ ИНСТИТУТ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ ПЕДАГОГОВ: 70 ЛЕТ ПОИСКА, ОТКРЫТИЙ, УСПЕХА

26 сентября 2018 года состоялось расширенное заседание Ученого совета филиала АО "НЦПК "Өрлеу" ИПК ПР по Карагандинской области, посвященное 70-летию института.

В торжественном событии приняли участие ветераны педагогического труда и государственные служащие, руководители организаций образования и педагоги, судьба которых была связана и определена сотрудничеством с Институтом.

В приветственном слове к участникам встречи директор института Муканова С.Д. отметила, что Карагандинский ИПК, как один из 17 филиалов Национального Центра повышения квалификации Өрлеу, сохраняет традиции 70-летней истории, обеспечивает повышение конкурентоспособности педагогов региона.

С приветственным словом к участникам Ученого совета обратились: ректор ИПК в 1994-2012 гг. Контаев С.С., председатель общественного Совета при управлении образования, ветеран педагогического труда Жошина М.К., директор Ростовской опорной школы Бухар-Жырауского района Умирбаев Н.М., опорной школы Шашубай, депутат Карагандинского областного маслихата Тукбай А.Б., директор учебно-методического центра развития образования Кожахметова Г.Ш., директор филиала Центр педагогического мастерства в г.Караганда Сурначева О.Г., ветеран педагогического труда, директор гимназии №9 г.Караганды в 1986-2009 гг. Хван Н.И.

Свои поздравления направили руководители отдела образования Жанааркинського района Аштаев Т.Б, г.Темиртау Ашимов Е.М., директора филиалов АО «НЦПК «Өрлеу» по Костанайской области Слесарь М.В. и по Кызылординской области Елеусинов Б.Т.

На расширенном заседании прошла презентация альманаха «Карагандинский областной институт повышения квалификации педагогов: 70 лет поиска, открытий, успеха», который представляет собой сборник статей и очерков, раскрывающих страницы прошлого и настоящего организации.

Учитывая историческую ценность издания, альманах передан в музей развития становления системы образования Карагандинской области имени Р.Ш.Хасенова, библиотеку КарГУ им.Е.А.Букедова, государственный архив Карагандинской области, музей АО «НЦПК «Өрлеу», универсальную областную библиотеку имени Н.В.Гоголя. Альманах вручен ветеранам института и гостям мероприятия.

На расширенном заседании Ученого совета презентован сборник научно-методических статей профессорско-преподавательского состава института «Өрлеу»: исследовательские практики», которые включает материалы по приоритетным направлениям развития среднего образования Республики Казахстан.

Публикации в сборнике стали основой проведения 5-й олимпиады ППС филиала «Первый среди равных». Победители олимпиады: Бигельдинова Б.Н., ст.преподаватель кафедры управления и качества образования, Бектыбаева Г.Ш., ст.преподаватель

кафедры воспитания и социализации личности, Сакаева А.Н., зав.кафедрой воспитания и социализации личности награждены дипломами и призами.

На расширенном заседании Ученого совета вручены награды сотрудникам института, внесшим значительный вклад в развитие системы образования.

Осталась в истории еще одна встреча из цикла мероприятий, посвященных 70-летию юбилею института. Коллектив института готов к новым идеям, решениям, достижениям.

Г.К. ИБРАГИМОВА

*«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
gul_ibragim@mail.ru*

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ ТЕХНИКАЛЫҚ ТУРЫ

2018 жылдың 23 қазан күні «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Қарағанды қаласы «Балақай» бөбекжайымен бірге Қарағанды педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтының 70 жылдығына арналған «Педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру: дәстүрлер мен инновациялардың өзара әрекеттестігі» республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының аясында «Көптілді ортада балаларды ерте жастан оқыту» авторлық шеберханасын өткізді.

Іс-шараның мақсаты – Институт пен мектепке дейінгі білім беру ұйымы арасындағы ықпалдастырылған білім беру кеңістігінің тәжірибесін ғылыми-әдістемелік сүйемелдеу процесінің даму динамикасын көрсету. Модератор – Басқару және білім сапасы кафедрасының меңгерушісі Ибрагимова Г.К.

Авторлық шеберхананың қонақтары: «Өрлеу» БАҰО» АҚ Басқармасы Төрағасының Бірінші орынбасары Караев Ж.А., Ақмола, Павлодар, Шығыс Қазақстан, Солтүстік Қазақстан және Астана қ. бойынша «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалдарының директорлары, сондай-ақ Қарағанды облысының мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының директорлары.

Авторлық шеберхананың техникалық туры 3 бөлімнен тұрды:

1) Жобалар таныстырылымы

- «Үштілділік – мектепке жасына дейінгі балаларды ерте жастан көпмәдениеттілікке тәрбиелеу құралы» («Балақай» бөбекжайының директоры Чжао С.Б).

- «Ықпалдастырылған білім беру кеңістігі – мектепке дейін білім беру тәжірибесін ғылыми-әдістемелік сүйемелдеу негізі»

2) Ұйымдастырылған оқу әрекетін көру («Өзіміздің ойын» және «Тышқанға көмектес»).

3) Концерттік бағдарлама және қорытындылау.

Рефлексиялық бөлімде авторлық шеберхананың қатысушылары іс-шараны өткізгені үшін «Балақай» бөбекжайының педагогикалық ұжымына алғыстарын білдірсе, өз кезегінде оның директоры С.Б. Чжао ынтымақтастық жұмыстар мен қолдау көрсеткені үшін «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ-ға және оның директоры С.Д. Мукановаға тікелей ризашылығын жеткізді.

ТЕХНИЧЕСКИЙ ТУР РЕСПУБЛИКАНСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

23 октября 2018 года филиал АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области совместно с ясли-садом «Балақай» г.Караганды провел авторскую мастерскую «Раннее обучение детей в полиязычной среде» в рамках Республиканской научно-практической конференции «Повышение квалификации педагогических работников: взаимодействие традиций и инноваций», посвященной 70-летию Карагандинского института повышения квалификации педагогических работников.

Цель мероприятия – демонстрация динамики развития процесса научно-методического сопровождения практики интегрированного образовательного пространства Института и дошкольной организации. Модератор – Ибрагимова Г.К., заведующая кафедрой УиКО.

Гостями авторской мастерской стали Караев Ж.А., первый заместитель Председателя Правления АО «НЦПК «Өрлеу», директора филиалов АО «НЦПК «Өрлеу» по Акмолинской, Павлодарской, Восточно-Казахстанской, Северо-Казахстанской областей и г.Астана, а также директора дошкольных организаций Карагандинской области.

Технический тур авторской мастерской состоял из 3 блоков:

4) Презентация проектов

- «Триязычие как средство раннего поликультурного воспитания детей дошкольного возраста» (выступление директора ясли-сада «Балақай» Чжао Светланы Бектовны).

- «Интегрированное образовательное пространство как основа научно-методического сопровождения практики дошкольного образования»

5) Просмотр организованной учебной деятельности («Своя игра» и «Помоги мышке»).

6) Концертная программа и подведение итогов.

В рефлексивной части гости авторской мастерской поблагодарили педагогический коллектив ясли-сада «Балақай» за проведение мероприятия, в свою очередь директор ясли-сада Чжао С.Б. выразила благодарность за сотрудничество и поддержку филиал АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области и лично Муканову С.Д.

А.С. АДЫХАНОВА

*«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
anara.adykhanova@mail.ru*

«SWAP IDEAS DAY» ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ОЙТАЛҚЫ АЛАҢЫ

Курстарда оқытылған педагогтарды курстан кейінгі қолдау, «Өрлеу» филиалдары қызметінің басты бағыттарының бірі. Қарағанды біліктілікті арттыру институтының ұстанымы – «Кәсіби қолдау курстарда аяқталмайды»!

2018 жылдың 23 қазанында «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты «Дарын» ММИ бірге Қарағанды біліктілікті арттыру институтының 70 жылдығына арналған «Педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру: дәстүрлер

мен инновациялардың өзара әрекеттестігі» республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция аясында «Swar Ideas Day» педагогикалық ойталқы алаңын өткізді. Іс-шара «Өрлеу» БАҰО» АҚ басқарманың бірінші орынбасары п.ғ.д, профессор Ж.А. Караевтың, Солтүстік-Қазақстан, Павлодар, Ақмола облыстары бойынша «Өрлеу» филиалдары директорларының қатысуымен өткізілді.

Педагогикалық алаңға 2017 жылы Қарағанды біліктілікті арттыру институтында пәндік-тілдік курстарда оқыған физика, химия, биология, информатика пәндерін ағылшын тілінде жүргізетін 42 мұғалім қатысты.

Жалпы «Өрлеу» Қарағанды институтында пәндік-тілдік курстарда 54 мұғалім дәріс алды, олардың бәрі пәнді шет тілінде оқыту әдістемесі бойынша ТКТ CLIL және ағылшын тілі бойынша СЕРТ емтихандарын табысты тапсырды.

Қарағанды БАИ-да пән мұғалімдерімен курстан кейін жұмысты ұйымдастыру мақсатында «Табыс шеберханасы» атты әдістемелік мектебі құрылды. «Табыс шеберханасы» ұмысының жоспарына сәйкес пәнді ағылшын тілінде оқыту сұрақтарына арналған семинарлар өткізілуде.

Педагогикалық ойталқы алаңы аясында «Дарын» мектебінің оқытушылары пәнді ағылшын тілінде оқыту тәжірибелерімен бөлісті:

- Еркен Индира Еркенқызы, шетел тілдері бойынша директордың орынбасары («Оқытудағы STEM тәсілі»);

- Акашева Жанар Кажғалиевна, физика пәні мұғалімі («Заманауи физика сабағында CLIL әдістемесін қолдану»);

- Қасым Әсел Жаңғарбайқызы, информатика пәні мұғалімі («Мектептегі білім беру робототехникасы»).

Педагогикалық алаң қатысушыларының қызығушылығын тудырған «Өрлеу» Қарағанды институтының пәндік-тілдік тренерлері Хайруллина Г.Д., Адыханова А.С., Куанышбекова Г.Е. құрастырған ағылшын тілінде оқушылардың тілдік әрекетін дамыту үшін биология пәнінен жинақтың презентациясы болды. Жинақты көпшілікке таныстырған Хайруллина Г.Д.

Рефлексия барысында қатысушылар ағылшын тілінде пәндерді оқыту тәжірибесінде кездесетін маңызды мәселелерді талқылады және «Өрлеу» тренерлерімен бірігіп CLIL бойынша өзекті әдістемелік материалдарды құрастыруға дайын екендерін атап өтті.

Жұмыс соңында педагогикалық алаң спикерлері мен қатысушыларына сертификаттар берілді.

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ГОСТИНАЯ «SWAP IDEAS DAY»

Посткурсовая поддержка педагогов, обучившихся на курсах, является одним из важных направлений деятельности филиалов «Өрлеу». Кредо Карагандинского института повышения квалификации – «Профессиональная поддержка не заканчивается на курсах»!

23 октября 2018 года в рамках республиканской научно-практической конференции «Повышение квалификации педагогических работников: взаимодействие традиций и инноваций», посвященной 70-летию Карагандинского ИПК ПР, филиал АО «НЦПК «Өрлеу» по Карагандинской области совместно с СШИ «Дарын» провели педагогическую гостиную «Swar Ideas Day». Мероприятие состоялось с участием Караева Ж.А., Первого заместителя Председателя Правления АО «НЦПК «Өрлеу», д.п.н., профессора, директоров Северо-Казахстанского, Павлодарского, Акмолинского филиалов «Өрлеу».

Участники педагогической гостиной – преподающие предмет на английском 42 учителя физики, химии, биологии, информатики, обучившиеся на трехмесячных предметно-языковых курсах в Карагандинском ИПК в 2017 году.

Всего в Карагандинском филиале «Өрлеу» на предметно-языковых курсах прошли подготовку 54 учителя-предметника. Все слушатели успешно сдали квалификационный экзамен по методике преподавания предмета на иностранном языке – TKT CLIL и по языку – экзамен СЕРТ, 9 из них имеют сертификат FCE.

В Карагандинском ИПК для проведения посткурсовой работы с учителями-предметниками создана методическая школа «Мастерская успеха». В рамках «Мастерской успеха» проводятся семинары по вопросам преподавания предмета на английском языке.

Спикерами явились педагоги школы «Дарын», которые поделились опытом преподавания предмета на английском языке:

- Еркен Индира Еркенқызы, заместитель директора по иностранным языкам («STEM подход в обучении»);
- Акашева Жанар Кажғалиевна, учитель физики («Использование методики CLIL на современном уроке физики»);
- Қасым Әсел Жаңғарбайқызы, учитель информатики («Образовательная робототехника в школе»).

Особый интерес вызвала у участников педагогической гостиной презентация сборника заданий по биологии для развития речевой деятельности учащихся на английском языке, составленного Хайруллиной Г.Д., Адыхановой А.С., Куанышбековой Г.Е., тренерами предметно-языковых курсов Карагандинского института «Өрлеу». Цель разработки – оказание методической помощи учителям, использующим CLIL обучение. Сборник презентовала Хайруллина Г.Д.

В ходе рефлексии участники обсудили важные вопросы практики обучения предмету на иностранном языке и выразили готовность к разработке актуальных методических материалов по CLIL совместно с тренерами «Өрлеу»

По завершению работы педагогической гостиной спикерам и участникам вручены сертификаты.

М.П.КУШНИР

*«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
kushnir_m_p@mail.ru*

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ ПЛЕНАРЛЫҚ ОТЫРЫСЫ

2018 жылдың 24 қазанында «Педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру: дәстүрлер мен инновациялардың өзара әрекеттестігі» атты республикалық ғылыми-практикалық конференцияның пленарлық отырысы өтті.

Қатысушылардың қатарында – қалалық және аудандық білім бөлімдерінің басшылары, білім беру ұйымдарының директорлары мен педагогтері, жоғары оқу орындары мен колледждердің оқытушылары, ардагерлер, қоғам қайраткерлері мен институт серіктестерінің өкілдері. «Өрлеу» БАҰО» АҚ делегациясын Басқарма

Төрағасының бірінші орынбасары Ж.А. Қараев бастап келді және Солтүстік Қазақстан филиалының директоры А.Ж.Мурзалинова, Павлодар филиалының директоры Р.Д. Ашимбетова, Ақмола филиалының директоры А.К. Акишева қатысты.

Конференцияны институт директоры С.Д.Муқанова ашты. Саулеш Димкешевна отырыстың ой өзегін ««Жаңа сапаны құру үшін үздік дәстүрлерді сақтаймыз» – білім беру мазмұнын жаңарту мақсатына жету үшін аймақтың педагогикалық қызметкерлерінің кадрлық әлеуетін арттыруда үздік дәстүрлер» деп анықтап берді.

Қарағанды облысы Білім басқармасының басшысы Е.Н. Иманғалиев жалғастырды алғы сөзінде заманауи жағдайда «Педагог мәртебесі туралы» ҚР Заңының қабылдануымен байланыстырып, адами капиталды дамытудың маңызын атап өтті. Есенғазы Нұртөлеуович байырғы құндылықтарды сақтамайынша педагогтің кезкелген моделін қазақстандық болмысқа бейімдеудің мүмкін еместігін ескертті.

«XXI ғасырдың талаптары аясында педагогтердің біліктілігін арттыру» тақырыбындағы баяндамамен «Өрлеу» БАҰО» АҚ Басқарма Төрағасының бірінші орынбасары, п.ғ.д., профессор Қараев Ж.А. сөз алды. Ол 21 ғасыр дағдыларын оқушылардың бойында ғана емес, ең алдымен мұғалімдердің өздерін дамытуда педагогтің маңызды рөлін атап өтті. «Өрлеу» БАҰО» АҚ жинақталған алдыңғы қатарлы отандық тәжірибені ескеріп, заманауи білім беру трендтерін қолдануы педагогтің үздіксіз кәсіби дамуы мен оның әлеуметтік мәртебесінің артуына ықпал етеді.

Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ-дің археология, этнология және Отан тарихы кафедрасының доценті, т.ғ.к., «Тұлғатану» ғылыми-зерттеу орталығының директоры Н.А. Бейсенбекованың сөзінде заманауи жаңалықтар және дәстүрлерді қазақтың ұлы ағартушыларының идеяларымен өзара байланыстырып, пленарлық отырыс спикерлерінің ойларын қолдады.

«Қарағанды облыстық педагогтердің біліктілігін арттыру институты: ізденіске, жаңалыққа, жетістікке – 70 жыл» бейнефильмі мен Альманахтың тұсаукесері баяндамалардың логикалық жалғасы болды. Фильм кадрлары мен Альманах парақтары залдағы ешкімді бейжай қалдырмады. Сәулеш Димкешевна «Өткенді есте ұстау жаңа құндылықтарды қалыптастыруға негіз болады» деп пленарлық отырыс барысының соңғы нүктесін қойды.

Пленарлық отырыстың қорытындысында институт серіктестерін – қалалық және аудандық білім бөлімдері басшыларын марапаттау – және серіктестердің: академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ, Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, «Оқулық» республикалық ғылыми-практикалық орталығы, Қазақстандық салалық білім және ғылым қызметкерлері кәсіптік одағының Қарағанды облыстық ұйымының «Болашақ» академиясы атынан құттықтау жүзеге асты.

Институт өмірінің жаңа кезеңі басталды. Дәстүрдің берекелі тірегіндегі инновациялар Қарағанды облысының білім беру жүйесін жоғары жетістіктерге жеткізсін.

ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

24 октября 2018 года состоялось пленарное заседание республиканской научно-практической конференции «Повышение квалификации педагогических работников: взаимодействие традиций и инноваций», посвященной 70-летию Карагандинского института повышения квалификации педагогических работников.

Среди участников – руководители городских и районных отделов образования, директора и педагоги организаций образования, вузов и колледжей, ветераны,

общественные деятели и представители организаций-партнеров института. Делегация АО «НЦПК «Өрлеу» представлена Первым заместителем Председателя Правления Караевым Ж.А. и директорами: Северо-Казахстанского филиала Мурзалиновой А.Ж., Павлодарского филиала Ашимбетовой Р.Д., Акмолинского филиала Акишевой А.К.

Открыла конференцию директор института С.Д. Муканова. Саулеш Димкешевна определила лейтмотив заседания, которым стала ключевая идея конференции: «Сохраняем лучшие традиции для создания нового качества» – лучшие традиции в повышении кадрового потенциала педагогических работников региона для достижения целей обновления содержания образования.

Руководитель Управления образования Карагандинской области Имангалиев Е.Н. в приветственном слове отметил важность развития человеческого капитала, что в современных условиях связывается с принятием Закона РК «О статусе педагога». Есенгазы Нуртолеуович обратил внимание, что без сбережения исконных ценностей адаптация любой модели педагога к казахстанской действительности невозможна.

С докладом на тему «Повышение квалификации педагогов в контексте вызовов XXI века» выступил Первый заместитель Председателя Правления АО «НЦПК «Өрлеу» д.п.н., профессор Караев Ж.А. Он подчеркнул важную роль педагога в развитии навыков 21 века не только у учащихся, но и, прежде всего, у самих учителей. Следование АО «НЦПК «Өрлеу» современным трендам образования с учетом накопленного передового отечественного опыта способствует непрерывному профессиональному развитию педагога и повышению его социального статуса.

Выступление Бейсенбековой Н.А., доцента кафедры археологии, этнологии и отечественной истории КарГУ им. Е.А.Букетова, к.ист. наук, директора научно-исследовательского центра «Тұлғатану», было посвящено вопросам реализации идей духовной модернизации в школьном обучении.

Логическим продолжением выступлений стала презентация видеофильма и альманаха «Карагандинский областной институт повышения квалификации педагогов: 70 лет поиска, открытий, успеха». Кадры фильма и страницы альманаха не оставили никого равнодушным в зале. Саулеш Димкешевна внесла последний штрих в полотно пленарного заседания: «Память прошлого составляет основу для формирования новых ценностей».

Итогом пленарного заседания стали награждение партнеров института – руководителей городских и районных отделов образования – и поздравления от партнеров: КарГУ имени академика Е.А.Букетова, Национальной академии образования им. Ы.Алтынсарина, Республиканского научно-практического центра «Учебник», Карагандинской областной организации Казахстанского отраслевого профессионального союза работников образования и науки, академии «Болашақ».

Начался отсчет нового года жизни института. Пусть инновации на благодатной почве традиций обеспечат высокие результаты в системе образования Карагандинской области.

М.А. ЖЕТПИСБАЕВА

*«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
zhetpysbajeva_m@mail.ru*

ӨЗАРА ӨРЕКЕТТЕСУ – ДАМУ ШАРТЫ

2018 жылдың 24 қазанында «Өрлеу» БАҰО» АҚ Қарағанды филиалында аудандық және қалалық білім беру ұйымдарының басшыларына Институт директоры Муканова Саулеш Димкешевнаның алғыс хатымен марапаттау және «Табысқа бірге жетеміз!» естелік белгісін табыстаудың салтанатты рәсімі өтті. Бұл Қарағанды біліктілікті арттыру институтының 70 жылдығына орай бірлескен ынтымақтастық үшін ризашылық білдіру болып табылады.

Рәсім Қарағанды БАИ мерейтойына арналған «Педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру: дәстүрлер мен инновациялардың өзара әрекеттестігі» республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция аясында өткізілді.

Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференцияның негізгі идеясы – «Жаңа сапаны құру үшін озық дәстүрлерді сақтаймыз». Өткеннің дәстүрі – Қарағанды облысының біліктілікті арттыру жүйесінің дамуының 70 жылдық тарихы – бүгінгі күннің инновациялық жобаларында сәтті жалғасуда, бұл «Өрлеу» Институтының Қарағанды облысының білім басқармасымен, Қарағанды облысының аудан мен қалаларының білім бөлімдері және әдістемелік қызметімен тығыз ынтымақтастығы арқасында мүмкін болды.

«Өрлеу» Қарағанды институтының оқу, әдістемелік және ғылыми жобаларында педагогтардың қатысуы конференцияның қарсаңында әзірленген «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мен Қарағанды облысының білім бөлімдерінің серіктестік картасы» басылымында көрініс тапты. Кітапта 2012-2018 жылдар кезеңінде аймақ педагогтарының кәсіби дамуы бойынша Қарағанды БАИ мен Қарағанды облысының 18 білім бөлімдерінің бірлескен жұмысының ауқымын көрсету әрекеті жасалды.

2018 жылы «Өрлеу» Институты мен Қарағанды облысының 18 білім бөлімдерінің арасында аймақ педагогтарының біліктілігін арттыру бойынша бірлескен іс-әрекетінің жаңа кезеңіне серіктестік туралы келісім жасалды.

«Өрлеу» Қарағанды институты аймақтық білім беру жүйесін дамытудың жаңа кезеңінде серіктестермен бірлескен жұмыс Қарағанды облысында адами капиталды дамыту мен дайындауға айтарлықтай үлес қосатынына сенім білдіреді.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ – УСЛОВИЕ РАЗВИТИЯ

24 октября 2018 года в Карагандинском филиале АО «НЦПК «Өрлеу» состоялась торжественная церемония вручения руководителям районных и городских отделов образования благодарственного письма директора Института Мукановой Саулеш Димкешевны и памятного знака «Табысқа бірге жетеміз!». Это явилось выражением признательности за совместное сотрудничество в ознаменование 70-летия Карагандинского института повышения квалификации

Церемония была проведена в рамках республиканской научно-практической

конференции «Повышение квалификации педагогических работников: взаимодействие традиций и инноваций», посвященной юбилейной дате Карагандинского ИПК.

Ключевая идея республиканской научно-практической конференции – «Сохраняем лучшие традиции для создания нового качества». Традиции прошлого – 70-летней истории системы повышения квалификации Карагандинской области – находят успешное продолжение в инновационных проектах сегодняшнего дня, реализовать которые стало возможным благодаря тесному взаимодействию Института «Өрлеу» с Управлением образования Карагандинской области, отделами образования и методическими службами районов и городов Карагандинской области.

Участие педагогов в образовательных, методических и научных проектах Карагандинского института «Өрлеу» нашло отражение в разработанном в преддверии конференции издании «Карта партнерства филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области и отделов образования Карагандинской области». В книге предпринята попытка показать масштаб совместной работы Карагандинского ИПК и 18 отделов образования Карагандинской области по профессиональному развитию педагогов региона в период 2012-2018 гг.

В 2018 году между Институтом «Өрлеу» и 18 отделами образования Карагандинской области подписаны соглашения о сотрудничестве на новый этап совместной деятельности по повышению квалификации педагогов региона.

Карагандинский институт «Өрлеу» выражает уверенность в том, что на новом этапе развития системы образования региона совместный труд с партнерами станет значительным вкладом в подготовку и развитие человеческого капитала Карагандинской области.

А.Н. САКАЕВА

*«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
sakayeva_a@mail.ru*

ЖАУМБАЙ АМАНТУРЛИЕВИЧ КАРАЕВТЫҢ ҚОНАҚ ДӘРІСІ

2018 жылдың 24 қазанында Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университетінде студенттер мен профессорлық-оқытушылық құрамға арналған педагогика ғылымдарының докторы, профессор Караев Жаумбай Амантурлиевичтің ашық қонақ дәрісі болып өтті. Дәріс тақырыбы – «Оқытудың үш өлшемді әдістемелік жүйесі технологиясы: мәні және болашағы».

Аталған іс-шара Қарағанды педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтының 70 жылдығына арналған «Педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру: дәстүрлер мен инновациялардың өзара әрекеттестігі» республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы жұмысының аясында өткізілді.

Қонақ дәрісін педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ-дің оқу жұмысы жөніндегі проректоры Каргин Сергали Төлеубекович; педагогика ғылымдарының докторы, профессор, «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ-дың директоры Муканова Саулеш Димкешевна

алғы сөзбен бастады.

Оқытудың үш өлшемді әдістемелік жүйесі технологиясының авторы болып табылатын педагогика ғылымдарының докторы Караев Жаумбай Амантурлиевичпен кездесу сындарлы түйінде өтті. Дәріскер мектепте білім беру жүйесіндегі көпдеңгейлік оқытуды ұйымдастыру, оқытуда саралау тәсілін қолдану, сондай-ақ оқытудың үш өлшемді әдістемелік жүйесі технологиясын пайдалану арқылы оқушылар дайындығының сапасын арттыру жолдары мәселелерін қарастырды. Аталған технология әрбір оқушының өзіндік білім алу траекториясы арқылы дами түсуіне мүмкіндік береді. Профессор Ж.А. Караев оқыту төмен деңгейден жоғарыға қарай өскенде ғана дамытушы бола алатындығын ерекше атады, себебі мұндай жағдайда, оқушыларды білім алуға табысты уәждейтін, олардың оқу-танымдық, зерттеушілік және шығармашылық қабілеттерін ынталандыратын көпдеңгейлік оқыту жүйесі көрсетіп жүргендей, оқушылардың уәждері мен белсенділігі күшейе түседі, олардың білім, білік дағдылары, сонымен қатар білім сапасы мен ойлау деңгейлері дамиды.

Дәріс барысында студенттер мен оқытушылар үлкен қызығушылықпен белсенділік танытты. Шараға қатысушылар қойылған көптеген сұрақтарына толықтай жауап ала алды. Жаумбай Амантурлиевич, Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ-дің студенттері мен оқытушылары алдағы уақытта да кездесуге және мектепте білім беру сапасын арттырудың өзекті мәселелерін талқылауға дайын екендіктерін білдірді.

ГОСТЕВАЯ ЛЕКЦИЯ КАРАЕВА ЖАУМБАЯ АМАНТУРЛИЕВИЧА

24 октября 2018 года в Карагандинском государственном университете имени академика Е.А. Букетова для студентов и профессорско-преподавательского состава прошла открытая гостевая лекция доктора педагогических наук, профессора Караева Жаумбая Амантурлиевича. Тема лекции – «Технология трехмерной методической системы обучения: сущность и перспективы».

Данное мероприятие состоялось в рамках работы республиканской научно-практической конференции «Повышение квалификации педагогических работников: взаимодействие традиций и инноваций», посвященной 70-летию Карагандинского института повышения квалификации педагогических работников.

С приветственным словом на гостевой лекции выступили: доктор педагогических наук, профессор, проректор по учебной работе КарГУ им. Е.А. Букетова Каргин Сергали Толеубекович; доктор педагогических наук, профессор, директор филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области Муканова Саулеш Димкешевна.

Встреча с доктором педагогических наук Караевым Жаумбаем Амантурлиевичем, являющимся автором педагогической технологии трехмерной методической системы обучения, прошла в конструктивном ключе. Лектором были рассмотрены вопросы организации многоуровневого обучения в системе школьного образования, использования дифференцированного подхода в обучении, а также пути повышения качества подготовки учащихся посредством применения технологии трехмерной методической системы обучения. Данная технология дает возможность каждому ученику совершенствоваться по своей собственной образовательной траектории. Профессор Ж.А. Караев особо подчеркнул, что обучение станет развивающим только тогда, когда оно будет устремлено от низшего уровня к высшему, так как в этом случае усиливаются мотивация и активность учащихся, совершенствуются их умения и навыки, а также качество знаний и мышление, что с очевидностью демонстрирует система многоуровневого обучения, успешно мотивирующая учеников на получение

знаний, стимулирующая учебную, познавательную, исследовательскую и творческую деятельность школьников.

В ходе лекции студенты и преподаватели проявили большой интерес и активность. Было задано много вопросов, на которые участники мероприятия получили исчерпывающие ответы. Жаумбай Амантурлиевич, студенты и преподаватели КарГУ им. Е.А. Букетова выразили желание и готовность встречаться и обсуждать актуальные вопросы повышения качества школьного образования и в будущем.

М.А. ЖЕТПИСБАЕВА

*«Өрлеу» біліктілікті арттыру орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Қарағанды қ., Қазақстан
zhetpisbajeva_m@mail.ru*

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ САТЕЛЛИТТІК СЕССИЯЛАРЫ

2018 жылдың 24 қазанында Қарағанды БАИ 70 жылдығына арналған «Педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру: дәстүрлер мен инновациялардың өзара әрекеттестігі» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының аясында сателлиттік сессиялары ұйымдастырылды.

Сателлиттік сессия Қазақстан Республикасының білім беру, ғылыми, зерттеу ұйымдарының өкілдері болып табылатын әйгілі хед-лайнерлерінің баяндамалары түрінде жүзеге асырылды. Олардың баяндамаларының тақырыптары ұлттық білім дамуының нақты аспектілерімен байланысты.

Спикерлер:

Бейсембаев Гани Бектаевич – «EDTECH-KZ» халықаралық білім беру орталығының бас директоры, философия және психология ғылымдарының PhD докторы, жеке білім беру ұйымдарының республикалық қауымдастығы директорының орынбасары, халықаралық педагогикалық білім беру академиясының корреспондент мүшесі (Ресей), халықаралық ақпараттандыру академиясының академигі (Қазақстан), Жамбыл облыстық ресурстық орталығының ғылыми жетекшісі, Басқарма мүшесі және Қазақ ЮНЕСКО клубтары федерациясы комиссиясының төрағасы, тәуелсіз аккредитация және рейтинг агенттігі аккредиттік кеңесінің мүшесі.

Досыбаев Нурмухаммед Маратович – Central Asian Garden School басқару компаниясының бірлескен негізін қалаушы және бас директоры, білім саласындағы мемлекеттік басқару және зерттеу магистрі. Спикер конференцияға қатысушылармен заманауи мектептің менеджері қандай болу керектігі жайлы ойларымен бөлісті.

Давлетғариев Глеб Фаритович – Қарағанды қаласының химия-биология бағытындағы Назарбаев зияткерлік мектебінің информатика пәнінің мұғалімі, «Үздік жыл мұғалімі – 2015» республикалық конкурсының лауреаты, робототехника бойынша республикалық жарыстардың төрешісі. Сателлиттік сессияның қорытындысы еліміздің жоғары технологиялық өндірісін дамыту үшін басымдылық ретінде STEAM-білім беру мәселелеріне арналған.

Сателлиттік сессияның қатысушылары түпнұсқа ғылыми және қолданбалы идеяларды автордың түсіндірумен танысу мүмкіндігі үшін конференцияның ұйымдастырушыларына алғыстарын білдірді.

САТЕЛЛИТНЫЕ СЕССИИ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

24 октября 2018 года в рамках республиканской научно-практической конференции «Повышение квалификации педагогических работников: взаимодействие традиций и инноваций», посвященной 70-летию Карагандинского института повышения квалификации состоялись сателлитные сессии.

Сателлитные сессии реализованы в форме выступлений известных хед-лайнеров, представляющих образовательные, научные, исследовательские организации Республики Казахстан. Тематика их выступлений связана с актуальными аспектами развития отечественного образования.

Спикерами явились:

Бейсембаев Гани Бектаевич – генеральный директор Международного центра образования «EDTECH-KZ», PhD доктора философии и психологии, заместитель директора республиканской ассоциации частных образовательных организаций, член-корреспондент международной академии педагогического образования (Россия), академик международной академии информатизации (Казахстан), научный руководитель ресурсных центров Жамбылской области, член Правления и председатель комиссии Казахской федерации клубов ЮНЕСКО, член аккредитационного совета независимого агентства аккредитации и рейтинга.

Выступление первого спикера было посвящено презентации цифровых ресурсов профессионального развития педагогов.

Досыбаев Нурмухаммед Маратович – со-основатель и генеральный директор компании Central Asian Garden Schools, магистр государственного управления и исследования в сфере образования, один из создателей специализированной частной школы для учащихся старших классов г. Астаны. Спикер поделился с участниками конференции своими идеями о том, каким должен быть менеджер современной школы.

Давлетгариев Глеб Фаритович – учитель информатики Назарбаев интеллектуальной школы химико-биологического направления г. Караганды. лауреат республиканского конкурса «Лучший учитель года» – 2015», судья республиканских соревнований по робототехнике. Заключительное выступление сателлитной сессии было посвящено вопросам STEAM-образования как приоритета для развития высокотехнологичного производства страны.

Участники сателлитных сессий выразили организаторам конференции благодарность за возможность ознакомиться с авторской интерпретацией оригинальных научных и прикладных идей.

Абдықалықов Қожанасыриден	п.ғ.к., «Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ басқару және білім сапасы кафедрасының аға оқытушысы
Абзалбек Лаура Сапаровна	пед. ғыл. магистрі, «Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ тәрбие және тұлғаны әлеуметтендіру кафедрасының аға оқытушысы
Адыханова Анара Сериковна	«Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ тәрбие және тұлғаны әлеуметтендіру кафедрасының аға оқытушысы
Алашеев Сергей Юрьевич	Самара облысының кәсіби білім беру орталығының әдіскері, Білім беруді дамытудың федералдық институтының Приволжский филиалының аға ғылыми қызметкері
Жетпісбаева Мейрамгүл Асылбековна	ф.ғ.к., «Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ директорының оқу-әдістемелік жұмысы жөнінде орынбасары
Ибрагимова Гүлнар Каиржановна	«Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ басқару және білім сапасы кафедрасының меңгерушісі, Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ докторанты
Какенова Дидар Бериковна	пед. ғыл. магистрі, «Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ деңгейлік оқыту орталығының тренері
Қантарбаева Жанар Ердензовна	пед. ғыл. магистрі, «Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ деңгейлік оқыту орталығының басшысы
Қисабекова Мақта Егінбаевна	«Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасының аға оқытушысы
Кушнир Марина Петровна	п.ғ.к., «Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасының меңгерушісі
Майбасова Үмит Амандыковна	«Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасының аға оқытушысы
Мукушева Салтанат Болатовна	п.ғ.к., «Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ ұйымдастыру-әкәмшөлөк сұрақтары бойынша басқармасының бастығы
Остапенко Андрей Александрович	п.ғ.д., Кубан мемлекеттік университетінің профессоры
Сакаева Альфина Нигаматзяновна	п.ғ.к., «Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ тәрбие және тұлғаны әлеуметтендіру кафедрасының меңгерушісі
Смагина Ольга Александровна	п.ғ.к., доцент, білім беру қызметкерлерінің біліктілігін арттыру және қайта даярлау Самара облыстық институты тәрбие технологиялар кафедрасының меңгерушісі
Смағұлова Қазиза Ғабдоллаевна	«Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ тәрбие және тұлғаны әлеуметтендіру кафедрасының аға оқытушысы
Сулейменов Мұратбек Балтинович	«Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ тәрбие және тұлғаны әлеуметтендіру кафедрасының аға оқытушысы
Хайруллина Гульмира Джунусовна	«Өрлеу» «БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ тәрбие және тұлғаны әлеуметтендіру кафедрасының аға оқытушысы

Абдикаликов Кожанасиридин	к.п.н., старший преподаватель кафедры управления и качества образования филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Абзалбек Лаура Сапаровна	магистр пед. наук, старший преподаватель кафедры воспитания и социализации личности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Адыханова Анара Сериковна	старший преподаватель кафедры воспитания и социализации личности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Алашеев Сергей Юрьевич	методист Центра профессионального образования Самарской области, старший научный сотрудник Приволжского филиала Федерального института развития образования
Жетписбаева Мейрамгуль Асылбековна	к.ф.н., заместитель директора по учебно-методической работе филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Ибрагимова Гульнар Каиржановна	заведующая кафедрой управления и качества образования филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, докторант КарГУ им. Е.А.Букетова
Какенова Дидар Бериковна	магистр пед. наук, тренер центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Кантарбаева Жанар Ерденовна	магистр пед. наук, руководитель центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Кисабекова Макта Егинбаевна	старший преподаватель кафедры дошкольного воспитания и начального обучения филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Куанышбекова Гульнар Еркековна	магистр пед. наук, старший преподаватель кафедры воспитания и социализации личности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Кушнир Марина Петровна	к.п.н., заведующая кафедрой дошкольного воспитания и начального обучения филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Майбасова Умит Амандыковна	старший преподаватель кафедры дошкольного воспитания и начального обучения филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Мукушева Салтанат Болатовна	к.п.н., начальник управления по административно-организационным вопросам филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Остапенко Андрей Александрович	д.п.н., профессор Кубанского государственного университета
Сакаева Альфина Нигаматзяновна	к.п.н., заведующая кафедрой воспитания и социализации личности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Смагина Ольга Александровна	к.п.н., доцент, заведующая кафедрой воспитательных технологий Самарского областного института повышения квалификации и переподготовки работников образования
Смагулова Казиза Габдоллаевна	старший преподаватель кафедры воспитания и социализации личности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Сулейменов Муратбек Балтинович	старший преподаватель кафедры воспитания и социализации личности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Хайруллина Гульмира Джунусовна	старший преподаватель кафедры воспитания и социализации личности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области